

HUMAK®

OPINNÄYTETYÖ

Innostu, onnistu ja kukoista!

Kaupunginosayhdistysten yhteisöllisen toiminnan helmiä
ja tulevaisuuden visioita Helsingissä

Sari Peltola & Leni Willman

Yhteisöpedagogi YAMK
(90 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(5/2024)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK

Yhteisöpedagi YAMK

Tekijät: Sari Peltola & Leni Willman

Opinnäytetyön nimi: Innostu, onnistu ja kukoista! Kaupunginosayhdistysten yhteisöllisen toiminnan helmiä ja tulevaisuuden visioita Helsingissä

Sivumäärä: 77 ja 14 liitesivua

Työn ohjaaja: Pia Lundbom, Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak, Helsinki

Työn tilaaja: Helsingin kaupunginosayhdistykset ry, Pirjo Tulikukka

---

Tämä opinnäytetyö käsittelee Helsingissä toimivien kaupunginosayhdistysten toimintaa ja sen tilaaja on niiden keskusjärjestö Helka, Helsingin kaupunginosayhdistykset ry. Kyseessä on tilaajan tarpeeseen ja toiveeseen perustuva tutkimuksellinen kehittämistyö, jossa haluttiin koota tietoa kaupunginosayhdistysten monipuolisesta toiminnasta viime vuosilta ja korostaa hiljaisen tiedon siirtymistä eteenpäin myös tulevaisuuden työtä silmällä pitäen.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin ensisijaisesti kyselyllä ja lisäksi osallistavalla paneelikeskustelulla, mutta myös vapaamuotoisesti toimintaa havainnoimalla. Havainnointia tehtiin syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana. Kysely lähetettiin Helsingin kaupunginosayhdistykset ry:n jäsenyhdistysten hallituksille ja teemallinen osallistava asiantuntijapaneeli järjestettiin Helkan kevätkokouksen yhteydessä maaliskuussa 2024.

Asiantuntijat paneelissa toimivat tulevaisuuden muutosagentteina ja kevätkokouksen osallistajat saivat forum-vaiheiden aikana osallistua keskusteluun, esittää omia kysymyksiään ja pohtia toiminnan tulevaisuuden teemoja yhdessä panelistien kanssa. Kyselystä ja paneelista saatu tieto toi esiin sitä hienoa pitkäjänteistä kaupunginosayhdistysten työtä ja siinä tehtyjä saavutuksia, joita eri puolilla pääkaupunkia toteutetaan erinäisistä haasteista huolimatta. Haasteista merkittävin on vapaaehtoisten toimijoiden tavoittaminen ja sitouttaminen mukaan toimintaan.

Onnistumiset tehdään monilla alueilla hyvin pienillä resursseilla, niin osallistuvien ihmisten määrän kuin siihen käytettävien summien suhteen. Silti päällimmäinen huomio on kuinka valtavia ponnistuksia oman asuinalueen eteen toteutetaan. Alueen asukkaiden ja yritysten kanssa toteutetaan yhteiskehittämisen tavoilla erilaisia tapahtumia ja tarjotaan jatkuvia osallistumisen mahdollisuuksia kaupunginosan asukkaille. Olemme tämän työn kautta vakuuttuneita siitä, että kaupunginosayhdistysten työn merkitys alueen elinvoiman ja viihtyvyyden kannalta on merkittävää ja sellaista, joka ansaitsee kaiken mahdollisen tuen esimerkiksi kaupungin taholta.

Lopputuotoksena työssä saatujen tulosten perusteella laadittiin verkkojulkaisu; ”Tulevaisuuden vinkit kaupunginosayhdistysten toimintaan”. Siihen on koottu aineiston tuottamia kehittämisideoita vapaaehtoisvoimin toimiville yhdistyksille ja uusia keinoja toiminnan jatkuvuuden ja yhdistysten elinvoiman takaamiseksi.

Asiasanat: asuinympäristö, yhteisö, tulevaisuus, yhdistystoiminta, vapaaehtoistoiminta, kaupunkiympäristö, kaupunkisosiologia, yhteistoiminta

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences

Master of Humanities in Social pedagogy, Community Educator

Author: Sari Peltola & Leni Willman

Title: Get excited, succeed and flourish! Pearls of community activities and future visions of the neighbourhood associations in Helsinki.

Number of Pages: 77 and 14 attachment pages

Supervisor: Pia Lundbom Humak University of Applied Sciences

Commissioned by: Helsinki Neighbourhoods Association, Pirjo Tulikukka

---

This thesis represents a research development project centered on the activities of neighbourhood associations in Helsinki, Finland. This is commissioned by HELKA, Helsinki Neighbourhoods Association, which functions as the central coordinating entity for the neighbourhood associations within the capital city. The project involved the collection of data on the past field activities. Furthermore, HELKA necessitated a focus on the transmission of tacit knowledge to facilitate and improve the future initiatives of its member organizations.

For this thesis, the primary data collection method was an extensive survey, which was further enhanced by insights from participatory panel discussions. Complementary data was obtained through free-form observational studies of activities over the fall 2023 and spring of 2024. The survey was sent to the boards of the member associations of the Helka and beginning of their spring meeting in March 2024 we organized a themed expert panel discussion.

The experts on the panel were change agents for the future and during the forum phases the participants of the meeting were able to participate in the discussion and ask their own questions, as well as reflect on the topic together with the panelists. The information obtained from the survey and the panel brought out the brilliant long-term work of neighbourhood associations and the achievements, which are being implemented in different parts of the capital despite the various challenges. In Many areas successes are made with very little resources, both in terms of the number of people involved and the economy.

Still the main consideration is how enormous efforts are made for one's own residential area in the capital city area. Through this thesis, we are convinced that the importance of the work of neighbourhood associations in terms of the area's vitality and comfort is significant and that it deserves all possible support, for example from the city of Helsinki. We also recommend to carried out more extensive and more advanced research in this field.

As a final product we made an online publication: "Future tips for the operation of neighbourhood associations". It contains development ideas generated by the material for neighbourhood associations and it gives new ways to guarantee the continuity of activities and the associations' vitality.

Keywords: neighbourhood, community, future, association activities, voluntary activities, urban environment, cooperation

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYSLUETTELO.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 KEHITTÄMISTYÖN TAUSTOITUS.....	8
2.1 Lähtökohdat, kohderyhmä ja tavoitteet	8
2.2 Tilaaajan esittely: Helsingin kaupunginosayhdistykset ry, Helka.....	9
2.3 Helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten toimintaympäristöt.....	11
2.4 Kaupunginosayhdistysten toiminnan rahoitusmuodot.....	14
3 TIETOPERUSTA.....	16
3.1 Asukaslähtöinen toimijuus; historiaa ja erityispiirteitä.....	16
3.2 Yhteisöllisyys ja muuntuva osallisuus	18
3.3 Vapaaehtoistoiminnan murros ja nousevat trendit.....	22
3.4 Sosiaalinen pääoma ja paikkaidentiteetti	24
4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	28
4.1 Opinnäytetyön prosessi.....	28
4.2 Opinnäytetyön työnjako.....	31
4.3 Tutkimuskysymykset	32
4.4 Eettiset periaatteet.....	33
5 LÄHESTYMISTAPA JA MENETELMÄT	36
5.1 Kvalitatiivinen tutkimus	36
5.2 Anonyymi kysely.....	37
5.3 Osallistava asiantuntijapaneeli.....	39
5.4 Hermeneuttinen analyysimenetelmä.....	40

6	AINEISTON TULOKSET JA ANALYYSI	42
6.1	Kyselyn tulokset ja analysointi	42
6.1.1	Toiminnan piirteet ja kokemukset esiin	43
6.1.2	Viestintä ja vaikuttaminen	45
6.1.3	Vapaaehtoisuus	48
6.1.4	Tulevaisuuden tarkastelu	50
6.2	Osallistavan asiantuntijapaneelin tulokset ja analysointi.....	51
6.2.1	Muuntuva ja arvokas yhdistystoiminta.....	53
6.2.2	Uudistuva vapaaehtoisuus ja monipuolinen toimijuus	56
6.2.3	Rakentavan tulevaisuuden ideat	58
6.3	Aineiston yhteenveto & johtopäätökset	60
6.4	Tuotos: Tulevaisuuden vinkit kaupunginosayhdistysten toimintaan.....	63
7	EVALUOINTI JA JATKOKEHITTÄMINEN.....	65
7.1	Opinnäytetyön evaluointi ja työn haasteet.....	65
7.2	Työn hyödynnettävyys ja jatkokehittämisideat	67
	LÄHTEET	70
	LIITTEET	78

1 JOHDANTO

Pääkaupunkimme on monimuotoinen ja monikulttuurinen asuinympäristö, joka tarjoaa asukkailleen mahdollisuuksia toimia aktiivisesti omalla asuinalueellaan. Helsingin väestö on kasvanut nopeasti ja väestömäärän ennustetaan jatkavan kasvuaan tulevina vuosina. Nykyään asukkaita on noin 665 000, joten useat kaupunginosat ovat väkiluvultaan kuin pieniä kaupunkeja. Väestönkasvun ennustetaan olevan noin 6500 henkilöä vuodessa 2030-luvulle tultaessa. (Helsingin toimintaympäristöanalyysi 2024.) Helsingin kaupunkistrategiassa vuosille 2021–2025 mainitaan tavoitteiksi muun muassa asukkaiden osallistaminen, yhteisöllisyyden edistäminen ja omaehtoisen kaupunkikulttuurin puolustaminen. Kaupunkilaisten omaehtoisen yhdessä tekemisen nähdään vaikuttavan asukkaiden hyvinvointiin ja viihtyvyyteen sekä alueen dynaamiseen elinvoimaan ja houkuttavuuteen. (Helsingin kaupunkistrategia 2021, 7–12; mt. 2024.)

Helsinkiläiset kaupunginosayhdistykset ovat omaleimaisia paikallisia yhteisöjä, jotka muodostuvat alueensa aktiivisista asukkaista. Niiden toimintaa ohjaa kollektiivinen tahtotila yhteisen alueen toimivuuden ylläpitämiseen ja samalla koko kaupungin kehittämiseen. Kaupunginosayhdistykset toimivat pääosin vapaaehtoisvoimin ja ne pyrkivät toiminnallaan vahvistamaan alueen elinvoimaisuutta. Osallistuminen ja mahdollisuus tehdä omasta asuinalueestaan viihtyisämpi ja yhteisöllisempi, kannustaa asukkaita mukaan toimintaan (Sipilä 2005, 20). Ne voivat myös toimia alueen edunvalvojina ja puolestapuhujina huolehtien lähiympäristöstään ja ottaen kantaa esimerkiksi palveluiden tarpeeseen ja alueen kaavoitukseen. (Sipilä 2005, 29; Onnela 2013, 11.)

Tämän opinnäytetyön tilaaja on Helka, Helsingin kaupunginosayhdistykset ry, joka on helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten keskusjärjestö. Sen tarkoituksena on toiminnallaan tukea ja kannustaa jäsenyhdistyksiään monipuoliseen ja osallistavaan kaupunginosatoimintaan. (Helkan toimintasuunnitelma 2024.) Helkalla on tänä vuonna 60-vuotisjuhlavuosi, jonka vuoksi nyt on erityinen syy kaupunginosayhdistysten saavutusten, onnistumisten ja toimintaan juurtuneen tiedon kokoamiselle. Tarkoitus on tuoda kaupunginosayhdistysten tekemä arvokas alueellinen työ esille ja innovoida tulevaisuutta. Sitä kautta saadaan myös kentällä vuosia kertynyt hiljainen tieto näkyväksi. Jaana Humalto (2018) kirjoittaa blogissaan hiljaisen tiedon merkityksestä erään yhdistyksen toiminnassa ja kertoo, että hiljaisen tiedon käsitteen on luonut amerikkalainen Michael Polanyi. Hän on Humalton mukaan sanonut, että jokainen tietää enemmän kuin

pystyy kertomaan. Vakiintuneen toiminnan ääreen tulee pysähtyä, jotta kokija ja tekijä voi havaita toimintaansa ja raportoida siitä eteenpäin. On erityisen tärkeää ymmärtää, että hiljainen tieto on osaamista, joka on yhdistystoiminnan kivijalka, jonka päälle tulevaisuudenkin toimintaa rakennetaan (mt., 2018).

Opinnäytetyömme on tilaajan tarpeeseen perustuva kvalitatiivinen, tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka lähestymistapana on toimijalähtöinen kehittäminen. Siinä voidaan nähdä toimijoina kaikki, joita kehittämisprosessi koskettaa ja tietoa tuottavat ne, jotka sitä tarvitsevat (Toikko & Rantanen 2009, 164–165). Tiedonkeruumenetelminä käytimme tilaajan kanssa käytyjä keskusteluja, kaupunginosayhdistysten hallituksille kohdistettua kyselyä, toiminnan omaehtoista havainnointia sekä osallistavaa teemoitettua paneelikeskustelua, joka toteutettiin Helsingin kevätkokouksen yhteydessä maaliskuussa 2024.

Lopputuotoksena on laadittu keräämämme aineiston pohjalta ”Vinkit kaupunginosayhdistystoiminnan tulevaisuuteen” – verkkojulkaisu tilaajan käyttöön. Pyrimme tuomaan esiin sellaisia toimintoja, joiden vakiinnuttaminen kaupunginosayhdistystoimintaan ja levittäminen valtakunnallisesti olisi hyödyllistä muillekin toimijoille, sillä toiminnan saavutukset, ilot ja haasteet ovat pitkälti samat toimittiin missä päin Suomea tahansa. Työn toteutuksessa tärkeää oli osallistaa kohderyhmää evaluoimaan ja todentamaan omaa toimintaansa sekä haastamaan mahdollisesti luutuneita käsityksiä. Tarkoituksena on kehittää uusia menetelmiä, kannustaa verkostoitumaan ja orientoitumaan positiivisesti tulevaisuuteen. (Lindholm 2023, 9.)

Tämä opinnäytetyö tehtiin parityönä ja sen aihe oli meille molemmille täysin uusi, mutta molempia kiinnostava. Vastuualueet jaettiin hyödyntäen molempien osapuolten osaaminen ja vahvuudet parhaalla mahdollisella tavalla, mutta pääosin työ tehtiin tiiviisti yhdessä kirjoittaen. Olemme avanneet työnjakoa tarkemmin luvussa 4.2. Näkökulmamme pyrkii olemaan mahdollisimman laaja-alainen, jotta työllämme olisi myös yleistä ja laajempaa merkittävyyttä.

2 KEHITTÄMISTYÖN TAUSTOITUS

Tässä luvussa esittelemme kehittämistyömme lähtökohdat, kohderyhmän, tavoitteet ja taustaa. Kerromme työn tilaajasta Helkasta ja sen toiminnasta sekä helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten keskeisistä piirteistä, toimintaympäristöstä ja toiminnan rahoitusmuodoista. Työmme perustuu yhteiskunnalliseen sosiaalitieteiden tietoperustaan, sillä sen viitekehyksen alta löytyi kaupunginosayhdistysten monimuotoista toimintaa osuvasti kuvailevaa teoriaa, jota olemme kartoittaneet ja käsitelleet tätä työtä kirjoittaessa.

2.1 Lähtökohdat, kohderyhmä ja tavoitteet

Opinnäytetyön lähtökohtana on tutkimuksellinen kehittäminen, jossa pyrimme ymmärtämään Helsingin kaupunginosayhdistysten tehtävää, niissä toimivien ihmisten osallisuuden ilmentymiä ja aktiivisen tekemisen ympärille muodostuvaa yhteisöllisyyttä sekä etsimään toiminnan kehityskohteita. Aihe oli meille ennestään vieras, mutta valitsimme sen, koska meitä molempia kiinnostaa yhdistystoiminta ja kansalaisaktiivisuus. Tietoperustaan rajasimme aiheet sosiaalitieteistä, joita tässä yhteydessä ovat toimijuuden, yhteisöllisyyden, osallisuuden, vapaaehtoistoiminnan ja sosiaalisen pääoman käsitteet. Tietoperustan esittelemme tarkemmin seuraavassa luvussa kolme.

Oman asuinalueen viihtyvyyden eteen tehty työ, alueen yhteisön innostaminen ja yhteiskehittäminen oman alueyhdistyksen jäsenenä varsinkin vapaaehtoistyönä on kovin aikaa vievää toimintaa. Ne yksityishenkilöt, jotka siihen sitoutuvat tekevät sitä harrastamiseen rinnastettavana aktiona. (Matthies 2003, 157–159.) Varsinkin asiantuntijapaneelin forum-vaiheissa korostui osallistujien tarve sitoutua alueeseen, jossa yhteisöllisillä menetelmillä tähdätään oman kaupunginosan elinvoiman ylläpitämiseen ja sen kehittämiseen. Juuri sellaista kaupunginosayhdistysten toimintaa me tarkastelemme tässä opinnäytetyössä.

Kehittämistyömme kohderyhmänä ovat Helkan jäsenjärjestöt eli eri puolilla Helsinkiä toimivat kaupunginosayhdistykset, joista suurin osa toimii vapaaehtoisvoimin. Joissakin kaupunginosayhdistyksissä kipuillaan toiminnan hiipumisen kanssa, eikä siihen haasteeseen ole vielä taakkuvarmoja ratkaisuja löydetty. Juuri siksi kokoamme tässä työssä laaja-alaisesti kaupunginosayhdistyksen toiminnan kokemuksia ja pohdimme yhdessä niissä toimivien ihmisten kanssa sen tulevaisuuteen ideoita ja visioita. Lisäksi on tavoitteena kartoittaa sitä millaisia haasteita

kaupunginosayhdistykset tänä päivänä kohtaavat. Toimivia toimintatapoja ja onnistumisia keräämällä on tarkoitus löytää esiin nouseviin haasteisiin rakentavia ideoita ja ratkaisuja, jotta toiminta kaupunginosissa voisi löytää uusia keinoja kukoistaa ja myös rohkaistua hyvien käytänteiden jakamiseen alueelta toiselle.

Helka haluaa korostaa jäsenyhdistystensä tekemän työn merkitystä ja tuoda esiin kokemuksia toiminnoista ja tapahtumista, joita monista haasteista huolimatta eri puolilla kaupunkia tehdään. Tilaaja toivoo voivansa tämän työn kautta kannustaa kaupunginosayhdistyksiä jatkamaan toiminnassaan ja voimaannuttaa jäseniään näkemään tekemänsä työn arvon. Tavoitteena on myös herätellä yhdistyksiä luomaan katseensa kaupunginosayhdistystoiminnan tulevaisuuteen.

Työllemme on selkeää tilausta, sillä jo alustavien - tilaajan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella – saimme kuulla viime vuosien haasteena olleen uusien aktiivijäsenten löytyminen vapaaehtoisvoimin toimiviin yhdistyksiin. Monissa kaupunginosayhdistyksissä toiveena on sellaisten aluetoiminnasta kiinnostuneiden ihmisten mukaan saaminen, jotka olisivat valmiita sitoutumaan myös yhdistyksen hallitustyöskentelyyn, mikä on vastuullisempaa kuin satunnainen osallistuminen toimintaan. Yhdistykset tarvitsevat tulevaisuutta silmällä pitäen uusia toimintatapoja ja käytäntöjä sekä uudenlaisten osallistumismuotojen ideointia ja kehittämistä, johon tämä opinnäytetyö osaltaan etsii vastauksia.

2.2 Tilaajan esittely: Helsingin kaupunginosayhdistykset ry, Helka

Helka, eli Helsingin kaupunginosayhdistykset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yhdistys, joka perustettiin helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten keskusjärjestöksi vuonna 1964. Perustajina oli neljä tahoja: Katajanokan, Lauttasaaren, Roihuvuoren ja Pajamäen seurakunnat. Samana vuonna jäseneksi liittyi 15 muuta kaupunginosayhdistystä. Helkan jäseniksi voivat nykyään hakea kaikki kaupunginosatoimintaa harjoittavat yhdistykset, mukaan lukien asukas- ja omakotiyhdistykset. Keväällä 2023 jäsenenä oli 67 yhdistystä. (Helka 2007; Helkan toimintakertomus 2023.)

Yhdistyksen strategiassa on määritelty Helkan missioksi:

Helka on helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten ja muiden jäseniksi hyväksytyjen kaupunginosatoimintaa harjoittavien yhdistysten yhteenliittymä, joka edistää Helsingin kehittymistä kulttuuri- ja ympäristöarvoja kunnioittavana ja asukkaiden hyvinvoinnista huolehtivana pääkaupunkina, tukee aktiivisesti jäsenyhdistystensä osallistumisen, osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä edis-

tää Helsingin kaupunginosien tasapuolista kehittymistä ja kehittämistä, eri alueiden identiteetit huomioiden toimii moniarvoisen, viihtyisän ja ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen ja kaupunkiympäristön puolesta. (Helkan strategia 2016.)

Helka on kiteytetysti vuorovaikutuksen ja osallistumisen asiantuntijaorganisaatio (Helkan toimintasuunnitelma 2024), jonka tärkeimmät tehtävät olemme avanneet seuraavaan kuvioon:

Kuvio 1: Helkan tärkeimmät tehtävät.
(Helka 2007, Helkan strategia 2016; Helkan toimintasuunnitelma 2024).

Helkassa työskentelee toiminnanjohtaja ja osa-aikainen IT-vastaava sekä ajoittain projektirahoituksen turvin saatuja vahvistuksia. Palkatun henkilöstön työn tukena toimivat erilaiset työryhmät, kuten viestintätyöryhmä ja kaavavaikuttamisen kehittämisen työryhmä, jotka koostu-

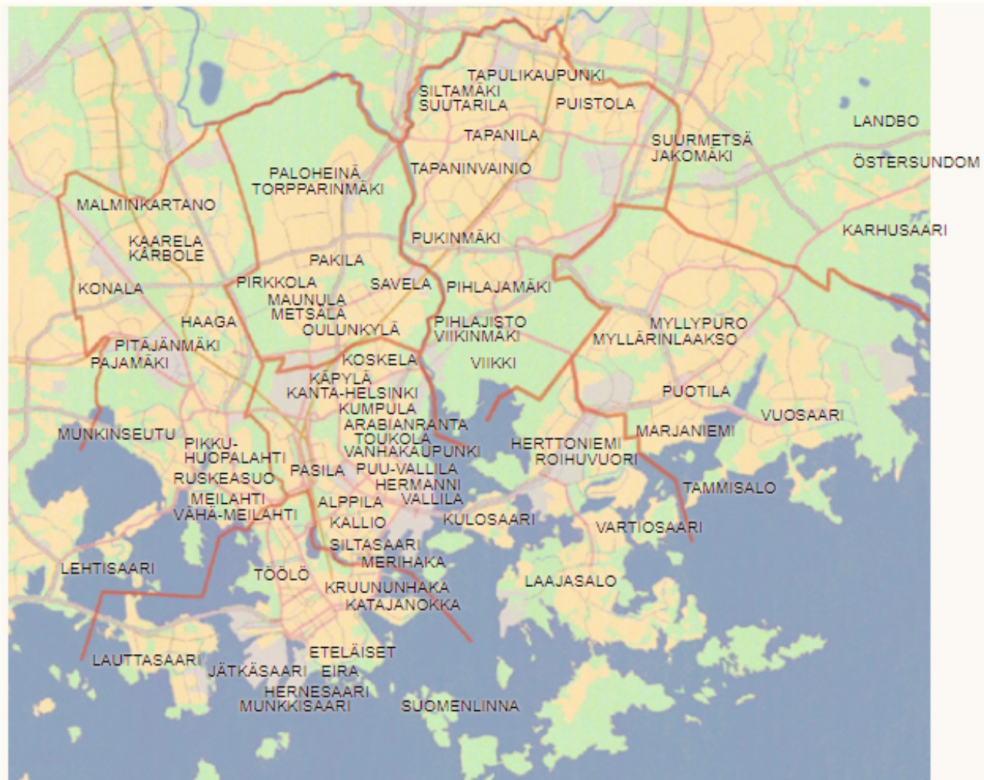
vat hallituksen ja kaupunginosayhdistysten jäsenistä. Yhdistyksen toiminnan mahdollistaa Helsingin kaupungin vuotuinen toiminta-avustus, joka sisältää avustuksen Kotikatu-palvelun ylläpitoon ja kehittämiseen. Kotikatu on kotisivualusta, jonka tarkoituksena on toimia jäsenyhdistysten viestinnän tukena tarjoamalla maksuton tekninen toteutus ja ylläpito kaupunginosien kotisivuille. Lisäksi Helka kerää jäseniltään jäsenmaksuja, joiden suuruus määräytyy yhdistyksen jäsenmäärän mukaan. (Helkan toimintakertomus 2023; Helkan toimintasuunnitelma 2024.)

Helkan tärkein yhteistyökumppani on Helsingin kaupunki eri toimialoineen. Erityisen tiiviisti yhteistyötä tehdään osallisuus- ja neuvontayksikön alueyhteistyötiimin kanssa. Helka on jäsenenä Suomen Kotiseutuliitto ry:ssä ja Suomen kylät ry:ssä sekä mukana erilaisissa yhteistyöryhmissä ja verkostoissa, kuten esimerkiksi pormestarin osallisuuden ja vuorovaikutuksen neuvottelukunta, kaupunginosien kehittäjäverkosto ja valtiovarainministeriön Avoin demokratiaverkosto (Helkan toimintakertomus 2023; Helkan toimintasuunnitelma 2024.)

Toiminnan painopisteet muuttuvat Helkassa vuosittain. Vuoden 2023 toiminnassa keskityttiin erityisesti viheralueiden, osallisuuden ja vuorovaikutuksen kehittämisen teemoihin (Helkan toimintasuunnitelma 2023). Tälle vuodelle teemoiksi on nostettu muun muassa kaavavaikuttamisen kehittäminen, paikalliskulttuurin edistäminen sekä kaupunginosien ilmastonmuutostoimien tukeminen. (Helkan toimintasuunnitelma 2024.)

2.3 Helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten toimintaympäristöt

Helkassa Helsingin asuinalueet jaetaan ilmansuuntien mukaan seitsemään eri suuralueeseen, jotka ovat; eteläinen, läntinen, keskinen, pohjoinen, koillinen, kaakkoinen ja itäinen. Jokaisella suuralueella toimii useita asukkaiden ylläpitämiä kaupunginosayhdistyksiä. Ne ovat useimmiten nimetty asuinalueen nimen mukaan esimerkiksi Herttoniemi-seura ry, Koskelan kyläyhdistys ry ja Maunula-Seura ry. (Helka ry 2023.)

Kuva 1: Helkan jäsenyhdistykset alueittain kartalla (Helka 2017).

Osalla kaupunginosayhdistyksistä on palkattua henkilöstöä, useimmiten osa-aikaisena, mutta suurin osa yhdistyksistä toimii täysin vapaaehtoisvoimin. Osa yhdistyksistä pyörittää myös omia asukastilojaan, joissa on tarjolla kaikille avointa matalan kynnyksen toimintaa ja mahdollisuus omaehtoiseen tekemiseen. Tiloja voidaan myös vuokrata kaupunkilaisten yksityistilaisuuksia varten. (Helka 2019.) Joillakin alueilla toimii näiden lisäksi myös Helsingin kaupungin asukastaloja, joita kutsutaan Stadin yhteisötaloiksi. Sekä kaupungin hallinnoimat Stadin yhteisötalot että yhdistysten hallinnoimat asukastilat toimivat alueen asukkaille harrastamisen ja kohtaamisen paikkoina. Monenlaisissa rooleissa tällä kentällä toiminut Christian Sannemann (2019, 14) toteaa Helkalle tekemässä selvityksessään, että asukastiloissa tapahtuva matalan kynnyksen harrastustoiminta on monelle taloudellisesti sekä sosiaalisesti saavutettavaa ja se voi osaltaan vähentää kansalaisten välistä eriarvoisuutta.

Kaupunginosayhdistysten tärkein yhteistyökumppani on Helsingin kaupungin hallinto eri toimialoilta, joiden kautta yhdistykset pyrkivät vaikuttamaan alueen viihtyvyyteen, turvallisuuteen ja asuinalueen kehittämiseen. Muita yhteistyökumppaneita voivat olla alueilla toimivat yritykset, urheiluseurat, taide- ja kulttuuriyhdistykset, seurakunnat, päiväkodit, koulut sekä kir-

jastot. (Ertola & Salo 2004, 39–41.) Kaupunginosayhdistysten jäsenet ovat pääasiassa henkilöjäseniä, mutta joillakin yhdistyksillä on myös yrityksiä tai yhteisöjä jäseninään (mt., 31). Kaupunginosayhdistykset ylläpitävät vapaaehtoisvoimin kaupunginosien kotisivuja ja niiden lisäksi sosiaalisen median kanavia, useimmiten Facebook-sivuja, joiden kautta tiedotetaan ja keskustellaan alueen ajankohtaisista asioista.

Kaupunginosayhdistysten toiminnan tarkoituksena ja tavoitteena on:

- tiedottaa alueen ajankohtaisista asioista ja päätöksistä
  - koota ja levittää paikallistietoa
  - vaikuttaa lähiympäristöön suunniteltuihin muutoksiin (esimerkiksi kaavoitus)
  - kehittää lähidemokratiaa ja vaikutusmahdollisuuksia (asukkaiden äänenä toimiminen)
  - edistää alueen yhteisöllisyyttä, esim. harrastustoiminnan ja tapahtumien kautta
  - elävöittää julkista tilaa ja sen käyttöä
  - perustaa yhteinen asukastila ja kehittää sen toimintaa
- (Onnela 2013, 8.)

Ertolan & Salon (2004) tekemästä kyselytutkimuksesta selviää, että kaupunginosayhdistyksiä on perustettu, jotta asukkaat voisivat paremmin vaikuttaa oman asuinalueensa kehitykseen ja sitä kautta lisätä myös asumisviihtyvyyttä. Erityisesti uusilla alueilla yhdistyksiä on perustettu asukkaiden tutustumisen ja yhteenkuuluvuuden muodostumisen takia. Uusilla asuinalueilla myös korostuu, että alueelle saataviin palveluihin on haluttu vaikuttaa vahvemmin yhdistystoiminnan kautta. Vanhemmilla ja perinteikkäimmillä asuinalueilla suunnitteilla olevat muutokset, kuten kaavauudistus tai lähiluonnon säilyttäminen on saanut ihmiset liikkeelle ja liittymään yhteen. Myös alueen historiaa vaaliva kotiseututyö ja kulttuuriperinteen säilyttäminen ovat toimineet hyvänä motiivina kaupunginosayhdistyksen perustamiselle alueelle. (mt., 29–30.)

Kaupunginosatoiminnassa monilla alueilla on pyritty aktiivisesti vaikuttamaan kaupungin kaavoitukseen, alueiden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Alueen viihtyisyys, turvallisuus, päivittäispalvelujen säilyminen sekä kulttuuritoiminta ovat useimmiten niitä asioita, joiden eteen asuinalueen aktiivit haluavat toimia. Verkostoituminen alueella vaikuttavien yritysten ja muiden toimijoiden kanssa on noussut yhä tärkeämmäksi ja monet kaupunginosayhdistykset ovatkin näin onnistuneet laventamaan toimintaansa. Eri puolilla Helsinkiä aluetoiminta ja alueelliset osallistumisen muodot sekä painotukset vaihtelevat suuresti. Monet kaupunginosayhdistykset ovat uudistaneet toimintatapojaan kaupunkiliikkeiden viitoittamaan suuntaan kuitenkin yhdistysmuotonsa säilyttäen. (Ertola & Salo 2004, 29–30; Tulikukka 2014, 43–45.)

Kaupunginosayhdistyksillä ja muilla paikallisesti toimivilla järjestöillä on tärkeä rooli kaupunkilaisten aktiivisuuden tukemisessa, sillä toiminta siellä, missä asukkaat ovat, madaltaa kynnystä osallistua. Osa kaupunginosayhdistyksistä on myös onnistunut luomaan omannäköisiä, suuren suosion saaneita tapahtumia, esimerkiksi kyläjuhlia, jotka ovat luoneet uutta yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta alueelle. (Lahti & Laine 2013, 19–20.) Kaupunginosissa toimintaympäristön muutosvauhti ja -paine haastaa myös yhdistystoimintaa. Alueilla on paljon toimintaa, johon aktiivit ovat sitoutuneet ja joka tarjoaa heille alustan toimia luovasti omalla asuinalueella. Monissa yhdistyksissä uusia kaupunginosa-aktiiveja tavoitetaan kutsumalla ja tarjoamalla monipuolisia osallistumisen mahdollisuuksia ja vapaaehtoistehtäviä, esimerkiksi tapahtumien järjestelyissä. (Helkan toimintasuunnitelma 2024.)

Kaupungistumisen ja alueiden täydennysrakentamisen myötä joillakin alueilla Helsingissä väestötiheys kasvaa nopeasti ja alueiden perherakenteet ovat muutoksessa. Myös kasvava maahanmuutto ja väestön ikääntyminen vaikuttavat kaupunginosayhdistyksiin. Mikäli alueen aktiivit ovat jo seniori-ikäisiä, heille voi olla haastavaa keksiä, millainen toiminta toisi nuorisoa mukaan aktiivisiksi toimijoiksi tai osallistujiksi ja toisaalta yhdistystoiminta saattaa puolestaan nuorille näyttäytyä vieraalta ja pölyttyneeltä. Kaupunginosatoiminnan haasteet ovat samoja kuin missä tahansa muussakin yhdistystoiminnassa. Kaupungeissa suurin osa niistä liittyy sukupolvien murrokseen ja vapaaehtoistoiminnan muutokseen. (Onnela 2013, 14.)

Monet lait ja säännöt ohjaavat yhdistystoimintaa, esimerkkinä mainittakoon Suomen perustuslaki (kokoontumis- ja yhdistymisvapaus), yhdistyslaki, tietosuojalaki ja kirjanpitolaki. (MLL Yhdistysnetti.) Lisäksi kaupunginosayhdistyksiä koskee kuntalaki, jossa on säädetty asukkaiden oikeudesta osallistua kunnan toiminnan kehittämiseen ja päätöksentekoon. (Kuntalaki 2015/410.) Lakeja täydentävät hyvä hallintotapa ja muut yleiset käytännöt. Lait säätelevät kuitenkin yhdistysten toimintaa varsin vähän, joten sisäisen toimintavapauden myötä yhdistysten itse laatimansa säännöt määrittävät ja ohjaavat toimintaa. Ne eivät saa kuitenkaan olla lain tai hyvien tapojen vastaisia. (Rosengren & Törrönen 2008; MLL Yhdistysnetti 2024.)

2.4 Kaupunginosayhdistysten toiminnan rahoitusmuodot

Helsingin kaupunginhallitus myöntää asukasosallisuuden avustuksia, joita on kolmenlaisia: yleisavustus ja toiminta-avustus, joita voi hakea kerran vuodessa sekä pienavustus (enintään 3000 €), joka on haettavissa ympäri vuoden. Rekisteröidyt yhteisöt, kuten esimerkiksi asukas- ja kaupunginosayhdistykset voivat hakea näitä avustuksia. Pienavustuksia voivat hakea myös

rekisteröitymättömät tahot, kuten esimerkiksi kaupunginosaliikkeet. (Helsingin kaupunki 2023; Helsingin kaupunki 2024.)

Avustuksia myönnetään kaupunginhallituksen linjaamien seitsemän kriteerin mukaan. Kriteereinä kuvataan, että toiminnan on oltava yleishyödyllistä, avointa ja pääsääntöisesti maksutonta, edistää yhteistyötä alueen toimijoiden kesken sekä toiminnan tarkoitus on tukea asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja parantaa alueen viihtyisyyttä. Rahoittaja edellyttää, että hakijalla tulee olla myös omia resursseja, jotka voivat olla esim. varainhankintaa, jäsenmaksuja tai vuokratuloja. Rahoituksen vastineeksi edellytetään toiminnan tulosten tekemistä näkyväksi ja asianmukaista raportointia niistä. (mt. 2023; mt. 2024.)

Mitä asukasosallisuuden avustuslajeja on olemassa Helsingissä?

- Yleisavustus muiden kuin kaupungin ylläpitämien asukastilojen ylläpitämiseen ja toiminnan koordinointiin.
- Toiminta-avustus asukasosallisuutta parantavien rakenteiden ja menetelmien kehittämiseen.
- Pienavustus edellisten avustuslajien mukaisten uusien, alkavien tai kertaluoteisten hankkeiden toteuttamiseen. Pienavustushakemukset käsitellään saapumisjärjestyksessä. (Helsingin kaupunki 2024.)

Vuonna 2024 kaupunginhallitus myönsi asukasosallisuuden avustuksiin 1 066 000 euroa ja lisäksi 30 000 euroa pienavuksiin. (mt., 2024.) Myös Helsingin kaupungin erilaiset kulttuuri- ja taidetapahtumien järjestämiseen myöntämät projektirahoitukset tai esimerkiksi Helsinki-päivän järjestämiseen tarkoitettu tuotantorahoitus on joillakin yhdistyksillä ajoittain käytössään. (Helka 2024.) Osa kaupunginosayhdistyksistä saa myös apurahaa toimintaansa erilaisilta säätiöiltä ja rahastoilta, kuten Uudenmaan rahastolta, Kansan Sivistysrahastolta ja Alfred Kordelinin säätiöltä tai projektirahoitusta eri organisaatioilta. (Helka 2008.)

Yhdistysten rahoitus tulee pääasiassa näistä yllä mainituista avustuksista, ja sen lisäksi ne keräävät jäsenmaksuja sekä osa kaupunginosayhdistyksistä tekee omaa varainhankintaa, esimerkiksi jäsenlehtensä mainostuloilla, kaupunginosajuhlien myyntikojuilla tai vuokraamalla tilojaan ja yhteiskäyttötavaroitaan alueen asukkaiden käyttöön. (Omat muistiinpanot SP & LW 2024.)

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyötämme tukevan teoreettisen viitekehyksen, joka pohjautuu yhteiskuntatieteisiin; erityisesti sosiaalitieteisiin. Valtsimme aiheeseemme liittyvät keskeisimmät käsitteet, joita ovat toimijuus, osallisuus, yhteisöllisyys, vapaaehtoistoiminta ja sosiaalinen pääoma. Kaikki nuo käsitteet liittyvät ihmisten keskinäiseen vuorovaikutukseen, motivaatioon ja luottamukseen, jotka parhaimmillaan tuottavat rakentavaa yhteistä toimintaa. Yhdessä toimiminen taas vahvistaa yhteisyyden kokemusta ja luovat ryhmälle identiteettiä. Mitä pidempään ihmiset toimivat yhdessä kollektiivisten päämäärien eteen, sen enemmän se kasvat-
taa yhteisössä luottamusta, mikä motivoi etsimään merkityksellistä tekemistä.

3.1 Asukaslähtöinen toimijuus; historiaa ja erityispiirteitä

Toimijuus (engl. human agency) tarkoittaa yksilön toimintavalmiutta, joka syntyy ja kehittyy vuorovaikutuksessa ja on toimijalle sisällöltään merkityksellistä. Se saa aikaan pystyvyyden tunteen ja kokemuksen siitä, että yhteisiin asioihin voi ja kannattaa yrittää vaikuttaa. Toimijuuteen kytkeytyy vahvasti myös aloitteellisuus ja aktiivisuus, sillä se syntyy yksilöiden samankaltaisista kiinnostuksen kohteista ja motiiveista. Yksi esimerkki, jossa toimijuus ilmenee yhteiskunnassamme, on kansalaisaktiivisuus, kuten yhteisöllisten tapahtumien järjestäminen ja mielenosoitukset. Voidaan myös puhua kollektiivisesta toimijuudesta, jolloin toimijoina on koko yhteisö tai ryhmä, kuten kaupunginosayhdistyksetkin ovat. (Kumpulainen, Krokfors, Lipponen, Tissari, Hilppö & Rajala 2010, 23–24; Saarinen 2023, 15.)

Millainen Suomen pääkaupunki oli silloin, kun ensimmäiset kaupunginosayhdistykset on perustettu? Helsingissä elettiin kasvun aikaa 1950–1970-luvuilla, jolloin asukkaat perustivat asuinalueilleen kaupunginosayhdistyksiä. Näiden tarkoituksena oli edistää alueen asioita ja parantaa palveluita. Seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana asukasyhdistysten määrä nelinkertaistui (Turunen 2016, 1; Merimaa 2007, 111–112). Alun perin kaupunginosayhdistysten toiminta keskittyi alueiden sosiaalisten, taloudellisten ja sivistyksellisten olojen kehittämiseen, kertoo Ertola & Salo (2004, 30.) Myöhemmin toiminta on laajentunut asukkaiden dialogisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseen, kotiseututyön vaalimiseen sekä tapahtumien järjestämiseen alueilla. (mt., 29–30; Onnela 2013, 11.)

Paikallisen asukastoiminnan lähtölaukaisuna toimii esimerkiksi täysin uuden kaupunginosan syntyminen ja sinne muuttavien asukkaiden tarve kiinnittyä alueeseen sekä tutustua toisiin alueen asukkaisiin. Uusilta alueilta puuttuvat palvelut usein kokonaan, joten niiden saapumista alueelle saatetaan lähteä yhteisin voimin edistämään. Myös vanhemman asuinalueen voimakas muutos saattaa tuoda alueen asukkaita yhteen. Kun alueella suunnitellaan täydennysrakentamista, se saattaa aiheuttaa huolta siitä, muuttuuko alueen luonne liikaa. Miten esimerkiksi liikenteen kasvu ja asukasmäärien nousu tulee vaikuttamaan alueen omaleimaiseen ilmeeseen? Alueen vanhemmat asukkaat saattavat miettiä, säilyykö alueella naapurisopu ja riittävät palvelut jatkossa kaikille vai tuovatko muutokset mukanaan levottomuutta ja muita lieveilmiöitä. (Sjöblom 2014, 95; Haverinen 2016, 17.)

Yleensä täydennysrakentaminen tuo alueelle pikkuhiljaa mukanaan sukupolvien vaihtumista, mikä vaatii myös palvelurakenteen muutoksia. Muutos voi kuitenkin tuntua pitkään alueella asuneista uhkaavalta, ennen kuin uusien tulijoiden integroituminen naapurustoon tapahtuu. Alueen aiempi vahva sosiaalinen pääoma voi toisaalta edesauttaa myös uusia asukkaita liittymään sopuisaan naapurivuorovaikutukseen. Hyvän naapuruston piirre on asukkaiden yhteistyökyky ja tahtotila yhteistyöhön, jonka päämäärä on paikalliset intressit. (Forrest & Kearns 2001, 2013, 2137–2141; Haverinen 2016, 19;)

Taustatietoja kerätessämme kävi ilmi, että Helsingin kaupunginosayhdistysten toiminta on joillakin asuinalueilla jossain määrin hiipuvaa, eikä asukasyhdistys toiminta herätä enää samantilaista mielenkiintoa kuin aiempina vuosina. Kaupunginosatoiminta voi kuitenkin tarjota jokaiselle mahdollisuuden löytää oman tapansa toimia ja vaikuttaa, siksi toimintaan mukaan kutsuamiseen kaivataan myös uusia keinoja. Kaupunginosayhdistysten ikärakenteet ovat muutoksessa ja uusia asukkaita liittyy mukaan toimintaan. Sukupolvien murros ja siihen sopeutuminen ovat keskeisessä roolissa, kun pohditaan, miten saadaan sovitettua yhteen uusien ja kokeneiden aktiivien toimintakulttuurit ja visiot. (Onnela 2013, 12.)

Osa alueen asukkaista saattaa olla kiinnostuneita lähiluonnon säilyttämisestä, toiset alueen palveluiden kehittämisestä tai tapahtumatuotannosta ja toiset uusien harrastusmahdollisuuksien luomisesta alueelle. Kaikenlaiselle toiminnalle on tilaa ja tilausta. Nykyaikamme megatrendit, kuten globaali talouskriisi, väestön ikääntyminen, ilmastonmuutos ja digitaalinen murros heijastuvat myös kaupunginosayhdistystoimintaan. Elämänrytmimme on kiihtynyt, joten pitkäjänteinen kaupunginosatyö on hieman vastatulessa. Nykyään ei niin helposti löydä perinteiseen yhdistystoimintaan sitoutuvia aktiiveja. (Tulikukka 2014, 43.)

3.2 Yhteisöllisyys ja muuntuva osallisuus

Yhteisöllisyydelle on monta määritelmää, mutta useimmiten sillä tarkoitetaan yksilöiden välistä vuorovaikutusta ja ihmissuhteita, jotka luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta, eli me-henkeä ryhmässä (Lehtonen 2022). Yhteisöllisyysasiantuntija Birck (2022) toteaa, että hänen gradunsa kyselytutkimuksessa suurin osa vastaajista määrittelee yhteisöllisyyden olevan yhdessä tekemistä ihmisten kanssa, joita yhdistää samat tavoitteet tai päämäärät. Yhteisöllisyys on olennainen osa sosiaalista vuorovaikutusta ja ihmisten hyvinvointia monissa erilaisissa yhteisöissä, kuten naapurustoissa tai työtiimeissä. Kuntaliitto (2024) kertoo paikallisesta yhteisöllisyydestä, joka tarkoittaa joukkoa innostuneita asukkaita, jotka toimivat yhdessä yhteisen hyvän eteen. Aktiiviset asukkaat ja vahva yhteisöllisyys tekevät elinvoimaisen ja sosiaalisesti kestävästä kaupungin.

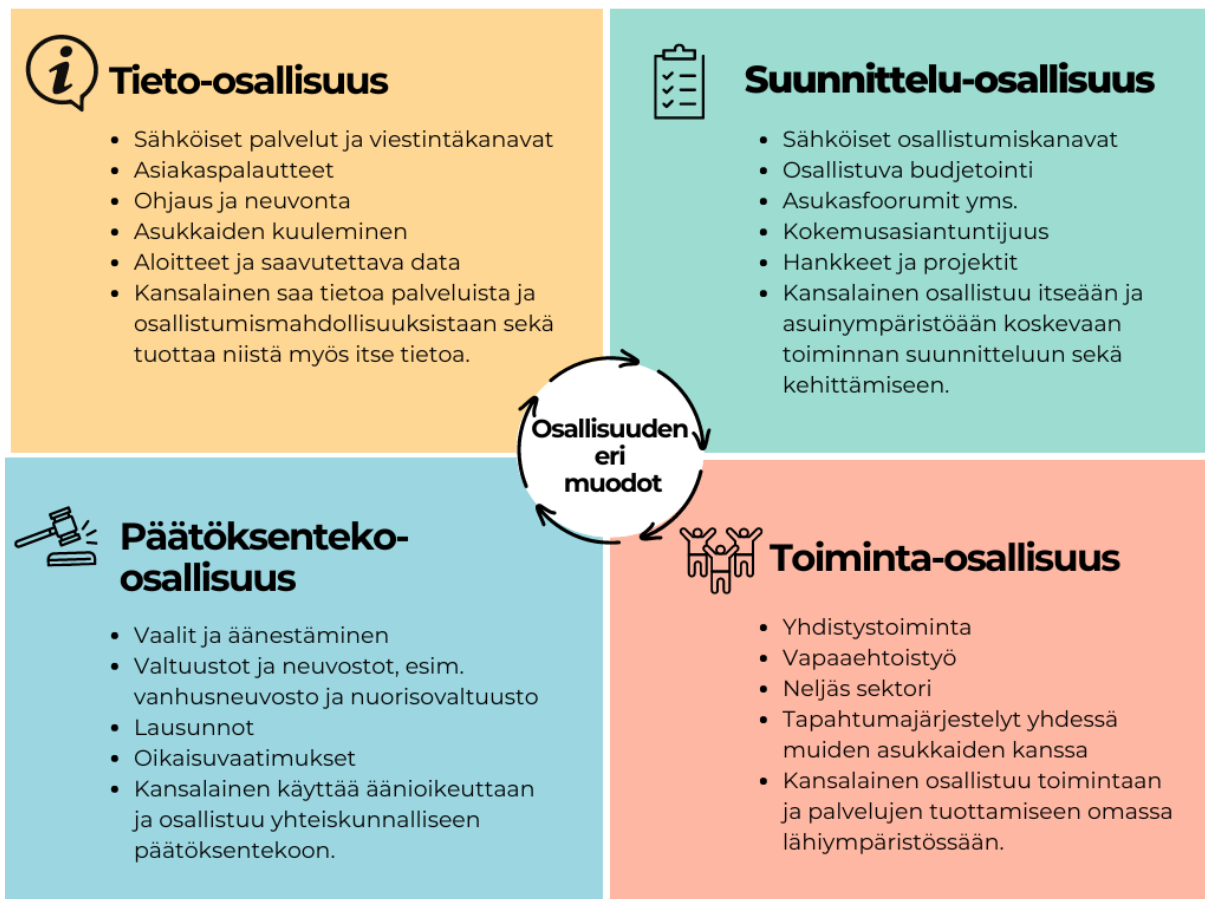
Yhteisöllisyydestä toiseen käsitteeseen – osallisuuteen, joista saatetaan erehdyttävästi puhua toistensa synonyymeina. Nivala & Ryyänen (2013, 10) toteavat osallisuuden olevan laaja käsite, jolla kuvataan yksilön ja yhteiskunnan sekä yksilön ja yhteisöjen välistä suhdetta. Ihmisen hyvinvoinnin kannalta on olennaista, että hän kuuluu johonkin yhteisöön ja on osa yhteiskuntaa sekä kokee merkityksellisuuden tunnetta. Ihminen voi kuitenkin myös kokea ristiriitaa oman yksilöllisyytensä ja yhteisöön kuulumisen välillä. Olemme yksilöitä vain yhteisön jäsenenä ja yhteisön jäseniä vain yksilöinä, Ilkka Tuomi (2005, 133) toteaa. Pyrimme erottumaan yksilöinä ja silti tarvitsemme yhteisöä ja empiirinen havaintomme on, että yhteisöllisyys elää uutta nousukauttaan ja hakee uudenlaisia ilmentymisen muotoja.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL (2024) tuo esiin järjestöjen tärkeän roolin yhteiskunnan jäsenten aktiivisuuden tukemisessa ja yksilön toimijuuden vahvistamisessa, mitkä kuuluvat olennaisina piirteinä osallisuuden ja demokratian edistämiseen. Lisäksi THL:n verkkosivuilla kerrotaan osallisuuden kokemuksen syntymisestä ja kuvataan osallisuuden eri tasoja yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja politiikan tasolla:

Yksilön tasolla osallisuus ilmenee kokemuksena, joka syntyy, kun ihminen tuntee kuuluvansa itselle merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön. Yhteisössä osallisuus ilmenee jäsenten keskinäisenä arvostuksena ja luottamuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa yhteisössään. Yhteiskunnan tasolla osallisuus tarkoittaa mahdollisuuksien ja oikeuksien toteutumista sekä ihmisten keskinäistä vastavuoroisuutta. Poliittikkatasolla osallisuudella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan ihmisten osallistumista ja osallisuutta yhteiskunnassa. (mt. 2024.)

Kuntalaisten osallistumisen arviointi-oppaassa on kuvattu neljän eri osallisuuden muodon kautta kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia asuinkunnassaan (Piipponen & Kurikka 2019, 6). Samaa luokittelua käyttävät raportissaan Rask & Ertiö (2019, 6), jotka kuvaavat miten viime vuosina on syntynyt uusia ja tuoreita osallisuuden muotoja, joissa suomalaiset voivat vaikuttaa yhteiskuntamme suunnitteluun ja päätöksentekoon. He jatkavat, että on tärkeää ottaa asukkaat mukaan heitä koskevien palveluiden suunnitteluun, sillä alueellinen osallistuminen kasvattaa asukkaiden yhteishenkeä ja alueellista identiteettiä. Myös budjettiki-ristysten hyväksymisen on huomattu olevan helpompaa, jos asukkaat ovat olleet mukana niihin liittyvässä päätöksenteossa. (mt., 4.)

Olemme kuvanneet seuraavaan kuvioon nämä aiemmin mainitut neljä osallisuuden muotoa:

Kuvio 2: Osallisuuden eri muodot. Piipponen & Kurikka (2019, 6, kuvio 1) pohjalta ja Rask & Ertiö (2019, 6, kuvio 1) pohjalta.

Helsingissä asukkaiden osallisuus ja aktiivinen ote asuinalueensa asioihin ovat lisääntyneet 2000-luvulta lähtien. Kansalaisten omaehtoinen aktiivisuus on yksi elinvoimaisen kaupungin

ja sen asukkaiden viihtyisyyden, turvallisuuden kokemuksen ja hyvinvoinnin osatekijä. Kaupungin tulisi olla asukkaiden toiminnan mahdollistaja ja aktiivisuuteen kannustaja, sillä parhaimmillaan yhteinen tekeminen saa asukkaat juurtumaan vahvemmin omaan asuinalueeseensa ja samalla koko kaupunkiin. Esimerkiksi eri kaupunginosissa järjestettävät juhlat ovat saaneet asukkaita liikkeelle ja suunnittelemaan tapahtumia yhdessä. Toiminnalla on tärkeä merkitys kaupungin elinvoiman ja asukkaiden hyvinvoinnin kannalta. (Helsingin toimintaympäristöanalyysi 2024.)

Elämme kuitenkin yksilöllisyyden korostamisen aikakautta, minkä takia pitkäkestoisiin aktiviteetteihin sitoutuminen naapuruston kanssa voidaan kokea epämieluisana. Toisaalta taas – etenkin nuoremman väestön kesken – uudenlainen yhteisöllisyys vetää puoleensa uusia toimijoita moderneilla tavoilla, jossa kuulumisen kokemuksen ja yhteisön jäsenyyden voi tuntea ilman yhdistysmuotoa. Sellaisessa toiminnassa sitoutumisen asteita on useita ja niistä osallistuja voi valita itselleen sopivan tason. Yhteisöllisyyden kokemus syntyy yhdessä tehdessä, kuulumisesta porukkaan, mutta kaikki eivät sitä kaipaa. Joillekin riittää osallistuminen satunnaisesti – voisiko sanoa irtojäsenenä. Sosiaaliset motiivit ja puhtaasti ajanviete voivat kuitenkin saada kiinnostuksen heräämään jostakin tietystä toiminnasta. (Sannemann 2024.)

Sopivan osallistumismuodon voi valita esimerkiksi kaupunginosayhdistykseen liittymällä, jossa voi toimia itseään kiinnostavissa työryhmissä, tapahtumien järjestelyssä tai yhdistyksen hallituksessa. Voi myös toimia aktiivisesti alueellaan sitoutumatta varsinaisesti yhdistykseen vain osallistumalla tapahtumien taustalla silloin, kun se omaan elämäntilanteeseen sopii – yksilöllisesti. (Snellman 2012, 31.) Osallistumisella haetaan toisaalta yhteisöön kuulumisen tunnetta, ehkä uusia tuttavuuksia ja ystävyksiä, mutta halutaan myös olla vaikuttamassa kaupunginosan elämään. Monet Helsingin tapahtumat houkuttavat toimijoita ympäri kaupunkia, jolloin sillä missä kaupunginosassa itse asuu ei olekaan niin suurta merkitystä. (Sannemann 2024.)

Kolmannen sektorin eli yhdistystoiminnan rinnalle on 2010-luvun alussa syntynyt uudenlaista kaupunkiaktivismia, jonka leimaavin piirre on tietynlainen pop-up henkisyys, jossa kaupunkilaiset kerääntyvät esimerkiksi sosiaalisen median kautta yhteen ja järjestävät vapaaehtoisvoimin tapahtumia sekä ottavat kantaa aluetta koskeviin päätöksiin. Nämä ovat vapaamuotoisesti järjestäytyneitä ja omaehtoisuutta korostavia liikkeitä, joita kutsutaan neljännen sektorin toimijoiksi. (Onnela 2013, 4; Turunen 2016, 71.)

Liikkeiden toiminnassa tärkeää on sitoutumattomuus, puolueettomuus ja hierarkiattomuus. Niillä ei ole virallisesti valittua johtoa eikä jäseneksi tarvitse erikseen liittyä. Toiminta käynnistyy osallistujien omista ideoista ja tarpeista kehittää asuinalueitaan tekemisen kautta. Heidän näkyvimmit tempaukset ovat olleet suosittuja tapahtumia Helsingissä, kuten Kallio Block Party ja Siivouspäivä. Niiden kautta haastetaan yhteisten kaupunkitilojen käyttötarkoituksia ja tuodaan muutospainetta myös perinteikkäämmän kaupunginosayhdistystoiminnan kentälle. (Onnela 2013, 7, 10; Turunen 2016, 73; Mäenpää & Faehnle 2021, 43–44.)

Omaehtoiset liikkeet ovat saaneet myös kritiikkiä osakseen, sillä jotkut heidän tapahtumajärjestelynsä ovat koetelleet lainsäädännön rajoja. Tunnetuimpana esimerkkinä mainittakoon Vantaanjoella / Keravanjoella tapahtuva avoin tapahtuma, Kaljakellunta, jolla ei ole virallista järjestäjää. Tapahtumasta on seurannut luonnon roskaamista, josta on aiheutunut suuret kustannukset Helsingin ja Vantaan kaupungeille sekä vaaratilanteita osallistujille turvallisuussäädösten laiminlyönnin takia. (Lindholm 2015, 23.)

Kaupunginosan aktiiveja ja kaupunginosayhdistyksiä on tutkittu muun muassa kaupunkisosiologian piirissä. Virolaiset Pehk & Ait (2014, 68–72) ovat julkaisussaan kirjoittaneet, kuinka jäseniksi ja aktiiveiksi hakeutuu ihmisiä, jotka ovat tavanomaista kiinnostuneempia omasta asuinympäristöstään, sen palveluista ja asumisviihtyisyyteen panostamisesta. He eivät kuitenkaan edusta koko alueella asuvaa väestöä sinänsä eivätkä tietenkään kaikkien asukkaiden mielipiteitä. Meidän omat havaintomme tukevat Pehk & Ait näkemystä; monilla alueilla osallistuvien joukko voi olla kovinkin pieni, mutta he kuitenkin saavat pienelläkin joukolla paljon aikaa.

Mikko Turunen (2016, 42–43) puolestaan havainnoi omassa pro gradu –tutkielmassaan kuinka yhteisöllisyyden arvostaminen ja mahdollisuus uusiin ystävyyssuhteisiin leimaa kaupunkiaktiivien motiiveja osallistua toimintaan alueen puolesta. Toisaalta Pihlaja & Sandberg (2012, 32) toteavat kaupunginosatoiminnan olevan asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksien ja osallistumisen kannalta merkittävää. Ne toimivat vapaammin ja itsenäisemmin kuin viralliset toimielimet ja niiden kautta voi tehdä aktiivista ja vaikuttavaa yhteistyötä kunnan kanssa. Lisäksi yhdistystoiminta voi olla osaltaan tuottamassa asukkaille myös palveluita. Tähän saimme kyselystä vahvistusta vastaajilta heidän kertoessaan saavutuksistaan vaikuttamisen saralta.

3.3 Vapaaehtoistoiminnan murros ja nousevat trendit

Vapaaehtoistoiminnalla on monia määritelmiä. Sen voidaan sanoa olevan yleishyödyllistä, vapaasta tahdosta tapahtuvaa palkatonta työtä, jossa toimitaan jonkin itselle tärkeän aiheen parissa. Se voi olla pitkäkestoista, lyhytaikaista ja/tai kertaluonteista. Toimintaa tehdään tavallisen kansalaisen taidoin ja tiedoin omien voimavarojen mukaan. (Willberg 2015; Kansalaisareena 2022.) Vapaaehtoistoiminta kuuluu olennaisena osana suomalaiseen kansalaistoimintaan, sillä on pitkät perinteet sekä sen sanotaan täydentävän kaupunkien ja kuntien palveluita kansalaisten hyvinvoinnin turvaajana (Harju 2020). Filosofian tohtori Aaro Harju (mt. 2020) toteaa kirjoituksessaan, että yhteiskuntamme ei toimisi ilman vapaaehtoisten tärkeää panosta ja ilman heitä monissakaan yhdistyksissä ei olisi lainkaan toimintaa. Tämä väite vahvistui myös meille, sillä kaupunginosayhdistysten toiminnassa suurin osa yhdistyksistä pyörii täysin aktiivisten vapaaehtoisten voimin.

Asukas-, asuinalue- ja kylätoiminta on neljänneksi suurin vapaaehtoistoimintaan osallistaja Suomessa. Ainoastaan liikunnan ja lasten ja nuorten parissa tehdään enemmän vapaaehtoistyötä. Se käy ilmi Kansalaisareenan, Kirkkohallituksen ja Opintokeskus Siviksen vuonna 2021 teettämässä Vapaaehtoistyö Suomessa –tutkimuksessa. Siihen vastasi yli tuhat suomalaista ja tuloksissa oli huomioitavaa se, että vapaaehtoistoiminta pitää edelleen pintansa, sillä 38 %:a vastaajista ja nuorista, 15–24-vuotiasta jopa 61 %:a kertoi haluavansa osallistua vapaaehtoistoimintaan, jos heitä pyydetäisiin mukaan. Vastaajat kertoivat myös, että osallistumisen kynnystä madaltaisi, jos olisi mahdollisuus tehdä lyhytkestoisia ja kertaluonteisia tehtäviä. (SivisNyt 2021.)

Tutkimustuloksia tukevat useat käymämme keskustelut kaupunginosayhdistyksissä toimivien kanssa. Vapaamuotoisissa keskusteluissa kävi ilmi, että monissa kaupunginosissa yhdistysten toimintaan on viime aikoina ollut haasteena löytää toiminnasta kiinnostuneita vapaaehtoisia. Jos heitä löytyykin johonkin projektiluontoisiin tehtäviin, kuten tapahtumien järjestämiseen, niin sitoutuminen esimerkiksi yhdistyksen hallitustoimintaan ei herätä kiinnostusta. Siinä korostuu nykyään pinnalla oleva yksilöllisen vapaa-ajan merkitys. Havaintomme ovat myös yhteneväisiä Ilvosen & Skipparin (2022) kanssa. He toteavat blogikirjoituksessaan, että tulevaisuuden haasteena vapaaehtoistoiminnassa on lisätä avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä kehittää erilaisia toimintatapoja keventämällä yhdistyshallinnon tehtäviä. He näkevät, että erityisesti nuoret pitäisi kutsua mukaan toimintaan henkilökohtaisesti ja samalla tarjota heille osaamistaan kehittävää tekemistä, joka ruokkisi heidän nähdyksi tulemisensa tarvetta. (mt. 2022.)

Vapaaehtoistoiminta on myös nuorille tärkeä osallisuuden muoto. Se tukee nuoren kehittyvää identiteettiä ja antaa mahdollisuuksia uusiin kokemuksiin ja taitojen oppimiseen sekä tarjoaa yhteisön, jossa toimia. Kansalaisareenan valtakunnallinen JEP – nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta -kehittämishankkeessa mukana olevat nuoret ehdottavat, että tietoa vapaaehtoistoiminnan monista mahdollisuuksista pitäisi olla tarjolla enemmän nuorten käyttämissä viestintäkanavissa, jotta he ylipäättään löytäisivät niiden pariin ja tutustuminen toimintaan tulisi olla mahdollista yhdessä kavereiden kanssa. (Rikkonen 2022.)

Vapaaehtoistoiminta on saanut uusia piirteitä viime vuosina ja siihen liitetään monia ilmiöitä sekä nousevia trendejä. Olemme koonneet vapaaehtoistoiminnan trendejä ja sen murrokseen vaikuttavia tekijöitä seuraavaan kuvioon:

Kuvio 3: Vapaaehtoistoiminnan trendit.
(Commu 2024, Lahdenperä 2023, 21–25; Onnela 2013, 7; Tähkä & Wise 2023).

Sitran tulevaisuusasiantuntija Mikko Dufva (2018, 18) kiteyttää, että yhdistykset pystyvät vastaamaan trendeihin ja megatrendeihin, jos niissä käydään avointa keskustelua siitä, millainen on toivottava tulevaisuus. Millaisia vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuksia halutaan tehdä? On otettava huomioon myös tähänastiset muutokset ja pohdittava, miten niihin reagoidaan.

Mikä nähdään ja koetaan uhkana, mikä mahdollisuutena ja mitä muutoksia tarvitaan nykyisessä toiminnassa? Tarvitaan eri tulevaisuuksien pohtimista, ei vain yhden tulevaisuuden.

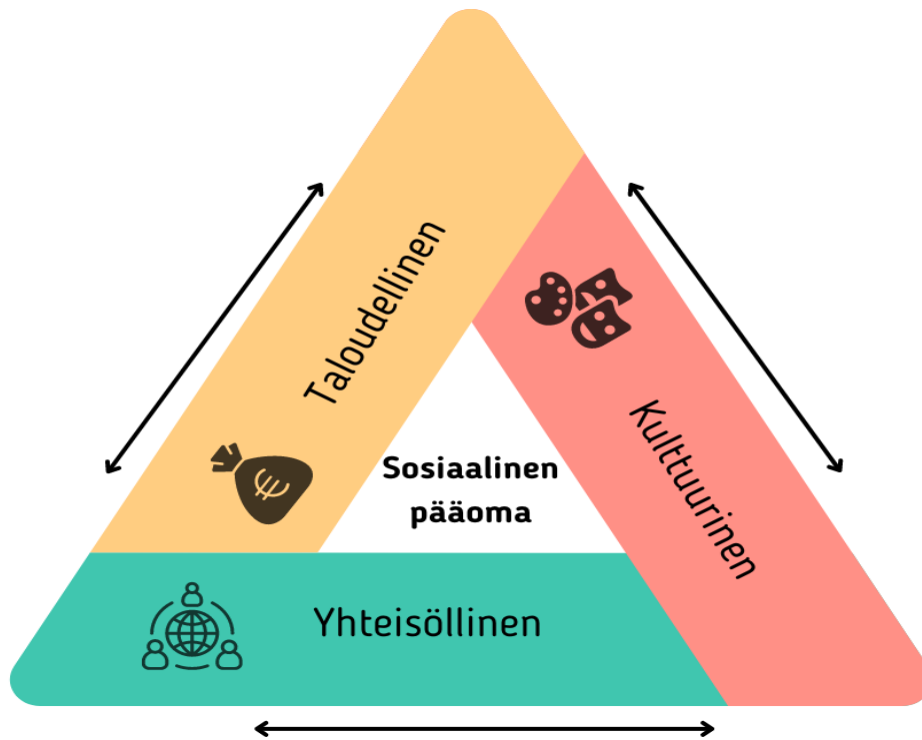
3.4 Sosiaalinen pääoma ja paikkaidentiteetti

Sosiaalinen pääoma on ennen kaikkea yksilön käytössä oleva voimavara, joka syntyy sosiaalisen elämän piiristä; ihmissuhteista, toiminnasta ja luottamuksesta yksilöiden välillä ja merkityksellisistä verkostoista, joihin ihminen mielellään kuuluu. Sosiaalinen pääoma merkitsee yksilölle siis yhteisöllistä hyvää, joka kasvaa erityisesti yhdistystoiminnassa, jossa päämääränä on joku kollektiivinen hanke, kuten Matthies (2003, 152) kuvaa Putnamin tulkitsevan; yhteisöllinen yhteinen hyvä kannustaa yksilöä niin taloudellisesti kuin toiminnallisesti yhteenkuuluvuuteen.

Toisin sanoen ihminen hankkii ympärilleen sosiaalista pääomaa ihmissuhteista ja niihin liittyvistä yhteisöllisistä aktiviteeteista. Eli se, mikä parantaa yhteisön elämänpiiriä, hyödyttää yhtä lailla yksilöä, joka on yhteisön jäsen. Putnamin käsitys lähenee sosialismia, kun taas ranskalaisen sosiologi Bourdieun käsitys sosiaalisesta pääomasta on elitistinen. (mt., 152; Siisiäinen 2010.)

Ranskalainen sosiologi Pierre Bourdieu (1985, 66–68) liittää sosiaalisen pääoman yhteen kulttuurisen ja taloudellisen pääoman kanssa. Hänen mielestään sosiaalinen pääoma liittyy yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja on ennen kaikkea yksilön ominaisuus ja resurssi. Yksilön sosiaaliset piirit muodostuvat oman yhteiskuntaluokan sisällä, jossa yksilöt omalla toiminnallaan tietoisesti ylläpitävät ja pyrkivät sitä vahvistamaan. Sosiaaliset verkostot tuottavat yksilölle hyötyä monella tavalla. Bourdieun sosiaalisen pääoman määritelmä itse asiassa sisältää kasvavan eriarvoistumisen elementin. Siinä keskinäinen vuorovaikutus ja arvonanto pitää sisällään yksilöä hyödyttävän yhteisön, johon yksilö tuo omat kontaktinsa muiden käyttöön. Tärkeää pääomaa tuottaa nimenomaan sellaiset sosiaaliset kontaktit, joista on yhteisölle mahdollisimman paljon hyötyä. Se on vastavuoroista vaihdantaa, jossa pääoman arvo on yksilön tiedoissa, taidoissa ja kontakteissa. (mt., 66–68.)

Kuvio 4: Sosiaalisen pääoman kuvaus. Pierre Bourdieun (1995, 67) pohjalta.

Suomessa kansalaisen osallistuminen yhteistoimintaan voi kuitenkin onnistua ilman olemassa olevaa sosiaalista verkostoaakin. Siksi suomalaiseen yhteiskuntaan paremmin osuva määritelmä olisi Haverisen muotoilema, jossa naapuruston sosiaalinen pääoma alkaa sitä mukaa vahvistua, kun asukkaat alkavat toimia yhdessä ja vuorovaikutus naapurustossa lisääntyy. Yleensä joukko samanmielisiä asukkaita kiinnittyy toimimaan yhdessä tarkoituksenaan ajaa yhteisön ja asuinalueen kannalta tärkeitä tavoitteita. Samanmielisyys voi Suomessa kuitenkin olla täysin yhteiskunnallisesta sosiaalistatuksesta riippumatonta. (Haverinen 2016, 5.)

Tämän opinnäytetyön tulokset vahvistavat Haverisen näkemystä siitä, että yhteisen alueen eteen toimiminen yhdistää ihmisiä yksilön sosiaalisista lähtökohdista huolimatta. Se lähtökohta on toiminut ja toimii yhä loistavana alustana eri puolilla Suomea toimiville kyläyhdistyksille ja kaupungeissa eri asuinalueiden asioihin keskittyville kaupunginosayhdistyksille. Monet asukkaat identifioituvat voimakkaasti omalle asuinalueelleen. Koska tutkimme tässä opinnäytetyössä helsinkiläisiä kaupunginosayhdistyksiä ovat esimerkkinä luonnollisesti Helsingistä, missä muodostunut paikkaidentiteetti on yllättävän pysyvä; töölöläinen, lauttasaarelainen, vuosaarelainen, kontulalainen. Helsingin kaupunkitieto on tutkinut, että yleensä pääkaupungissa muutetaan nimenomaan tutun suuralueen sisällä ja muuttoa vauhdittaa kotitalouden tulotason nousu. Lännessä asuneet kuitenkin jatkavat lännessä asumista ja itäosien asukkaat muuttavat

korkeintaan toiselle idän suunnalla olevalle alueelle. Se on myös tuottanut kaupunginosayhdistysten toimintaan toivottua jatkuvuutta, kun toimintaan on sitouduttu pitkäksi aikaa. (Ansala 2023; Paananen 2020.)

Paikallisen identiteetin voisi kuvailla olevan tuttuuden tunnetta, joka sitoo ihmisiä toisiinsa ja kyseiseen paikkaan. Silloin koetaan, että alueella on vahva oma luonne, joka erottaa sen muista kaupunginosista. Jos alueella on vahva paikallisidentiteetti, niin sen asukkaat ovat myös kiinnostuneempia kehittämään asuinalueensa ympäristöä ja sen palveluja. (Onnela 2013, 42.) Kokemus ympäristöstä linkittyy paikkaidentiteettiin, jolloin ihminen parhaimmillaan kokee juurtumista, tiedostaa alueen omaleimaisuuden ja tuntee paikan omakseen. (Strandell & Strandell 2002, 12–13.)

Suomen ympäristöministeriölle vuonna 2002 tuotetussa raportissa todetaan paikkaympäristön olevan osa ihmisen kokonaisidentiteettiä, jota vahvistavat alueen omaleimaisuus, hyvä sosiaalinen ympäristö, toimiva kaavoitus, pysyvyys ja monipuoliset mahdollisuudet toimintaan. Ihmisille on yleensä tärkeää muodostaa merkityksellinen suhde asuinympäristöönsä. Heikon paikkaidentiteetin sen sijaan kerrotaan aiheuttavan juurettomuuden tunnetta ja välinpitämättömyyttä, joka saattaa näkyä ilkeiden ja rikollisuuden kasvuna alueella. (mt., 12–13).

Tuoreella uudella asuinalueella ei välttämättä vielä ole palveluita lainkaan ja asukkaina on yleensä paljon lapsiperheitä. Samassa elämäntilanteessa olevat solmivat silloin helposti verkostoja niin puistoissa kuin koulun tilaisuuksissa. Yhteinen tahtotila esimerkiksi alueen palvelujen edistämiseen ja harrastusmahdollisuuksien parantamiseen voi toimia lähtölaukaisijana kaupunginosan oman yhdistyksen perustamiseen. Silloin toimintaan sitoudutaan ja asiat koetaan omaksi, koska se tuottaa parhaimmillaan konkreettisia parannuksia arkisen elämän sujuvuuteen. (Ertola & Salo 2004, 29–30.)

Tyypillistä on, että niin kauan kuin perhe-elämä pyörii kodin ympärillä ja lapset ovat kouluikäisiä, toiminnassa pysytään ja siihen panostetaan. Samankaltaisen elämäntilanteen ansiosta lähellä asuvista muista perheistä muodostuu toimiva sosiaalinen verkosto, jossa on kaikkia osapuolia hyödyttäviä synergiaetuja; lapsia kuljetetaan vuorotellen harrastuksiin ja kyläillään puolin ja toisin. (Sannemann 2024.) Tämä vahvistui keskusteltuamme erään kaupunginosayhdistysaktiivin kanssa. Hän oli hiljattain aloittanut hallitustyöskentelyn alueensa kaupunginosayhdistyksessä, sillä hänen lapsensa käy yhdistyksen järjestämissä monissa ohjatuissa tuokiossa.

Sen myötä hän oli itse ajautunut ensin vapaaehtoiseksi, ja lopulta sitoutunut myös hallitusvastuuseen sekä antanut oman ammatillisen osaamisensa yhdistyksen käyttöön. (Omat havainnot SP & LW 2023.)

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Tässä osiossa kuvaamme opinnäytetyömme vaiheita, prosessia ja työnjakoa sekä esittelemme tutkimuskysymyksemme ja työmme eettiset periaatteet. Työmme on tutkimuksellinen kehittämistyö, jossa kartoitetaan helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten toimintaa ja haasteita, kuullaan kentän saavutuksista ja kokemuksista sekä visioidaan tulevaa. Työn tilaaja Helkan toiminnanjohtaja Tulikukka on ollut alusta asti mukana antaen meille tukeaan ja ohjaustaan matkan varrella, mistä olemme valtavan kiitollisia. Saimme häneltä hyviä ehdotuksia panelisteiksi sekä kyselyn lähettämisessä tarpeelliset osoitelistat. Kävimme säännöllisesti dialogia hänen kanssaan ja mukautimme työtämme esiin nousseiden toiveiden mukaisesti.

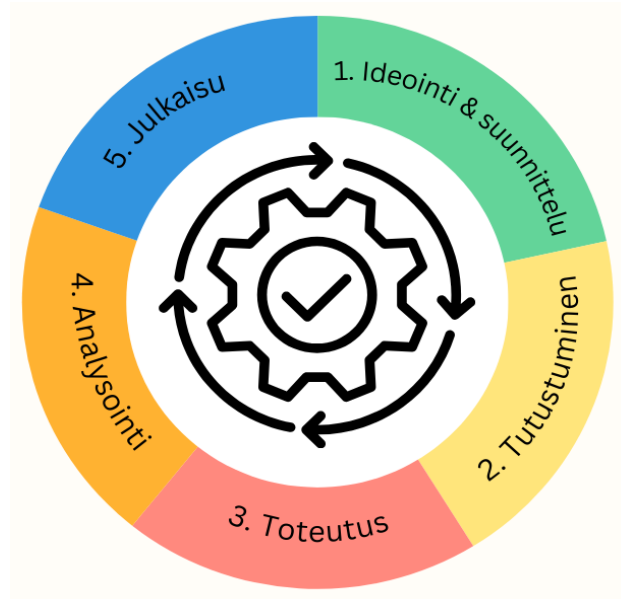
4.1 Opinnäytetyön prosessi

Kehittämistoiminnan suunnittelu, organisointi ja toteutus vaativat alkuun työn lähtökohtien määrittelyä. Halusimme löytää sellaisen näkökulman aiheeseen, että työllämme olisi myös yleistä ja laajempaa merkittävyyttä. Työssämme yhdistyy kaupunginosayhdistysten toiminnan kokonaisvaltainen toimijalähtöinen kartoitus ja esiin tulleisiin haasteisiin ratkaisujen etsiminen sekä dynaaminen visiotyö. Kaikkien työn vaiheiden jälkeen palaamme perustellusti spiraalin tavoin noihin konkreettisiin tavoitteisiin. (Toikko & Rantanen 2009, 57, 96.)

Kehittämistyön idearunko muodostui useissa keskustelutuokioissa Helkan toiminnanjohtajan kanssa. Keskusteluissa kävi ilmi, että vaikka Helkalla onkin yhteydenpitoa ja yhteistä toimintaa eri puolella kaupunkia toimivien kaupunginosayhdistysten kanssa pitkin vuotta, niin lopulta siitä kenttätyöstä – mitä kaikkea eri asuinalueilla kaupunginosayhdistysten toimesta tapahtukaan – ei ole kertynyt kokonaiskuvaa. Siitä syntyi tarve kerätä mahdollisimman konkreettinen ja laaja otos toiminnasta ja saavutuksista sekä kuulla niistä keinoista, joilla ne on saavutettu.

Tutkimusprosessi eteni vaiheittain ja prosessin eri vaiheet toimivat usein limittäin ja osittain päällekkäin toisiaan täydentävästi. Tutkimusta voidaan tehdä monella tavalla, joten prosessikin voi edetä monella tavalla, eri vaiheiden kautta. Menetelmien valinnoilla on usein vaikutusta siihen, millaiseksi tutkimusprosessi muotoutuu. (Koppa 2021.) Meillä se kehittyi tiedon lisääntyessä kehämäisesti kerros kerrokselta.

Prosessimme jakaantui viiteen vaiheeseen, jotka olemme kuvanneet seuraavassa prosessikaaviossa.

Kuvio 5. Opinnäytetyömme prosessin vaiheet

Prosessissamme oli alkuun paljon käänteitä johtuen siitä, että opinnäytetyömme aihe oli meille täysin vieras ja hapuilimme suuntaa sille, mitä oikeastaan olimme tekemässä. Lukuisten muutosten myötä tehtävämme pikkuhiljaa kirkastui ja saimme monien vaiheiden jälkeen työn punaisesta langasta kiinni. Tämä on ollut antoisa oppimiskokemus meille ja kasvattanut resilienssiämme tutkimuskysymysten muuttuessa matkan varrella tiedon lisääntyessä. Opimme sen, että laadullisessa tutkimuksessa prosessi elää ja samalla aiheesta oppii koko ajan lisää. Ilmiön hahmottuminen tarkentuu ja alkaa oivaltaa asioiden tärkeysjärjestyksiä ja niiden merkityksiä. (Hiltunen 2009.) Aikapaine toimi meille hyvänä muusana ja työmme motoksi muotoutuikin lopulta: “Luotamme prosessiin”.

Ensimmäisessä vaiheessa ideoimme opinnäytetyötä ja kartoitimme yhteisiä mielenkiinnon aiheita. Kun kiinnostava kohde ja tilaaja oli varmistunut, teimme aihe-ehdotuksia tilaajalle. Pidimme tilaajan kanssa Teams-palavereita, joissa haastattelimme toiminnanjohtajaa saadaksemme lisätietoa, millaiselle tiedolle ja tutkimukselle heillä olisi tällä hetkellä tarvetta ja yhdessä pohdimme, mikä voisi olla työmme painopiste. Kuuntelimme tilaajan tarpeita ja ajatuksia työmme suhteen.

Aiheeseen perehtymisen vaiheessa hankimme laajasti aineistoa: kirjallisuutta, julkaisuja, artikkeleita, luentomateriaalia, aiemmin aiheesta tehtyjä opinnäytetöitä ja graduja, joita olemme

työssämme hyödyntäneet monipuolisesti lähdeaineistona. Tutustuimme tilaajan sekä yhdistysten kotisivuihin ja sosiaalisen median kanaviin saadaksemme lisätietoa heidän toimintaympäristöstään ja samalla orientoiduimme aiheeseen. Perehtyminen ja herkistyminen aiheelle oli mielestämme yksi tärkeimmistä vaiheista, koska aihe oli meille täysin uusi ja lähdimme liikkeelle vailla minkäänlaista pohjatietoa kaupunginosayhdistysten toiminnasta. Keskustelimme, analysoimme ja vertasimme löytämiämme tietoja toisiinsa sekä teimme valintaa lähteiden suhteen.

Tässä työssä kerätty aineisto on koostettu kyselyyn vastanneiden kaupunginosayhdistysten päätoimintajäsentien sekä paneeliin osallistuneiden panelistien ja kevätkokouksen osallistujien kanssa. Kyselyhaastattelu valikoitui menetelmäksi saavutettavuuden ja aikataulumme takia; Helkan jäsenyhdistyksiä on liki 70 ja kyselyllä toivoimme tavoittavamme heidät. Sen lisäksi luotimme siihen, että avoimilla kysymyksillä saamme muodostettua laajan kuvan monipuolisesta toiminnasta, jota eri puolilla Helsinkiä tehdään. Osallistava paneelikeskustelu asiantuntijoihin ja forum-vaiheeseen pääteemanaan tulevaisuuden visiointi oli tilaajan kanssa yhdessä ideoitu. Osallistava elementti oli meille tervetullut lisä tämän opinnäytetyön sisältöön.

Toteutimme anonyymien kyselyn Helkan jäsenyhdistyksille. Kyselyn tarkoituksena oli kerätä kattavasti tietoa millaisia toimintoja ja hyviä käytäntöjä yhdistykset ovat toteuttaneet ja millä keinoilla ne on saavutettu. Sen tavoite on antaa tilaajalle arvokasta hiljaista tietoa jäsenyhdistyksiensä toiminnoista, viime vuosien haasteista, saavutuksista ja toiminnan jatkuvuudesta. Toteutusvaiheen toinen tärkeä vaihe oli Helkan lakisäätöisessä kevätkokouksessa järjestetty asiantuntijapaneeli, jonka myötä keräsimme lisää tietoa kaupunginosayhdistysten toiminnasta ja tarjosimme kokouksen osallistujille mahdollisuuden osallistumiseen yhteisen keskustelun ja tulevaisuuden ideoinnin muodossa. Paneelin tärkeä tavoite oli herättää paikalla olleita kaupunginosayhdistysten jäseniä pohtimaan yhteisesti myös uusia lähestymistapoja tulevaan toimintaan.

Analysointivaiheessa käsitelimme kehämäisesti pohdiskellen kyselyn ja paneelin aineiston, jonka pohjalta teimme synteesiä ja valitsimme aiheita opinnäytetyöhömmme. Tutkijan analyttisyys, luovuus ja motivaatio valittua aihetta kohtaan ovat suureksi avuksi opinnäytetyöprosessissa (Kananen 2008, 42–43). Kävimme hyviä analyttisiä keskusteluita prosessin joka vaiheessa muun muassa aineiston äärellä vertaillenamme eri lähdeaineistoa sekä valittujen tutkimusmenetelmiemme tuottamaa tietoa. Parityön parhaita puolia oli nimenomaan jatkuva mahdollisuus yhteiseen keskusteluun aiheen tiimoilta.

Viimeisessä vaiheessa aloitimme loppujulkaisun laatimisen, mutta tiedonkeruuta julkaisua varten tehtiin aineistonhankinnan kanssa samaan aikaan yhteisten aivoriihien aikana. Tulemme julkaisemaan saatujen tietojen pohjalta verkkojulkaisun, johon on koostettu vinkkejä kaupunginosayhdistysten toiminnan tulevaisuuteen. Julkaisu toimitetaan tilaajalle, joka vie sen Helkan verkkosivuille. Lopputuotoksesta on mahdollista julkaista myös painotuote, jos tilaaja niin haluaa. Prosessin aikana pidimme tilaajan kanssa Teams-palavereita useassa eri vaiheessa, joissa tarkastelimme työmme suuntaviivoja ja saimme lisää arvokasta tietoa huomioitavista seikoista. Saimme myös arvokasta ryhmämuotoista ohjausta opinnäytetyön ohjaajaltamme Pia Lundboilta. Ryhmässä tarkastelimme työmme etenemistä ja keskustelimme mieltämme askarruttavista kysymyksistä, työn vaiheista, rakenteesta ja aikatauluista.

4.2 Opinnäytetyön työnjako

Tämä kehittämistyö on tehty parityönä ja alusta asti tasaisesti työtä jakaen eli molemmat kirjoittajat ovat työstäneet tasavahvasti kaikkia lukuja ja kappaleita. Olemme kuukausien ajan perehtyneet systemaattisesti ja monipuolisesti saatavilla olleeseen kaupunkisosiologiseen ja yhteiskunnalliseen kirjallisuuteen kaupunginosatoimijuudesta, kaupunkikulttuurista sekä yhdistystoiminnasta ja sitä kautta pyrkineet herkistymään aiheelle, joka oli meille molemmille aiemmin vieras.

Kirjallisuuden ja verkkolähteiden opiskelemisessa olemme osittain lukeneet samoja lähteitä, mutta myös jakaneet lähteiden perkaamista. Iltoihin ja viikonloppuihin aikataulutetut opiskelutapaamisemme olivat antoisia aiheen pohtimiseen, ajatuksenvaihtoon ja työn edistämiseen. Olemme tehneet dialogisesti suunnan tarkastusta pitkin kevättä 2024. Mielestämme olemme olleet toimiva työpari, sillä meidän rytmimme on ollut samatahtinen ja olemme päässeet helposti yhteisymmärrykseen asioista.

Suunnittelimme kyselyn kysymykset sekä laadimme paneelin sisällön ja aikataulun yhteisissä ideointi- ja työstöpalavereissa, joita pidettiin viikoittain koko prosessin ajan. Työnjaossa vastuut jakautuivat siten, että kyselyn teknisen toteutuksen teki Peltola, paneelin juontamisen ja panelistien kontaktoinnin hoiti Willman. Peltola huolehti paneelissa tekniikasta, tallennuksesta sekä litteroinnista. Peltola toteutti graafiset ulkoasut yhdessä suunniteltuihin kuvituksiin, jotka visualisoivat opinnäytetyötämme. Loppukirivaiheessa stilisoinnista huolehti Willman, mutta työ viimeisteltiin lopulliseen muotoonsa yhdessä tehden tarvittavat korjaukset. Myös lopputuo-

tos laadittiin yhdessä jaetuilla tunnuksilla Canva-ohjelmassa. Meille muodostui erittäin positiivinen käsitys siitä, että työparin kanssa aihetta työstäessä palaverit, debatoinnit ja toistemme sparraukset johtavat parhaaseen lopputulokseen. Parityön vahvuus onkin siinä, että pystyimme ideoimaan yhdessä ja välillä jopa kannattelemaan toinen toistamme projektin eri vaiheissa.

4.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset ovat yleensä joustavampia laadullisessa kuin määrällisessä tutkimuksessa. Ne jäsentävät työtä luoden sille rungon, jotta tutkija tietää, mitä tai mihin etsiä vastauksia tutkimuksessaan. (Kananen 2008, 51.) Tiede- ja kestävyyskasvatuksen tutkija Veli-Matti Vesterinen (2024) neuvoo, että laadullisia tutkimuskysymyksiä laatiessa on hyvä miettiä, millaisia tuloksia halutaan ja on mahdollista saavuttaa, vaikka varsinaista hypoteesia ei laadullisissa tutkimuksissa yleensä tehdä. Hän jatkaa, että tutkimuskysymysten olisi hyvä olla selkeitä ja tutkimuksen kohde rajata tarkasti, sillä ne raamittavat sen mitä tietoa halutaan löytää:

Ne suuntaavat huomion oleelliseen ja estävät tutkielman tekijää eksymästä sivupuolille. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että tutkimuskohteen, -kysymysten ja -menetelmän valinta ei aina etene suoraviivaisesti vaiheesta toiseen. On aina mahdollista, että tutkimuksen edetessä löytyy uusia tutkimuskohteita ja näkökulmia sekä tutkimuskysymyksiä. (mt. 2024.)

Meille kävi prosessissamme, kuten Vesterinen yllä kuvailee. Päädyimme muokkaamaan opinäytetyömme aihetta pariinkin otteeseen tilaajan kanssa käytyjen keskusteltujen pohjalta. Tällöin myös tutkimuskysymykseksemme muokkaantuivat uusiksi ja tarkentuivat prosessin edetessä. Keskusteluissa tilaajan kanssa tarkensimme heidän toiveitaan sekä näkökulmia. Työmme painopiste vaihtuikin mallinnuksesta lopulta hiljaisen tiedon kartoittamiseksi ja esiin nostamiseksi. Lopulta tarkoituksenamme oli selvittää kaupunginosayhdistysten parhaita kokemuksia, käytänteitä, haasteita ja tulevaisuuden suuntaviivoja.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Mitkä ovat Helka ry:n jäsenyhdistysten viime vuosien parhaat saavutukset ja onnistumisen kokemukset?
2. Miten yllä olevat kokemukset ja saavutukset on toteutettu?
3. Millainen olisi kaupunginosayhdistysten hyvä tulevaisuus?

Voisi kiteyttää, että tutkimuskysymykset toimivat tutkijalle suuntaa antavana kompassina, eli ne auttavat rajaamaan tutkimuksen suunnittelua ja aineiston keräämistä. Lisäksi ne ovat keskeisiä tutkimuksen tulosten tulkinnessa, arvioinnissa ja raportoinnissa. (Hong 2019.)

4.4 Eettiset periaatteet

Eettiset seikat ja ohjeistukset kulkivat opinnäytetyössämme mukana kaikissa sen vaiheissa ja olimme niihin sitoutuneet. Tiedonkeruu, kyselyt ja asiantuntijapaneelin haastattelut käsitteimme eettisten ohjeistusten mukaisesti. Tiedonkeruuna toteutimme kyselyn sekä asiantuntijapaneelin, johon osallistuvat henkilöt tekivät sen vapaaehtoisesti ja he saivat informaation siitä, mitä, miksi ja mihin tietoa kerätään ja mitä kerätylle aineistolle tapahtuu niiden käsittelyn jälkeen. Noudatimme omassa toiminnassamme hyviä tieteellisiä käytäntöjä sekä ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen tutkimuseettisiä periaatteita, joihin olimme perehtyneet jo opiskelumme aikana, ja jotka olimme lukeneet Suomessa toimivan Tutkimuseettisen neuvottelukannan julkaisuista:

Tutkimuksella tarkoitetaan järjestelmällisen tutkimisen ja ajattelun, tarkkailun ja kokeilun kautta saadun tiedon tuottamista. Vaikka eri tieteenaloilla lähestytäänkin tutkimuskysymyksiä eri tavoin, kaikille on yhteistä halu lisätä ymmärtämystämme itsestämme ja maailmasta, jossa elämme. (TENK, 2019.)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta, TENK, on juuri viime vuonna päivittänyt hyvän tieteellisen käytännön neljä (4) peruseriaatetta, jotka mukailevat eurooppalaista standardia. Ne ovat: luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuullisuus. (TENK 2023.)

Luotettavuus on ollut tässä työssä perustana, jolloin jo työn suunnittelun, menetelmien valinnan, analyysien ja raportoinnin tekemisessä on ollut rehti, oikeudenmukainen ja avoin ote. Työstä, sen tarkoituksesta ja pyrkimyksistä viestimme osallistujille puolueettomasti ja mitään salaamatta. Työtä tehdessä ja sen kirjoittamisessa annoimme arvostuksen toimijoille, tätä yhteiskuntaa, toimintaympäristöä ja erilaisia toimintatapoja kohtaan. Me opinnäytetyön tekijät sitouduimme kaikkeen vastuuseen tästä tutkimus- ja kehittämishankkeesta, alun ideasta työn julkaisemisesta sen vaikutuksiin asti. (mt. 2023.)

Suomen henkilötietoja koskeva lainsäädäntö ohjasi työtämme kautta linjan. Kaikki tämän opinnäytetyön kyselyyn osallistujat olivat täysi-ikäisiä ja toimivaltaisia ihmisiä, emmekä keränneet heidän nimiään tai mitään henkilön tunnistetietoja. Laajasti lähetettävä kysely oli tilaajan

kanssa yhteistuumin suunniteltu ja se lähetettiin Helsingissä toimivien kaupunginosayhdistysten hallituksille. Tilaajan toiveesta kysely toteutettiin anonyymisti. Siihen on perusteluina se, ettei tässä työssä ole tarkoitus nostaa ketään yksittäistä toimijaa esille, vaan kannustaa toimivien käytänteiden jakamiseen ja kerätä yleistä tietoa yhdistysten monipuolisista toiminnoista Helkan ja kaikkien kaupunginosayhdistysten käyttöön. Kenenkään kyselyyn osallistuvan henkilötietoja emme keränneet. Kaikilla henkilöillä, joilta keräämme tietoa kyselyillä ja teemapaneelissa, on oikeus keskeyttää tutkimuksessa mukanaolo ilman mitään selitysvastuuta. He voivat keskeyttää milloin tahansa ilman, että siitä seuraa mitään kielteisiä seuraamuksia. (mt. 2023.)

Helkan kevätkokouksen alustuksena maaliskuun lopulla 2024 järjestettyyn osallistavaan paneeliin kutsutut asiantuntijat olivat mukana vapaaehtoisuuteen perustuen. Heiltä oli meille työn kirjoittajille annettu kirjallisesti lupa lainata ja käyttää heidän lausumiaan osana opinnäytetyömme tiedonhankintaa. Panelistien nimitiedot, ammatit ja sidonnaisuudet olivat ne yksilöiden tiedot, mitä tähän työhön kirjasimme. Mitään sen spesifimpiä henkilötietoja emme heistäkään keränneet. Panelistit saivat itse päättää osallistumisestaan paneeliin ja he tiesivät, että keräämme heiltä tietoa tähän opinnäytetyöhömmme. (TENK 2019.)

Eettisesti kestäväää tiedonhankintaamme säätelivät Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistukset. Jo pohjatyönä harkitsimme, mitä tietoa meillä on tarpeen kerätä, jotta tässä työssä tärkeisiin tutkimuskysymyksiin saadaan vastauksia ja kysymysten valossa olennaista tietoa. Välineenä laajan tiedon keräämisen käytimme Webropolia ja paneelissa Teams-sovellusta, jossa on tallennusmahdollisuus ja litteroinnin apuna transkriptio-ominaisuus. Teams-tallennus tapahtui tietosuojatulla alustalla. Vain meillä opinnäytetyön tekijöillä oli pääsy aineistoon. Teimme aineistosta varmuuskopiot, joihin myös on pääsy vain meillä kahdella. (mt. 2019, TENK 2023.)

Ihmisiin kohdistuvissa kuvaustilanteissa pitää aina kertoa kuvien tulevasta käytöstä ja kerätä kuvissa mahdollisesti mukana olevilta henkilöiltä kuvausluvat. Tässä opinnäytetyössä kuvitus on meidän itsemme (Peltolan) luomia graafisia esityksiä tai muita visualisointeja, paitsi yksi kuvista (kuva 1), joka on tilaajalta. Kaikkia tiedostoja tallennamme ja käsittelemme tietoturvallisesti käyttäen suljettuja Microsoft Office -ohjelmia. (mt. 2023.)

Tässä tutkimus- ja kehittämishankkeessa on ollut tarkkaan laadittu aikataulu ja etukäteen määriteltä kesto tutkimukselle (9/2023–5/2024). Mitään kyselyihin ja haastatteluihin osallistuvilta kerättävää tietoa ei ole ollut tarpeen lainkaan säilyttää enää sen jälkeen, kun aineisto on käsitelty

ja analysoitu ja kun siitä saatava tieto on koostettu opinnäytetyöhön. Haastateltavien lausumisia on käytetty tekstissä suorina lainauksina, mutta vain haastateltavien luvalla.

Kysely toteutettiin Webropol-alustalla, jossa datan analysointi ja koostaminen tehdään. Webropol-kyselyn aineistoon oli pääsy vain meillä kahdella. Sen jälkeen kyselyä säilytettiin vain sen aikaa mitä aineiston analyysi edellytti. Kun tämä kehittämistyö oli opinnäytetyönohjaajien puolesta tarkistettu ja hyväksytty katsoimme, että työmme tulokset ovat tulosten luotettavuuden suhteen tarkistettut. Siinä vaiheessa sovitusti hävitimme digitaaliset kyselylomakkeet tietoturvallisen ohjeistuksen mukaisesti. Kyselyiden tulokset kuitenkin ensin tallennettiin samalle USB-tikulle kuin asiantuntijapaneelin keskustelut, jonka analysoinnin valmistumisen ja työn hyväksymisen jälkeen hävitimme tietoturvalisesti. (Kuula 2015; TENK 2019.)

5 LÄHESTYMISTAPA JA MENETELMÄT

Tässä luvussa kerromme kehittämistyömme lähestymistavasta ja aineistonkeruumenetelmistä ja valitsemastamme aineiston analyysimenetelmästä. Analyysiä lähestymme hermeneuttisella menetelmällä, joka antaa tilaa tulkinnan tekemiselle aineistosta. Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimuksellinen kehittämistyö ja valitsemamme lähestymistapa on toimijalähtöinen kehittäminen. Aineiston hankinta on tehty anonyymin kyselyn ja osallistavan asiantuntijapaneelin avulla, lisäksi olemme työn aloittamisesta alkaen tavanomaisen laadullisen tutkimuksen tavoin havainnoineet kenttää ja sen toimintaa vapaamuotoisesti. (Toikko & Rantanen 2009, 57.)

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus pyrkii pehmeillä lähestymistavoilla ymmärtämään ilmiötä ja tapahtumia syvällisesti ja kokonaisvaltaisesti, selittämään sen tekijöitä ja niiden välistä suhdetta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Kvalitatiivinen tutkimus on toimiva menetelmä, mikäli pyrkimys on etsiä ja löytää tapahtuneita tosiasioita, selvittää niiden välisiä rakenteita sekä mahdollisia asioiden välisiä riippuvuuksia ja kommunikaatiota. Sen avulla voidaan kuvata ja tutkia monipuolisesti sellaisia asioita ja/tai todellisessa elämässä tapahtuneita tilanteita, joita ei voi tutkia kvantitatiivisesti eli määrällisesti. (Kananen 2008, 24–25.)

Laadullisen tutkimuksen aineisto kootaan todellisissa tilanteissa ja tiedon tuottamisessa suositetaan yleensä kohderyhmältä saatuja tietoja ja heidän kertomuksiaan sekä tutkijan omia havaintoja. Laadullista tutkimusta voidaan hyödyntää lukuisin eri menetelmin, esimerkiksi elämäkertatutkimuksena, tapaus- tai toimintatutkimuksena, kenttätutkimuksena, sisällön tai diskursusin analyysinä, osallistuvana havainnointina, vain muutamia sellaisia menetelmiä mainiten, joita tässäkin työssä olisimme voineet harkita. (Hirsjärvi ym., 162, 164.)

Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirjassa todetaan kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston käsittelyn haasteista:

Laadullisessa tutkimuksessa on siedettävä sitä, että erilaiset tutkittavat asiat eivät yleensä ole helposti ja suoraviivaisesti esitettävissä ja analysoitavissa, olivat ne sitten ihmisten kokemuksia ja näkemyksiä, heidän keskinäistä toimintaansa tai tekstien esittämiä asioita. Aineistosta ei esimerkiksi voi yleensä tunnistaa selviä syy-seuraus -suhteita, vaan asiat kietoutuvat ja liittyvät toisiinsa mitä moninaiemmin tavoin. (Juhila 2021.)

Laadullisessa tutkimuksessa on tulosten julkistamisessa tärkeää avata tarkasti tutkimuksen ja aineiston keräämisen vaiheet sekä varmistaa että saadut tulokset on esitetty selkeästi ja totuudenmukaisesti. Mikäli tutkimuksen aihe on sellainen, että se kiinnostaisi suurta yleisöä, on tutkijan varauduttava sekä suullisesti että kirjallisesti, esittämään saamiaan tuloksia yleistajuisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 237–238.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysi ei tapahdu vain viimeisessä työvaiheessa, vaan se on koko tutkimusprosessin aikana mukana olevaa toimintaa, joka ohjaa tiedonkeruuta ja prosessin etenemistä. (Kananen 2008, 24.)

Laadullinen tutkimus on Metsämuurosen (2006, 3) mukaan saanut viimeisen noin 50 vuoden aikana kasvavasti jalansijaa ihmistieteissä, kuten sosiologiassa, psykologiassa ja kasvatustieteissä. Jopa niin, että nykyään opiskelijoita joudutaan erikseen houkuttelemaan kvantitatiivisen tutkimuksen parin. Mitä tahansa kehitetään ja tutkitaankin, niin aina olisi suositeltavaa käydä keskustelua ja ajatustenvaihtoa muiden tieteenalojen kanssa. (mt., 3, 18–19.)

Tähän työhön valitsimme lähestymistavaksi toimijalähtöisen kehittämisen, jonka tavoitteena on kartoittaa olemassa olevia toimintatapoja, arvioida niitä kriittisesti, etsiä niistä kehittämiskohteita ja innovoida uusia toimintatapoja tulevaisuuden toimintaa varten. Tämä lähestymistapa on vahvasti laadullinen, jossa ei suunnitella lopputulosta etukäteen, vaan näkökulma elää ja kehittäminen ja sen suunta muotoutuvat pikkuhiljaa. Toimijalähtöinen lähestymistapa kehittämiseen mahdollistaa monipuolisen prosessin, joka ottaa huomioon enemmän kuin vain välttämättömät velvoitteet. Kaikki, joita kehittäminen koskettaa voidaan nähdä toimijoina tässä prosessissa. Kehittämisessä voivat olla mukana ammattilaiset, asiantuntijat, palveluiden käyttäjät ja organisaatiot. (Toikko & Rantanen 2009, 164–165.)

5.2 Anonyymi kysely

Kyselyt ovat yksi tyypillisimmistä aineistokeruumenetelmistä. Kyselytutkimuksen ominaisuudet on hyvä tiedostaa ennen kuin kyselyä lähtee toteuttamaan. Mittaus tehdään kyselylomakkeella, jonka sisältö on syytä miettiä tarkkaan. Kysymyksiä kun ei kesken prosessin pääse muuttamaan, kuten haastattelussa voi tehdä. Ei saada myöskään varmuutta, kuka kyselyyn on todellisuudessa vastannut, kuinka perillä hän on tutkittavasta aiheesta ja miten huolellisesti tai rehellisesti hän on vastannut. Myös väärinymmärrykset ovat mahdollisia, sillä kysymykset saatetaan ymmärtää eri tavoin kuin ne on tutkimuksessa alun perin tarkoitettu. (Hirsjärvi ym. 2009, 195; Vehkalahti 2014, 11, 20; Hotulainen 2024.)

Kyselytutkimuksen etuna kuitenkin pidetään, että siinä voidaan tutkia ja kerätä laajan vastaajajoukon tutkimusaineistoa tehokkaasti. Aineisto voidaan myös tallentaa ja analysoida nopeastikin. (Hotulainen 2024.) Lisäksi lomake esitetään vastaajille samanmuotoisena, joten tutkijan eleet ja äänenpaino eivät pääse vaikuttamaan tulokseen. Suhde vastaajien kanssa jää siis etäiseksi, ja se tukee tulosten puolueettomuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 205–206.)

Tilastotieteilijä Kimmo Vehkalahti (2019, 48) mainitsee teoksessaan vastausväsymyksen, jonka myötä kyselyiden vastausprosentit jäävät yleisesti alhaisiksi. Kyselyitä tulee nykyään paljon, joten kyselyyn vastaamisen tulisi olla mahdollisimman nopeaa ja helppoa. Monesti lomakkeet, joissa on liian monta kysymystä, aiheuttavat turhautumista ja vastaamatta jättämistä. Kyselyn ulkoasu ja selkeä kieli kuitenkin lisäävät houkuttelevuutta vastata kyselyyn. (Hirsjärvi ym. 2009, 198.)

Saatekirje on olennainen kyselytutkimuksen liite. Sen antama info taustoittaa kyselyyn osallistujille tutkimuksen perustiedot; eli mistä tutkimuksessa on kysymys, kuka tutkimusta tekee, miksi heitä pyydetään osallistumaan kyselyyn ja mihin ja missä saatuja tutkimustuloksia tullaan käyttämään. Saatekirjeen merkitys on korvaamaton, sillä sen avulla vastaanottajaa voidaan motivoida osallistumaan kyselyyn. Sen perusteella vastaaja päättää itsenäisesti osallistuuko kyseeseen kyselyllä toteutettuun tutkimukseen lainkaan. Osallistuminen on aina vapaaehtoista. (Vehkalahti 2019, 20; 47–48.)

Toteutimme verkkokyselyn yhtenä aineistonkeruumenetelmänä, sillä se sopii parhaiten laajuutensa ja tavoitavuutensa vuoksi kaupunginosayhdistysten toiminnan ja onnistumisten kuvaamisen keräämiseen. Kyselymme toteutettiin pääosin avoimin kysymyksin, jotta vastaajilla oli todellinen mahdollisuus kuvailla ja kertoa omin sanoin yhdistysten toiminnasta. Avoimet kysymykset ovat perusteltuja myös siksi, että oli mahdotonta etukäteen rajata toteutuneita tapahtumia tai niiden laatua, sillä juuri siihen etsimme vastausta, mitä kaupunginosayhdistyksissä tapahtuu. Millaista on niiden ehkä huomaamatonkin pitkäjänteinen työ asuinalueen viihtyisyyden ja yhteisöllisyyden eteen?

Emme tarkoituksella keränneet yhdistysten tai vastaajien nimiä, sillä ei ollut tarkoitus tehdä eri kaupunginosien vertailua, vaan yksinkertaisesti kerätä pienetkin onnistumiset viime vuosilta. Pyrkimys oli tuottaa sellaista dataa, joka kannustaa jatkamaan toimintaa, vaikkei siitä aina tunnu kiitosta satavan. Helkan kevätkokouksen yhteydessä pidetyn paneelin keskusteluista ja kyselyn vastauksista voimme päätellä, että pienistäkin saavutuksista ja onnistumisista syntyy

monien kaupunginosayhdistysten jäsenten mukaan sellaista jatkuvuutta, joka lopulta lisää alueen elinvoimaisuutta.

5.3 Osallistava asiantuntijapaneeli

Paneelikeskustelu on loistava väline saada nopeasti esille erilaisia mielipiteitä. Tässä opinnäytetyössä paneelikeskustelua on sovellettu syventävänä ja toiminnallisena lisätiedon hankintamenetelmänä. Perustelumme osallistavan paneelikeskustelun järjestämiseen on, että paneeliin vieraiksi valitut keskustelijat olivat eri näkökulmia edustavia asiantuntijoita, mutta eivät kyselyn kohderyhmästä. Heille säilytettiin tietynlainen muutosagentin rooli. Tarkoituksena oli tuoda 60 vuotta täyttävän keskusjärjestö Helkan kevätkokouksen alkuun informatiivinen, osallistava ja toivottavasti uusiin ajatuksiin ja avauksiin kannustava ohjelmanumero. Forum-vaiheessa kokouksen osallistujat innostuivat kiitettävästi osallistumaan mukaan keskusteluun.

Paneeli toimii parhaiten, kun se taitavasti ohjattu ja ajallisesti rajattu tilaisuus rennolla otteella. Mukavasta tunnelmasta huolimatta se on valittuun asiaan syvälle pureutuva keskustelu, missä ajatustenvaihto on elävää ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa niin juontajan, yleisön kuin muiden paneelistien kesken. Paneelikeskustelulla voi olla monia merkityksiä. Sen kautta voidaan jakaa tietoa, tarjota erilaisia näkökulmia, vertaisoppia, lisätä yhteisymmärrystä sekä löytää kehittämiskohteita ja ratkaisuja ongelmiin. (Toivoa & toimintaa 2024.)

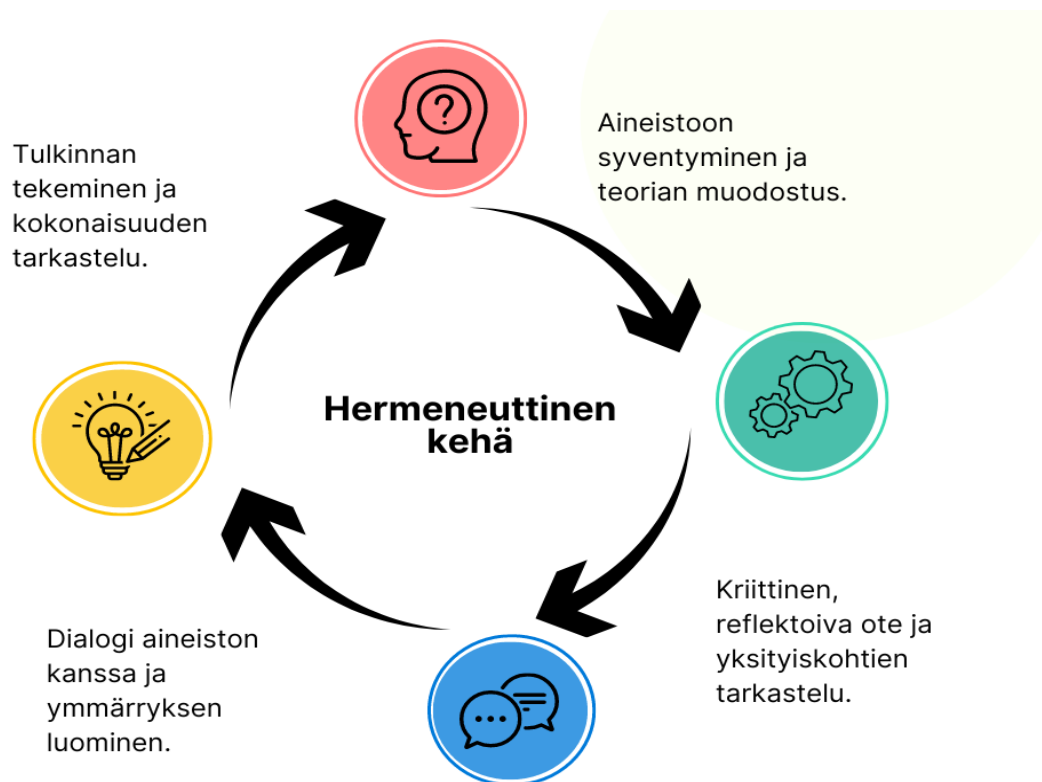
Paneelin vetäjällä täytyy olla kykyä reagoida vastauksiin lennosta ja esittää mahdollisesti täsmentäviä vasta- ja lisäkysymyksiä panelisteille ja aistia tilannetta myös yleisön kysymysten suuntaan. Vetäjällä on siis keskeinen rooli keskustelun onnistumisessa. Hän aloittaa tilaisuuden, esittelee aiheen ja osallistujat, tarvittaessa rohkaisee panelisteja vuorovaikutukseen, pitää huolen, että kaikki osallistujat saavat yhtäläiset mahdollisuudet osallistua keskusteluun sekä päättää tilaisuuden yhteenvedolla. Vetäjälle suurin haaste on ajanhallinta paneelin aikana ja sen mekin saimme huomata. Keskustelu oli juuri varsin vilkasta, kun annetun aikataulun takia oli jo syytä alkaa ohjata keskustelua päätössanoihin. (Leh & Melincavage 2012, 155–157.)

Mikäli paneelikeskustelu vaikuttaa jossain kohtaa hiipuvan, pystyy juontaja luovimaan tilanteessa ja suuntaamaan keskustelua eteenpäin. Lisäksi juontaja voi rytmittää forum-vaiheen alkamisen tilanteen mukaan. Forum-vaiheen aikana kuulijoilla oli tilaisuus esittää omia kysymyksiään paneelikeskustelijoille ja he saivat myös suunnata kysymyksensä tietylle henkilölle. Paneelikeskustelun osallistujien suositellaan edustavan eri näkökulmia, jotta elävää keskustelua

saadaan aikaan. Olimme erittäin tyytyväisiä osallistuneisiin panelisteihin. He toivat juuri sopivasti uusia näkökulmia puheenvuoroissaan, josta tarkemmin luvussa 6.2. Osallistujamäärä on hyvä rajata kahdesta kuuteen osallistujaan, sillä tätä suuremmalla joukolla keskustelu usein venyy eivätkä kaikki saa tasapuolisesti puheenvuoroja. Meidän valintamme oli kolme panelistia, mikä oli annetun aikarajan kannalta erittäin järkevä ratkaisu. (Haukijärvi ym. 2014, 30–31.)

5.4 Hermeneuttinen analyysimenetelmä

Laadullisen tutkimuksen hermeneuttinen sisällönanalyysin menetelmä on yksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä. Hermeneuttinen analyysi pyrkii esimerkiksi ihmisen toiminnan, kulttuuriesityksen, taideteoksen tai kirjoitetun tekstin merkityksen syvälliseen oivaltamiseen. Aineiston systemaattisella prosessoinnilla pyritään toiminnan ymmärtämiseen tulkintoja tehden. Sitä prosessia kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi, jossa yksityiskohtat ja niiden syvälinen ymmärtäminen vaikuttavat siihen, millaiseksi kokonaisuuden tulkinta muodostuu. Kehämaisesti tehtyjen huomioiden toistuva tulkitseminen tutkimuskohteesta tuottaa laajenevaa ymmärrystä aiheesta. (Vilka 2015, 179–181.)

Kuvio 6: Hermeneuttinen kehä (Vilka 2015).

Hermeneuttisen kehän idea on implementoida dialogia tutkimuksesta saadun aineiston kanssa. Eli tutkijan tulee asettua vuoropuheluun aineiston kanssa ja syventää ymmärrystään aiheesta tulkintojensa kautta. Kehämaisuus taas ilmenee siinä, että aineistoa käsitellään usein ja toistuvasti eri näkökulmia huomioiden - pohtien tutkijan ymmärryksen etenemistä ja evaluoiden sitä ollaanko lopulta löytämässä uskottavaa tulkintaa aineiston ja muun perehtymisen pohjalta. Hermeneuttinen metodi edellyttää tutkijalta kriittistä ja refleктоivaa otetta, joten tutkimusaineistoon palataan yhä uudelleen ja kirjoitusprosessi on käynnissä koko ajan. (mt., 180–182.)

Kun sisällönanalyysiä lähestytään hermeneuttisesti, se tarkoittaa kokijoiden ja toimijoiden eli tässä työssä yhteisön tavoitteisiin ja kulttuuriseen ympäristöön eläytymistä ja toiminnan tapojen ja ilmiöiden hahmottamista. Se sopii humanistisiin ihmistieteisiin, jossa päämääränä on tilanteen, toiminnan ja kokemuksen ymmärtäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 37.) Tässä opinnäytetyössä tutkitaan ihmisten yhteisöllistä toimintaa, joten oli luontevaa valita analyysiin hermeneuttinen lähestyminen. Analyysin tulee olla tutkittavan kohteen maailmaan eläytyvää ja siihen pyrimme. Erityisen hyvin se sopii yhteistyössä työryhmän tai parityönä tehtävän työn analyysiin, missä koko prosessin ajan pyöritellään aihetta aivoriihen tavoin. Kehämäisyys syntyi kuin luonnostaan tehtyjä havaintoja ja tuloksia yhdessä pohtien.

6 AINEISTON TULOKSET JA ANALYYSI

Tässä osiossa käymme läpi kyselystä ja paneelista saadun aineiston, analysoimme tulokset käyttäen analyysissämme teoriaa ja pohdimme omia havaintojamme kaupunginosayhdistysten kentältä. Opinnäytetyömme aineisto pohjautuu jäsenyhdistyksille suunnattuun kyselyyn ja Helkan kevätkokouksessa toteutettuun osallistavaan paneelikeskusteluun. Sen lisäksi olemme laajasti hyödyntäneet kirjallisuutta, tutkimuksia, artikkeleita, verkkojulkaisuja ja sosiaalisen median kanavia sekä tehneet omia havaintojamme toiminnasta. Syntyneen tiedon pohjalta laadimme ”Tulevaisuuden vinkit kaupunginosayhdistysten toimintaan” –verkkojulkaisun, joka löytyy liitteestä neljä.

6.1 Kyselyn tulokset ja analysointi

Toteutimme sähköisesti lähetetyn anonyymin kyselyn Helkan jäsenyhdistysten hallitusten jäsenille. Tarkoituksenamme oli kerätä kattavasti tietoa, mitä yhdistykset ovat lähivuosina saavuttaneet, miten ja missä toiminnoissa ja hyvissä käytännöissä yhdistykset ovat onnistuneet. Kysely toteutettiin Webropol-kyselytyökalulla ja linkki lähetettiin saatekirjeen kera 25.3.2024 kaupunginosayhdistyksille (67 kpl), joiden yhteystiedot saimme Helkan toiminnanjohtajalta.

Opinnäytetyömme tilaaja kertoi, että kokemusten ja saavutusten kerääminen aiheena on kohderyhmälle jonkin verran vaativa, koska Helkan yhdistykset eivät aina oikein osaa ajatella omia tekemisiään onnistumisina tai tuoda niitä esiin. On tyypillistä, että hyvät asiat tai joku tavoite unohtuu saman tien, kun ne on saavutettu eli muuttuvat jotenkin normaaliksi toiminnaksi, vaikka se olisi ollut toteutusvaiheessa kuinka innovatiivista tahansa. Hänen mielestään yhdistykset eivät usein hahmota jotain arkisempaa toimintaa onnistumiseksi, vaikka se sellaista onkin. (Tulikukka 2024.)

Vastausaikaa kyselyssä annettiin ensin 10.4.2024 saakka ja pyysimme vain yhtä vastausta per jäsenyhdistys. Lisäksi kyselystä muistutettiin paikalla olleita hallituksen jäseniä Helkan kevätkokouksessa 27.3.2024. Vastauksia tuli ensimmäisen aikaikkunan aikana vain 13, joten päätimme lähettää muistutusviestin, jossa kerroimme, että kyselyn vastausaikaa on jatkettu vielä viikolla. Kysely oli lopulta avoinna reilun kolme viikkoa 25.3.–19.4.2024 ja vastauksia tuli kaikkiaan 20, joten vastausprosentiksi muodostui 30 %.

Halusimme pitää kyselyn rakenteen selkeänä ja vastaajaystävällisenä neljän teeman kautta:

- Toiminnan kokemusten ja hiljaisen tiedon kerääminen
- Viestintä ja vaikuttaminen
- Vapaaehtoisuus
- Tulevaisuuden tarkastelu

Kyselyssämme oli yksi strukturoitu monivalintakysymys ja seitsemän avointa kysymystä, joiden kautta halusimme tarkastella yhdistysten toimintaa, onnistumisten kokemuksia ja tulevaisuuden visioita. Viimeisenä oli avoin kohta, johon vastaajat voivat täydentää vastauksiaan tai antaa palautetta. Kerromme tarkemmin valitsemistamme teemoista seuraavissa luvuissa ja liitteestä kaksi löytyy kysely kokonaisuudessaan.

6.1.1 Toiminnan piirteet ja kokemukset esiin

Kyselymme oli teemoitettu ja se sisälsi avoimia kysymyksiä. Pyrimme saamaan mahdollisimman laajasti kuvaavia kertomuksia ja kokemuksia yhdistysten arkisistakin tehtävistä ja toiminoista, joissa vastaajat ovat olleet mukana. Kyselyn ensimmäinen teema pyrki selvittämään, millaisia onnistumisen kokemuksia yhdistykset ovat viime vuosina saavuttaneet ja millä tavoin ne on toteutettu.

Vastauksista voi päätellä kuinka antoisaa on, että toiminnan parista on löytynyt samanhenkistä seuraa ja on syntynyt myös ystävyys-suhteita. Ystävyksien muodostuminen sitouttaa ja innostaa jatkamaan toiminnassa. Merkittävänä koetaan yhteistyö myös muiden paikallisten toimijoiden; yritysten, yhdistysten ja yhteisöjen kanssa, mikä on lisännyt toimintaan osallistuvien määrää ja laajentanut toiminnan muotoja. Yritysten osallistuminen toimintaan nähdään merkittävänä rahoituslähteenä – se on tuonut esimerkiksi mainostulojen kautta rahoitusta osalla alueista toimitettavaa lehteä varten, joita julkaistaan painettuna ja/tai digitaalisena versiona. Niissä on myös julkaistu ilmoituksia, kun etsitään tiettyyn projektiin vapaaehtoistyöntekijöitä ja ne ovat kertomusten perusteella myös tuottaneet tulosta. Monilla alueilla on toimitettu muitakin kirjallisia julkaisuja; vuosijuhlajulkaisua tai tuotettu alueen historiikkeja. (Toikkanen & Virtanen 2018, 79; Omat muistiinpanot SP & LW 2024.)

Vastauksissa ilmenee pitkäjänteisen työskentelyn merkitys kaupunginosatoiminnan onnistumisen saavuttamisessa ja siitä, kuinka toiminta koetaan hyödyllisenä puurtamisena, jossa arvo syntyy yhdessä tekemisestä. Alueen asukkaiden yhteisöllistä asennetta ja reipasta talkoohenkeä

kiitellään, mutta samaan hengenvetoon todetaan, että melko pienellä porukalla toimintaa pyöritetään. Toiminnan kuvauksissa nousee esiin yhdistyksen aktiivisten ihmisten sosiaaliset taidot ja sitkeä jalkatyö toimintojen mainostamisessa ja toimintaan mukaan kutsumisessa. Siksi iloa tuottaa nimenomaan uusien ihmisten osallistuminen tapahtumiin ja retkiin tai esimerkiksi asukastilan ohjattuun toimintaan, jota on tarjolla runsaasti etenkin niillä alueilla, joissa on käytössä oma asukastila. Vastaukset vahvistavat kentältä kuultuja ja kerättyjä kommentteja myös sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät toimi yhdistysten vastuutehtävissä.

Erityistä suosiota on viime aikoina saavuttanut kaupungilta yhdistyksen vastuulle siirtyneen talviuintipaikan pyörittäminen Itä-Helsingissä ja keskisellä alueella Mediapajan toiminnan ylläpitäminen. Kaupunginosayhdistysten toiminnassa onkin valtavasti variaatioita eri alueiden välillä ja yhdenkin alueen toiminnassa voi olla vallinnanvaraa siinä, mihin aktiviteetteihin osallistutaan ja miten usein. Yhteisöllisyyden tasoja on siis useita, kuten Kalliokoski (2020) toteaa; mahdollistava, toiminnan ja kokemuksen taso (Kalliokoski & Niskanen 2020).

Kyselyn vastauksissa kerrottiin, kuinka helsinkiläisissä kaupunginosayhdistyksissä on järjestetty yhdistyksen vuosijuhlia ja lukuisia erilaisia kotiseututapahtumia, joissa niin isoihin kuin pienempiinkin tapahtumiin on löytynyt nimekkäitä paikallisia esiintyjä, jotka ovat tuoneet tapahtumiin mukavasti yleisöä. Kertomuksissa käy ilmi myös muiden kulttuuritoimijoiden kanssa tehty hedelmällinen yhteistyö, kuten teatterin, alueen kirjailijoiden ja muusikoiden. Nimenomaan kulttuurialojen kanssa tehty yhteistyö on luonut sellaista synergiaa alueille, joissa kaikki voittavat; niin taiteilijat kuin taiteen kuluttajat. Sitä vahvistavat myös omat havaintomme ja epäviralliset keskustelumme kaupunginosayhdistysten kentällä 2023–2024.

Erilaisten juhlapäivien viettäminen yhdessä muiden alueella asuvien ja toimivien yritysten kanssa koetaan tärkeänä. Näistä mainitaan ohjelmallinen itsenäisyyspäivän lipunnosto siihen kuuluvine juhlapuheineen tai vapun- tai joulunvietto yhteisessä tilassa nyttikestit -periaatteella. Toiminnan mahdollistajana koetaan nimenomaan oma tila kaupunginosatoimintaa varten ja sen puuttuminen nähdään tietenkin haasteena. Siksi yhtenä suurimpana onnistumisena nähdään vuosien väsytystaistelun tuloksena saavutettu oma asukastila ja siihen saatu rahallinen tuki kaupungilta. Yhdistysten toimintaa leimaa taloudellisten menojen muodostuminen ilman tulojen muodostumista. (Virtanen & Näsi 2003, 168–170.) Siksi yhteiskunnan taloudellinen tuki on ensiarvoisen tärkeä edellytys toiminnan jatkumiselle ja myös aktiivien kiinnittymiselle toimintaan. Toivomme, että kaupunginosayhdistysten toiminta saisi myös julkisen rahoituksen kautta arvostusta.

Sanna Ryyänen (2020) kirjoittaa Kansalaisyhteiskunnan Tietopankissa, että kaupunginosayhdistykset ovat kansalaisaktiivisuuden toimijoita, joiden toiminta muodostuu asukkaiden näköiseksi ja erityisesti heidän tarpeistaan lähteväksi. Hän jatkaa, että joillakin alueilla saatetaan pitää tärkeänä kyläjuhlia tai kulttuuritapahtumia ja jollain toisella alueella esimerkiksi ruoka-
piirejä tai asukkaiden kannustamista ekologiseen elämäntapaan. Myös meidän kehittämistutkimuksemme löydökset piirtävät samanlaista kuvaa. Etenkin Helsingin kokoisessa kaupungissa alueet ovat merkittävän omaleimaisia ja kovin eri kokoisia. Niissä toiminta rakentuu pikkuhiljaa sen mukaan, miten aktiiviseksi yhdessä toimiminen muotoutuu ja mikä on se yhteinen sytyttävä asia, joka saa ihmiset mukaan yhteistoimintaan.

Kaupunginosayhdistysten toimintaan liitytään ja osallistutaan monista eri syistä. Eräänä positiivisena ilmiönä kerrottiin esimerkiksi koetun turvallisuudentunteen vahvistumisen, kun naapuruston muut asukkaat ovat tulleet tutuiksi ja heidän kanssaan on yhteistä tekemistä. Helsingin turvallisuustutkimus 2018–julkaisussa kirjoittajat Keskinen & Pyyhtiä & Lehtelä (2020) toteavat, että nimenomaan elävät naapurikontaktit ja monipuolinen yhteydenpito muiden alueen asukkaiden kanssa tuottaa turvallisuudentunnetta kasvaneen yhteisöllisyyden myötä. Luotetaan myös siihen, että naapurustossa puututaan häiriötilanteisiin. Juuri yhteisöllisyyden lisäämiseen myös kaupunginosayhdistysten toiminta tähtää.

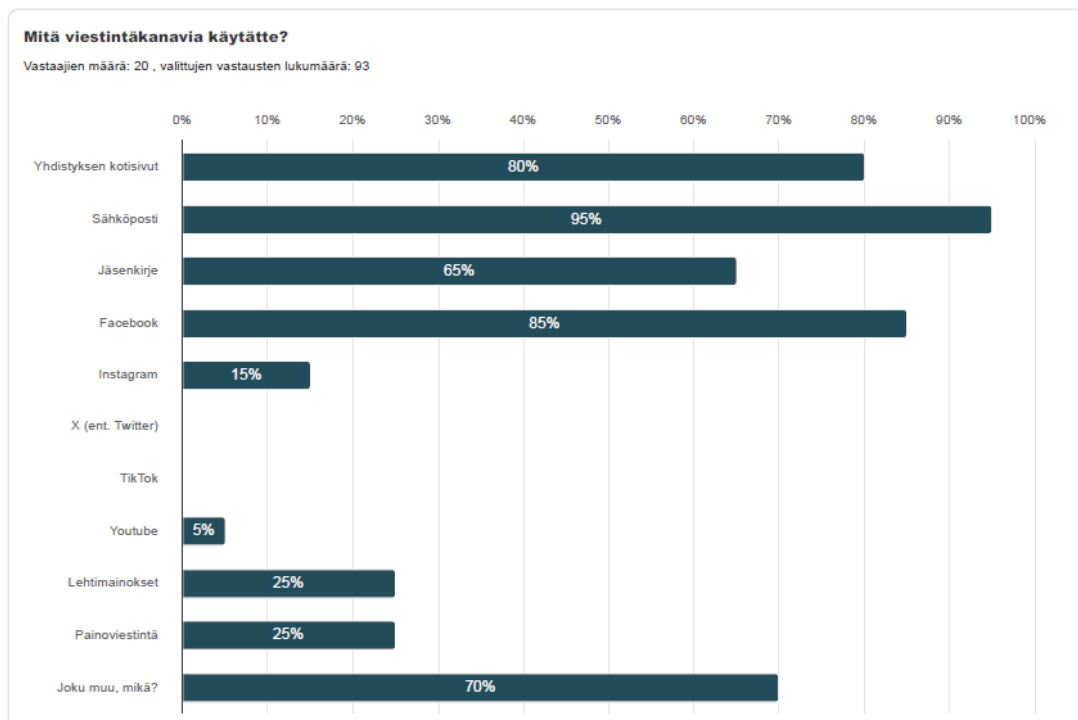
Maailmanlaajuinen koronapandemia vuosina 2020–2022 aiheutti myös kaupunginosayhdistysten toimintaan erityisiä haasteita, kun väki pysyi suositusten mukaisesti kodeissaan, eikä mitään toimintaa aina edes pystytty järjestämään. Sen takia kaupunginosayhdistyksissä vastausten mukaan suurta iloa on tuottanut elämän normalisoituminen, sekä toiminnan ja alueen asukkaiden osallistumisen uudelleen viriäminen. Joissakin vastauksissa korostuu muutoksia tuova tai niitä estävä kaavavaikuttaminen. Eritoten iloitaan yhteistyöstä paikallisen peruskoulun kanssa, jolla on saavutettu myös alueen nuorimpia asukkaita mukaan aktiivisiksi toimijoiksi. Heidän mukanaan myös viestintään on tullut uusia kanavia, joista enemmän seuraavassa luvussa.

6.1.2 Viestintä ja vaikuttaminen

Kyselyn toinen teema pyrki selvittämään ainoan monivalintakysymyksen avulla, mitä viestintäkanavia yhdistyksellä on tällä hetkellä käytössään ja lisäksi halusimme saada selville, miten yhdistykset vaikuttavat oman kaupunginosansa asioihin, esimerkiksi alueen palveluihin, kaavoitukseen ja/tai tiedottamiseen.

Kaikki vastanneista kaupunginosayhdistyksistä käyttää viestintäkanavina sähköpostia, jäsenkirjettä, omia kotisivujaan ja Facebookia. Lisäksi tapahtumista tiedotetaan myös kauppojen ja kirjastojen ilmoitustauluilla julisteilla sekä jaetaan flyereita. Joillakin yhdistyksillä on säännöllisesti ilmestyvä oma lehti, johon on saatu mukaan jopa kouluikäisiä ”toimittajia” kouluyhteistyön myötä. Sen ansiosta osalla kaupunginosayhdistyksistä viestintäkanavat ovat monipuoliset ja joillain alueilla on käytössään myös nuorison suosimat Instagram, Snapchat sekä viestipalvelu X (entinen Twitter).

Kyselyn kysymys numero 3: Mitä viestintäkanavia käytätte?

Kuvio 7: Kyselyvastauksen tulos kaupunginosayhdistysten viestintäkanavista.

Tärkeitä huomioita vaikuttamisesta ovat aktiivinen kaavoitussuunnitelmien ja poliittisten päätösten jatkuva seuraaminen. Kuntapolitiikkoihin pidetään tarpeen mukaan yhteyttä ja seurataan aktiivisesti kaupunginhallituksen ja valtuustojen toimintaa, sekä kokousten pöytäkirjat luetaan tuoreeltaan, jotta pysytään ajan tasalla mahdollisista muutoksista tai muista asioista koskien omaa asuinalueita. Suunnitelmien kommentointia harjoitetaan runsaasti lähes joka alueen yhdistyksissä ja suunnitelmiin tehdään kirjalliset lausunnot, joissa tuodaan esille asukkaiden mielipiteitä. Sitä kautta on saatu aikaan konkreettisia tuloksia kaupunginosan viihtyisyyden puolesta. (Sipilä 2005, 29–30.)

Kaavoitukseen vaikuttamisessa koettiin tärkeäksi uusien palveluiden saaminen alueelle ja jo olemassa olevien palveluiden turvaaminen, päiväkodin säilyminen ja liikennejärjestelyiden parantaminen. Työvoittona kuvattiin aluetta merkittävästi huonontavan toimen, kuten haittoja aiheuttavan biolämpölaitoksen rakentamisen estäminen ihan koulun lähelle pientaloalueella. Kyseinen laitos toteutetaan kaupunginosayhdistyksen sinnikkään vaikuttamistoiminnan ansiosta toisaalle, jossa asutus ei ole niin lähellä. (mt., 29–30, 41–42.)

Alueen asukkaiden mielipiteiden julkituomisella ja aktiivisella taistelulla on pystytty säilyttämään alueen lähikirjasto kaupunginosayhdistyksen avulla. On päästy vaikuttamaan uudisrakennusten kerroskorkeuteen, jotta alueen omaleimainen ilme säilyy ja uudet rakennukset noudattavat alueella vallitsevaa ilmettä. Näissä aiheissa toistuu kaikissa vastauksissa niiden vaatima valtava työmäärä, kentälle jalkautumisen tarve ja sinnikäs asian työstäminen. Saavutukset ovat tarvinneet toistuvia asukasiltoja sekä useita tapahtumia ja tempauksia, joissa kaikissa yhteisenä nimittäjänä näkyy toiveikkuus ja kyvykkyys vaikuttaa oman asuinalueen asioihin.

Strategia- ja muutosvalmentaja Petri Toikkanen pohtii Vainion (2019) blogikirjoituksessa ratkaisuja siihen, mikä saisi pienet yhdistykset kukoistamaan, jäsenmäärät kasvuun ja uusia vapaaehtoisia toimintaan. Hän nostaa esiin aktiivisen ja innostavan viestinnän oikeissa kanavissa, joka kutsuu ja houkuttelee ihmisiä mukaan.

Hyvää yhdistystoimintaa ei ole se, että on kauniisti laadittu toimintasuunnitelma, budjetti ja Excel. Hyvää yhdistystoimintaa on toiminta ja innostus, joka kutsuu ihmisiä mukaan, toteaa Toikkanen. (Vainio 2019.)

Joillakin alueilla Helsingissä on parhaillaan vireillä vaikuttamistyötä ympäristön maiseman, luonnon ja virkistysmahdollisuuksien puolesta. Kaupungin kaavoitustoimet saatetaan kokea liian rajuina ja kaupunginosayhdistyksissä odotetaan, että kaupungin suunnalta osattaisiin kuunnella ja kuulla alueen asukkaita. Osallistaminen ei saisi olla pelkkä sana, vaan sen tulisi olla konkreettista vuorovaikutusta asukkaiden kanssa. Oli sitten kyseessä millainen muutos tahansa. Kaupungin poliittisia päättäjiä on kutsuttu asukasiltoihin keskustelemaan tulevista muutossuunnitelmista asukkaiden kanssa. Helsingin kaupungin hallintosäännön (2019) mukaan kuntalaisten osallisuus ja vuorovaikutus kaupungin kanssa rakentuu yhteisöjen ja yksilöiden osaamisen ja heidän asiantuntijuutensa sekä monipuolisen omaehtoisen aktiivisuutensa mahdollistamiseen pääkaupungissa.

6.1.3 Vapaaehtoisuus

Kolmas teema käsitteli yhdistyksen vapaaehtoistoimintaa seuraavilla kysymyksillä: Millä eri tavoilla olette saaneet vapaaehtoisia mukaan ja miten pidätte heidät mukana toiminnassa sekä miten kannustatte tai palkitsette heitä?

Useilta alueilta vastauksissa toistuu uusien vapaaehtoisten löytämisen haasteet ja kuinka lähes kaikilla yhdistyksillä on sama ongelma. Todetaan, että nykyään on vaikeampaa sitouttaa ihmisiä mukaan vastuun kantamiseen. Jos siinä onnistuukin, niin se on lähinnä sen ansiota, että ihmiset värväävät vapaaehtoisia mukaan toimintaan omasta lähipiiristään; naapureista, harrastusryhmistä tai perheenjäsenistä. Tuttujen avulla löytyy viidakkorumpumenetelmällä eri alojen osaajia, joita on voinut pyytää apuun eri tilanteissa. Moni kerran toimintaan osallistuneista on kuitenkin sittemmin palannut mukaan toisen ja kolmannenkin kerran. Ystävyys- ja naapuruussuhteiden syntyminen ja yhteisöllisyyden kokemus ovat se liima, mikä saa ihmiset yhdessä vaikuttamaan asuinalueensa asioihin. Joskus harvoin tapahtuu niin, että alueen asukkaita on tullut oma-aloitteisesti kysymään, voisiko jotenkin osallistua

Monet kaupunginosayhdistyksistä toimivat puhtaasti vapaaehtoisvoimin. Se herätti vastauksissa kritisointia siitä, kuinka eriarvoisissa asemissa toiminnassa suunnilleen samankin kokoiset alueet voivat rahoituksen suhteen olla. Kaupungilta toivottaisiin jonkinlaista perusrahoitusta kaupunginosayhdistyksille, jotta toimintaan olisi edes auttavat edellytykset ja sitä voitaisiin myös systemaattisesti kehittää. Onnistuneet toiminnot ja tapahtumat tuottavat yleensä yhteistä kaupunginosaa kunnioittavia asukkaita, joilla kehittyy arvostus, ei ainoastaan omaa kotia kohtaan, vaan koko aluetta. Kun alue koetaan omaksi, siitä halutaan pitää huolta ja se on koko kaupungin etu.

Vapaaehtoisten mukaan saamisessa paikallisuuden, asukkaiden välittömän elinympäristön syvällisen merkityksen ymmärtäminen on olennaista. Joillekin hoksaaminen tulee luonnostaan, joillekin hieman kannustaen ja viritellen, joillekin ei millään tavalla. Asiaan herättäminen edellyttää eri ihmisten kanssa erilaista asennoitumista.
- Anonyymi vastaaja –

Kansalaisareenan Kohti tulevaa -hankkeen Tulevaisuuskatsaus -julkaisussa pohditaankin, että yhdistystoiminnassa rahoituksen epävarmuus vaikeuttaa monesti tulevaisuuden ennakointia ja suunnittelua, mikä puolestaan voi viedä toiminnalta uusiutumisen mahdollisuuksia. Jatkuva

huoli rahoituksesta vaikuttaa yhdistyksen kykyyn toimia joustavasti yhteiskunnan muutospainneiden alla. Toisaalta huolipuhe rahoituksesta on sellaista turvapuhetta, jonka taakse on helppo piiloutua ja vältellä sen kautta keskustelua uudistumistarpeista. Uudistumiskykyä, kun ei voi ostaa rahalla, vaan on uskallettava kokeilla uusia, innovatiivisia toiminnan muotoja. (Tähjä & Wise 2022, 3.) Myös kaupunginosayhdistyksissä pitäisi pystyä luomaan sellaisia toimivia rakenteita, joiden ansiosta voisi tavoitteellisesti uusiutua ja olla aidosti kaikkien alueen asukkaiden asialla.

Silloin, kun koko yhdistys toimii pelkästään vapaaehtoisvoimin, on lyhytaikaisten vapaaehtoisten palkitseminen vaikeaa. Joissakin yhdistyksissä on pyritty pitämään yllä vuosittaista tapaa kokoontua piknikin tai musiikin merkeissä omalla porukalla, jolloin kaikkia mukana olleita huomioidaan ja kiitetään julkisesti. Alueen omissa lehdissä ja muissa julkaisuissa kerrotaan koosteita ja raportteja tapahtumista ja myös kiitetään aktiiveja työpanoksesta.

Tärkeänä koetaan se, että erilaisille ihmisille on tarjolla mieleistä ja luontevaa tekemistä kaupunginosayhdistysten toiminnassa, jotta palkitseminen toteutuu sen kautta, että jokainen tekijä kokee olevansa tärkeä ja arvostettu osa kokonaisuutta. Yhteiskuntapolitiikan dosentti Jouko Kajanoja (2019, 85) kytkeekin puheenvuorossaan sosiaalisen pääoman vahvasti vapaaehtoisuuteen, sillä mitä enemmän ja aktiivisemmin ihmiset osallistuvat, sitä enemmän heille kertyy sosiaalista pääomaa. Se toimii yhtenä sosiaalisen pääoman mittarina.

Määräaikaisiin projektiluontoisiin tehtäviin on yhä hiukan helpompi löytää vapaaehtoisia tekijöitä. Toisaalta vastauksista voidaan todeta nykyajan olevan sellaista, että pitkäjänteinen alue-toiminta ei enää innosta, kuten vuosia sitten ja sekin vain pitää hyväksyä. Ajat ovat muuttuneet. Satu Onnela (2013, 12) nostaa julkaisussaan esiin sukupolvien murroksen, joka on parhailaan käynnissä kaupunginosayhdistystoiminnassa. Uusien aktiivien ja erityisesti hallitustyöhön sitoutuneiden saaminen mukaan toimintaan on sen myötä haastavaa, sillä uudella sukupolvella on erilaiset tavat ja toimintakulttuurit.

Yhteisöllisyysasiantuntija Riitta Birck (2022) muistuttaa blogikirjoituksessaan, että yhteisö säilyy elinvoimaisena ja kehittyvänä, jos sen jokainen jäsen tuntee itsensä merkitykselliseksi ja arvokkaaksi osaksi yhteisöä. Myös niiden, jotka ovat kiinnostuneita liittymään yhteisöön, on tunnettava itsensä tervetulleeksi. Jos yhteisön sisäpiiri on hyvin tiivis ja sulkeutunut, niin toiminnasta kiinnostuneiden ei ole helppo liittyä mukaan, eikä uusia aktiiveja ja vastuunkantajia

ilmaannu silloin, kun niitä tarvittaisiin. Birck viittaa kirjoituksessaan kahteen sosiologiin David Unruhiin & Anselm Straussiin, jotka kehittivät sosiaalisen maailmojen teorian.

Teorian mukaan yksilöt ovat jäseninä yhteisöissä ja sosiaalisissa maailmoissa eri asteisesti sitoutuneina. Teorian mukaan yhteisössä voi olla sisäpiiriläisiä, vakituisia jäseniä, turisteja ja vieraita. Yhteisön toiminnan ydinryhmä – kuten yhdistyksen hallitus – on sisäpiiri, vakituisia jäseniä ovat aktiivinen jäsenistö, turistit ovat toimintaan silloin tällöin osallistuvia tai yleisöä ja vieraat satunnaisia osallistujia tai uusia toiminnasta kiinnostuneita. (mt. 2022.)

Toiminnan jatkuvuuden kannalta olisi välttämätöntä löytää mukaan uusia ihmisiä, joille kaikille myös löytyisi mieleinen ja sosiokulttuurisesti innostava rooli. (Kurki 1998, 56). On hyvin ymmärrettävää, ettei tulevaisuutta ole ihan helppoa suunnitella, mikäli sisäpiiri on kovin lukittunut, eikä yhdistystoimintaan ole helppoa tulla sisälle. Sitä samaa haastetta on useissa muidenkin aihepiirien yhdistyksissä. Halutaanko vilpittömästi uusia toimijoita toivottaa tervetulleeksi yhdistyksen toimintaan? Myös vapaaehtoistyössä toimivat samat lainalaisuudet kuin työelämässä yleensä; yksilöiden tulisi löytää itselleen merkityksellisyyttä toiminnasta (Martela 2019, 39). Se tuskin toteutuu kovin satunnaisessa roolissa.

6.1.4 Tulevaisuuden tarkastelu

Viimeisessä teemassa halusimme selvittää, millaisena vastaajat näkevät kaupunginosayhdistysten tulevaisuuden haasteet ja mahdollisuudet. Millaisia visioita tai toiveita heillä on tulevaisuuden yhdistystoiminnalle?

Tulevaisuus näyttää toiveikkaalta, mutta toisaalta se herättää huolta. Eräässä vastauksessa todettiin, että on epärehellistä luulla, että kaupunginosayhdistys edustaisi kaikkia asuinalueen asukkaita. On hyväksyttävä nykyajan elämänmeno, jossa yhteisöllisyys ei ole kaikille merkityksellistä. Aktiiveiksi hakeutuu ne ihmiset, jotka kokevat toiminnan omakseen. Kuitenkin toiveita kaupunginosayhdistyksen toiminnan jatkumiselle herättää inhimillinen joukkoon kuulumisen tarve, missä yhteisöllisyys kasvaa ja kukoistaa vapaaehtoisen ja omaehtoisen yhdessä tekemisen kautta. (Sipilä 2005, 41.) Erilaisuuden sietokykyä penätään, koska monilla alueilla on täydennysrakentamisen myötä tapahtumassa selkeää muutosta alueen demografiassa. (Sanemann 2024.)

Toiveena vastaajilla on, että tulevaisuuden kaupunginosayhdistysten toiminta ja toimijat jatkossa monipuolistuvat, mikäli mukaan saadaan ihmisiä eri kulttuuritaustoista. Ilvonen & Skippari (2022) toteavat blogikirjoituksessaan, että kaikessa yhdistystoiminnassa on tarpeellista suunnitella ja ennakoita tulevaa. Tulevaisuuden ennakointi on välttämätöntä, jotta ympäröivän yhteiskunnan heikot signaalit havaitaan ja niihin reagoidaan etukäteen, eikä vasta muutosten jo tapahtuessa. Ennakoiva asenne toimintaan sekä joustavuus muutoksia kohtaan vaatii aikaa, mutta parhaimmillaan se vahvistaa yhdistyksen elinvoimaa. Tämän aiheen kanssa monilla alueille vastausten perusteella kipuillaan, sillä yhteisölliselle tulevaisuuden pohtimiselle pitäisi raijata tilaa kaiken muun oheen. (mt. 2022.)

Kotiseututoiminnalla, kaupunginosayhdistysten toiminnalla on myös Helsingin kaltaisessa suurkaupungissa paljon merkitystä. Hyvästä yrityksestä huolimatta kunnallinen organisaatio ei kaikkeen kykene. Kaupungin kokonaisuuden ja kaupunginosan näkökulmissa on eroa. Ja näkökulmia sekä tavoitteita kannattaa harkiten sovitella. – Anonyymi vastaaja –

Kyselyn vastauksissa tarpeellisina nähdään olla sitkeästi ja jatkuvasti hereillä kaavoituksen suhteen, mikä antaa sellaisesta kiinnostuneille toimijoille niin mahdollisuuksia kuin pohdittavaakin. Ympäristön maisema-arvot ja kestävä kehityksen huomioiminen ja sen eteen toimiminen koetaan tulevaisuuden kannalta ehdottoman olennaisena. Eräs vastaaja toteaa, että kaupungin tulisi ymmärtää ja myöntää, etteivät virkamiehet ehdi joka paikkaan. Sen takia myös tulevaisuudessa kaupunginosayhdistysten ja muiden alueen toimijoiden ruohonjuuri-toiminta tulee olemaan tärkeässä roolissa Helsingin kaupungin veto- ja pitovoiman suhteen. Kautta linjan vastauksissa toivotaan kaupungilta enemmän tukea, arvostusta ja kannustusta. Kaupunginosayhdistysten toiminta nähdään positiivisena ja arvokkaana kuntalaisen vaikuttamisena, jossa toiminta hyödyttää lopulta Helsingin kaupunkia. Sen vastaajat toivoisivat päättäjienkin huomovan.

6.2 Osallistavan asiantuntijapaneelin tulokset ja analysointi

Valitsimme asiantuntijapaneelin toiseksi tiedonkeruun menetelmäksi, sillä halusimme ja myös tilaajan toiveena oli saada kehittämistyöhömme mukaan tulevaisuuteen orientoituva osallistava elementti. Paneelin tarkoituksena oli myös tarjota forum-vaiheessa paneelin kuulijoille eli läsnä oleville Helkan jäsenyhdistysten edustajille mahdollisuus avoimeen ja elävään kommunikoin-

tiin, ajatusten vaihtoon ja kiperienkin kysymysten käsittelyyn asiantuntijoiden kanssa. Tavoitteena oli myös, että paneeli tuottaisi uusia näkökulmia asuinalueiden vapaaehtoistyöhön ja kaupunginosayhdistystoiminnan tulevaisuuden visiointiin. Siinä myös onnistuttiin.

Toteutimme osallistavan paneelin Helkan kevätkokouksen yhteydessä 27.3.2024 Hietsun Paviljongissa, missä panelisteina toimivat eri tahoja edustavat asiantuntijat, jotka olivat kutsuttuina eräänlaiseen muutosagentin rooliin, sillä tärkein päämäärämme paneelissa oli tulevaisuuden visiointi. Paneeli oli teemoitettu samansuuntaisesti kuin kyselylomake. Niiden aiheet liittyivät kaupunginosayhdistystoiminnan ajankohtaisiin asioihin, joihin perehtymisemme ansiosta halusimme saada vastauksia ja uutta tietoa. Paneelin aikana toteutettiin myös kahteen otteeseen forum-vaihe, jossa yleisö sai osallistua keskusteluun, kommentoida ja esittää kysymyksiä panelisteille.

Panelistit valikoituivat osittain tilaajan toiveista ja osittain tutkailemalla aiheeseen liittyvää lähteaineistoa, josta kyseiset ammattilaiset nousivat ajankohtaisuuden vuoksi esiin. Heidät tavoitimme puhelimitse, jolloin esittelimme itsemme ja asiamme. He kaikki suostuivat oikein mielellään osallistumaan mukaan paneeliimme, josta kehkeytyi hieno ja aktiivinen tilaisuus. Panelistit saivat etukäteen tietoonsa vain paneelin teemat, mutta eivät kysymyksiä, sillä ideana oli saada luotua oikeanlainen tunnelma ja aito osallistava keskustelutilaisuus, jossa sekä panelistit, kuulijat että juontaja pysyvät elävässä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

Paneelimme otsikkona oli: Onnistu, innostu ja kukoista kaupunginosayhdistystoiminnassa!

Teemat olivat:

- Muuntuva ja arvokas yhdistystoiminta
- Uudistuva vapaaehtoisuus ja monipuolinen toimijuus
- Toivottava ja kestävä tulevaisuus

Panelisteja tilaisuudessamme oli kolme (3);

Anni Hapuoja on kaupunkisuunnittelun ja yhteiskehittämisen arkkitehti yrityksessään Et May Oy ja kaupunkisuunnitteluaktivisti, joka tunnetaan myös Sitran Case Kontula-hankkeesta. Siinä hän ja työryhmän muut jäsenet (Eveliina Harsia ja Pilvi Nummi) toteuttivat Kontulan ostarin maahanmuuttajataustaisten yrittäjien kanssa kokeilun, jossa tuotettiin konkreettista kokemus-

tietoa Kontulan ostarista ja sen kehittämisestä maahanmuuttajataustaisten yrittäjien näkökulmasta. Hän on myös Helkan hallituksessa asiantuntijajäsenenä ja Yhdyskuntaseuran johtoryhmässä.

Christian Sannemann on ekologisesti kestävä kaupunkikulttuurin ja yhteisöllisyyden asiantuntija ja tutkija, joka on aiemmin toiminut muun muassa Arabia-Toukola alueen Artova ry:n puheenjohtajana ja aktiivina sekä projektinvetäjänä Helkassa tuottamassa selvitystä asukastilojen käytöstä vuonna 2019 sekä projektitehtävissä Helsingin kaupungilla osallisuuden tiimissä.

Anyara Wise toimii asiantuntijana vapaaehtoistoiminnan kattojärjestön Kansalaisareenan Kohti tulevaa -ennakointihankkeessa. Valtakunnallisen hankkeen tarkoituksena on vahvistaa tulevaisuuskestävyyttä kansalaisyhteiskunnassamme lisäämällä ennakointietoisuutta ja se on käynnissä vuoden 2024 loppuun asti. Projektissa hän sparraa yhdistyksiä tulevaisuuden ennakkoinnissa, sillä tulevaisuus on meidän kaikkien yhteinen ja sen takia myös erilaisissa yhdistyksissä toivotaan tehtävän visiotyötä.

Paneelikeskustelun purku aloitettiin hyödyntämällä Teamsin tuottamaa transkriptiota, joka on tallentanut paneelimme äänitallenteen kirjoitettuun muotoon. Tämä helpotti ja nopeutti litterointia ja olennaisen tiedon poimimista talteen aineistosta. Aku Kallio (2021) toteakin Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirjassa hyvin tehdyn litteroinnin olevan tärkeä apuväline aineiston järjestelyyn ja luokitteluun sekä sen olevan keskeinen osa aineiston analyysissä. Tallennettua tekstiä korjattiin poistamalla tekstistä virheellisenä tallentuneita sanoja ja turhia toistoja. Virheet korjattiin kuuntelemalla tallenne yhä uudelleen ja se synnyttikin uusia ajatuksia sekä tärkeitä huomioita aineistosta, jotka olisivat ilman tallennetta ja litterointia voineet jäädä käsittelemättä. Olimme kaiken kaikkiaan erittäin tyytyväisiä osallistavan paneelin antiin, missä jokainen panelisti toi onnistuneesti uusia näkökulmia kaupunginosayhdistysten tulevaisuuteen yhdessä osallistujien kanssa.

6.2.1 Muuntuva ja arvokas yhdistystoiminta

Kaikki panelistimme antoivat suurta arvoa monipuoliselle osallistavalle työlle mitä eri kaupunginosissa Helsingissä tehdään. Joillakin alueilla on tehty ja tehdään arkisen puurtamisen lisäksi näyttäviäkin ponnistuksia; festivaaleja ja katujuhlia, kun taas toisilla alueilla tekeminen painottuu enemmän asuinalueen asukkaiden kanssa tehtävään ruohonjuuritason toimintaan. Se kaikki on yhtä lailla arvokasta. Kaikenlainen yhdessä tekeminen ja alueen kotoisuuden ja viihtyisyy-

den kehittäminen ovat yhä toiminnan kulmakiviä, kuten Sipilä (2005; 15, 41–42) jo parikymmentä vuotta sitten kartoitti SWOT-analyysissä Helsingin kaupunginosayhdistysten toiminnallisuutta. Hän toteaa asukkaiden kertoneen vahvuuksinaan yhteistyön alueen muiden toimijoiden kanssa ja yhdessä tekemisen.

Sannemann kehui ja kiitti kaupunginosayhdistyksiä toiminnan notkeudesta. Kaupunginosan asukkaat ovat he, jotka ensimmäisenä havaitsevat tai tunnistavat jonkun ongelman ja pystyvät siihen nopeasti reagoimaan. Esimerkkitapauksena hän kertoi pakolaiskriisin liittyvän tilanteen, jossa pakolaisille piti saada lämpimiä vaatteita. Kaupunki oli vasta sopimassa aiheesta kokousaikataulua, kun kaupunginosayhdistykset olivat asukastaloilla, suunnilleen parissa tunnissa, jo järjestäneet keräyksen, johon alueen asukkaat osallistuivat yhtä nopeasti. Erittäin hyvä näyttö siitä, kuinka monipuolista, tarpeellista ja johonkin tilanteeseen ratkaisuja löytävää työtä yhdistyksissä tehdään.

Sannemann nosti esiin kaupunginosissa tapahtuvan yhteistoiminnan, tapahtumien ja sisällön monialaisuuden, joka on muotoutunut alueelle ominaiseksi. Se on selkeästi trendi, joka saa aikaan alueelle kiinnittymistä, yhteisöllisyyttä ja luo ylpeyttä omasta kaupunginosasta. Hän myös kertoi siitä, kuinka on nähtävissä isompi suuntaus, jossa nuoremmat, alle 35-vuotiaat alueen asukkaat mieluummin osallistuvat yhteistoimintaan matalan kynnyksen tyylillä eli pop up-henkisesti. Rakenteellinen kolmannen sektorin yhdistystoiminta voi nuoremmista tuntua liian sitovalta ja tässä ajassa turhan jäykältä, eivätkä viralliset kokoukset ja hallintoasiat herätä kiinnostusta. (Salonen, 2022; Rahkonen 2021.)

Hapuoja kertoi Case Kontulan ostarin vaiheista ja siitä, miten paljon ostarin asiat herättävät alueen asukkaissa mielipiteitä niin puolesta kuin vastaan. Hän myös painotti, kuinka tärkeää olisi antaa ääni ja osallistumismahdollisuus alueilla asuville ja niissä toimiville vähemmistöille. Hapuoja huomioi neljännen sektorin ja kaupunkiaktiivisuuden herättävän enemmän kiinnostusta nimenomaan nuorissa asukkaissa. Se on sellaista toimintaa, jossa yksilö ottaa toimijuuden itselleen, jossa valtaa jaetaan yhdessä muiden aktiivien kanssa. Oman alueen kehittämistä ja sen toimintoja ideoidaan yhdessä. Aktiivit jakavat vastuuta niin, että kukin voi keskittyä niihin asioihin, joissa ovat jo osajia ja jotka tuntuvat itselle tärkeiltä.

Paneelikeskustelussa nousi esiin, miten Helsingissä päätöksentekoa asukkaille on lisätty osallistuvan budjetoinnin kautta. Se on kansainvälisestikin tunnettu innovaatio, jossa kaupunkilai-

set saavat päättää, miten julkisia varoja käytetään. He tekevät yksilöinä tai yhteisöissä ehdotuksia oman asuinalueensa viihtyvyyden tai turvallisuuden kohentamiseksi. Näistä ehdotuksista helsinkiläiset äänestävät parhaat ideat toteutettaviksi. Helsingin kaupunki on aktiivisesti kehittänyt osallistuvan budjetoinnin menetelmiä vuodesta 2012 lähtien ja jo seuraavana vuonna siitä tuli pysyvä osa kaupungin budjettia uutena asukaslähtöisenä osallisuuden muotona. (Rask, Erttiö, Tuominen & Ahonen 2020, 6–8.) Sen sanotaan myös vahvistavan kaupunkidemokratiaa. Helsingin kaupunki toteuttaa osallistuvaa budjetointia OmaStadi-prosessin kautta. Tänä vuonna ehdotusten toteuttamiseen on budjetoitu 8,8 miljoonaa euroa. (OmaStadi 2024.)

Hapuoja toivoisi osallistuvan budjetoinnin prosessin olevan läpinäkyvämpi, jotta siihen osallistuneet tietäisivät tulleensa aidosti kuulluiksi ja prosessin päätökset perusteltaisiin selkeästi. Nyt valta siinä on kuitenkin kaupungilla. Hän heittääkin haasteen kaupungin suuntaan kehittää osallistavaa budjetointia siihen suuntaan, että asioista voisi interaktiivisesti keskustella koko prosessin ajan myös verkossa. Hän toivoo, että osallistuvan budjetin turvin tehtävissä kehittämissä ideoissa, uudistusten ja/tai tapahtumien toteuttamisissa asukkaat itse voisivat olla implementoimassa ideoita käytäntöön. Sellainen olisi pitkäjänteiseenkin osallistumiseen kannustavampaa. Se loisi asukkaille motivaatiota kiinnostua alueesta, sen ympäristöstä ja viihtyisyydestä. Parhaimmillaan toimiva kaupunginosatyö antaisi ihmisille tilaisuuksia tehdä itselleen merkityksellisiä asioita yhteisen alueen hyväksi. Kontulan kulttuuriostarin budjetointi herättää toiveita.

Wise toivoo, että kaupunginosayhdistykset voisivat entistä enemmän antaa yhdistysten resursseja ja käytettävissä olevia tiloja alueen nuorten käyttöön, jolloin nuoret voisivat itse järjestää ohjelmaa ja sitä kautta he sitoutuisivat alueen kehittämiseen. Sellainen voi alkuun tuntua rohkealta, mutta vastuun antaminen nuorille itselleen saattaisi olla juuri sitä, mitä tarvitaan toiminnan monipuolistamiseksi, mikäli siihen on tarve. Se todennäköisesti loisi kokemuksen siitä, että he ovat tärkeitä ja se voisi myös syventää heidänkin suhdettaan asuinalueeseen. Kaikki mikä lisää ihmisten merkityskokemusta on suositeltavaa (Martela 2019).

Forum-vaiheessa saimme kuulla kommentteja ja miittejä kevätkokoukseen saapuneilta yhdistysten edustajilta:

- Monelta suunnalta nousi esiin haasteet siitä, kuten jo useassa muussakin yhteydessä, ettei perinteiseen yhdistystoimintaan ja hallitusvastuuseen tahdo löytyä uusia ihmisiä.
- Kokouksissa istuminen ei vain tunnu nuorempia alueen asukkaita kiinnostavan.

- Kuitenkin myös todettiin, että ainakin kaupunginosayhdistysten järjestämiin tapahtumiin tulee kaikenikäisiä ihmisiä taaperoista senioreihin.
- Eräällä alueella yksittäinen lukioikäinen nuori oli ilmaissut kiinnostuksensa lehden toimistustyöhön ja yhdistyksen hallituksen jäsenyyteen, johon hänet mielellään liitettiin.

6.2.2 Uudistuva vapaaehtoisuus ja monipuolinen toimijuus

Arkkitehti ja kaupunkiaktivisti Hapuoja kertoi ilahtuvansa, kuinka monipuolista aluekohtaista aktivismia ja aktiivisuutta eri puolilla Helsinkiä onkaan. Hän tuntee parhaiten Kontulan alueen ja eritoten sen ostarin kehittämistä koskevat asiat ja siellä on onnistuttu luomaan yhteistyötä ostarin yrittäjien kanssa. Monet yrittäjistä ovat kertoneet, ettei heitä ole koskaan pyydetty mukaan kehittämistoimintaan, minkä vuoksi he ovat mielellään osallistuneet Case Kontulan Ostariin. Onko kaupunkisuunnittelussa mietitty sitä, miten maahanmuuttajataustaiset yrittäjät voisivat aidosti osallistua elinympäristön suunnitteluun, hän kysyy.

Yllä oleva Hapuojan kommentti vahvistaa Marion Fieldsin (2021, 21) esiin nostamaa kasautumisilmiötä. Se kuvastaa sitä prosessia, jossa hyvinvointia tuottavat asiat esimerkiksi juuri vapaaehtoistoiminta, kasautuvat samoille ihmisille. Se vahvistaa myönteisiä kokemuksia ja on motiivina pysyä mukana vapaaehtoistoiminnassa myös tulevaisuudessa. Vapaaehtoistyöhön osallistuminen koetaan omien kokemusten ja yhteisöön kuulumisen kautta positiivisena asiana ja siinä on kannustava aspekti myös omaan asuinympäristöön ja yhteisöön vaikuttamisesta. Kuitenkin osallistumisen epätasainen jakautuminen ja sen kasatumien aina samoille ihmisille voi jyrkentää koettua epätasa-arvoa.

Mikäli osallistuminen on kansalaisten perusoikeus, niin miten voi edelleenkin olla niin, että kaupunkisuunnittelun osallistaviin prosesseihin pystyvät oikeasti osallistumaan vain suomen kieltä hyvin osaavat ja kapulakieltä lukemaan ja ymmärtämään pystyvät alueen asukkaat. Onko unohdettu, että Helsingissäkin on alueita, joissa kaikkien kielitaito ei vielä riitä osallistumiseen? Heitä on kuitenkin monilla alueilla, esimerkiksi yrittäjinä ja siten aktiivisina toimijoina, ja heitä saattaisi kiinnostaa osallistua omalla panoksellaan kaupunginosan asioihin. Hapuoja toteaa, että vapaaehtoistoimintaan osallistumisessa voi olla tuollaista syrjivää elementtiä maahanmuuttajataustaisia kohtaan. Se vaatisi yhteistä pohtimista ja ratkaisujen etsimistä siihen, jotta yhä useampi suomea toisena kielenä puhuva, voisi osoittaa toimijuutta yhteisiin asioihin. Toiset ovat aktiivisia toimijoita ja toiset enemmän toiminnan kohteita, tietämättä syytä sille, miksi heitä ei ole kutsuttu mukaan toimijoiksi. (Junnilainen 2019, 195–196.)

Toimijuuden ja vapaaehtoistoiminnan teemassa Sannemann puolestaan kertoo Arabian kaupunginosayhdistyksen toiminnasta, jossa yhdistyksen alkuaikoina tavoitteeksi määritettiin, että he haluavat olla rikastava multa, jonka päällä eri toimijat alueelta voisivat hedelmällisesti toimia. Hän kertoo silloin huomanneensa, että mitä enemmän nuorempaa väkeä ottaa mukaan toimintaan, niin sitä enemmän uusia nuoria tulee toimintaan. Eli se on suotuisa ja positiivinen osallistumisen kehä. Hän jatkaa vielä itseohjautuvuuden teoriasta, joka universaalisti kertoo siitä, kuinka antamalla toimintaan osallistuville vastuuta ja valtaa, jonka myötä he alkavat kantamaan sitä vastuuta. He myös ottavat mielellään toimijuutta omaan elämäänsä ja ympäristöönsä vaikuttaviin asioihin. Vastuuttaminen kasvattaa kokemusta ja mitä enemmän kokemusta karttuu, niin sitä enemmän se antaa heille sisäistä motivaatiota, joka puolestaan tuo toimintaan uutta virtaa.

Olisi kuitenkin olennaista, että mukana toiminnassa olisi sellaisia ihmisiä, joilla on herkät sosiaaliset taidot ja ihmisten kyvykkyyksiä vaistoavat tuntosarvet, Sannemann jatkoi. Niitä tarvitaan nimenomaan siihen, että vastuuta jakaessa, pystyisi kohdentamaan projektit sen mukaan, mihin yksilön tai ryhmän valmiudet ovat sopivankokoiset, jotta päästään onnistumisiin asti. Ei ole tarkoitus vyöryttää ihmisten syliin liian laajoja kokonaisuuksia, vaan ihmisen kokoisia. Hänellä oli vuosien varrelta kuitenkin lupaavaa kokemusta yhteistyöstä paikallisen nuorisotalon kanssa, missä osallistujat olivat niinkin nuoria kuin 15–18-vuotiaita. Sannemann suosittaleekin kokeilemaan yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa, olivat ne sitten muita järjestöjä, yrityksiä ja kaupungin toimijoita. (Karreinen & Halonen & Tennilä 2017, 42–46; Sannemann 2024.)

Tämän teeman yhteydessä paneelissa oli myös forum-vaihe, jolloin kysyimme kokemuksia kaupunginosayhdistysten jäseniltä. Siitä nostoina hyviä kokemuksia siitä, kuinka aktiiviset vapaaehtoiset saavat mielenkiintoisia tapahtumia aikaan:

- Muutaman nuoren idea taidetapahtumasta oli tuonut aivan uusia osallistujia ja siitä seurasi joksikin aikaa tapahtuman jatkumo, jossa aktiiviset nuoret ihmiset omaehtoisesti huolehtivat kaikesta tapahtuman liittyvästä.
- Eräällä alueella on tiivistä yhteistyötä alueen peruskoulun kanssa alueen oman lehden toimittamisessa.
- Myös nuorisotalon kanssa on viritelty ja toteutettu yhteistyötä tapahtumien rakentamisessa.

6.2.3 Rakentavan tulevaisuuden ideat

Miten panelistimme kannustaisivat yhdistysten toimintaa tulevaisuuden näkökulmasta? Millaisia uusia lähestymistapoja tulevaan toimintaan voisi löytää?

Kohti tulevaa -hankkeen parissa työskentelevä Wise kertoi tulevaisuuden visiotyöstä; ei ole lainkaan yhdentekevää millaista tulevaisuutta me visioimme. On ensiarvoisen tärkeää visioida aina parempaa tulevaisuutta, koska jo pelkästään meidän ajatuksemme muokkaavat tulevaa. Eli ensimmäinen askel on pysyä positiivisena ja toiveikkaana ja siirtää syrjään luontainen taipumuksemme kiinnittyä johonkin negatiiviseen. Tulevaisuudentutkija Dufva (2021) on muun muassa vapaaehtoistyöstä todennut ja myös Wise halusi muistuttaa, että visiotyössä täytyy rohkeasti uskaltaa kuvitella hyviä asioita tapahtuvaksi, jotta ne sitten myöhemmin voidaan myös toteuttaa. Wise korostaa muutosluottamuksen kehittämistä niin yksilöinä kuin yhdistyksinä.

Panelisti Wise kannustaa kaupunginosayhdistyksiä tekemään rohkeasti visiotyötä, johon hän suosittelee moniakin erilaisia menetelmiä, joita Sitran sivuilta löytyy ja joista voi valita omaan toimintaansa sopivan. Wise muistutti meitä tulevaisuuden ennakkoinnin olevan ennen kaikkea yhteistä keskustelua, ajattelua ja omien ajattelumallien tarkastelua. Tulevaisuuden visiointi ei Wisen mukaan ole vaikeaa, koska me ihmisethän teemme sitä kaiken aikaa kuitenkin, ihan huomaamatta. Hän toivoo tulevaisuuden aluetyöhön alustoja, jossa keskustelua tulevaisuudesta voi turvallisesti käydä. Hän suosittelee harkitsemaan tarkoin sitä mitä ajattelee, koska meidän ajatusmallimme tuottavat tulevaisuuden rakenteita niin omassa arjessamme, kuin suuremmassakin mittakaavassa. Opintokeskus Siviksen asiantuntija Annika Tahvanainen-Jaatinen myös kannustaa yhdistyksiä varautumaan tulevaisuuteen tekemällä ennakkointityötä aktiivisesti, olemalla uteliaita tulevaisuuden suhteen eikä vain passiivisesti odottamaan mitä tulee tapahtumaan ja reagoida sitten vasta muutoksiin.

Tulevaisuus tulee riippumatta siitä, ovatko järjestöt valmistautuneet siihen vai ei. Eli miksi ei valmistautuisi siihen niin hyvin kuin mahdollista tekemällä tulevaisuustyötä, toteaa Tahvanainen-Jaatinen. (SivisNYT 2023).

Kaupunkiaktivisti Hapuoja näkee tulevaisuudessa erittäin tärkeänä, että niin yhdistyksissä, kuin kaupungin yhteisöllisissä ja osallistavissa toimissa, huomioidaan se tosiasia, että jokaisella helsinkiläisellä alueella on myös ne monikulttuurisen taustan omaavia asukkaita ja toivoo, että heidätkin muistetaan kutsua mukaan yhdistysten toimintaan. Hän myös toivoisi, että kaupunki

osaisi rohkeammin ottaa irti siitä valtavasta innosta ja energiasta, mitä kaupunginosayhdistyksillä on omien asuinalueidensa yhteisölliseen toimintaan ja sen yhteiskehittämiseen.

Helsingin kaupunkistrategiassakin 2021–2025 mainitaan, että pääkaupungin halutaan olevan paikka, jossa kunnioitetaan kaupunginosien omaleimaisuutta, eikä olisi eriytyneitä asuinalueita, vaan kaikkialla olisi mahdollista elää viihtyisästi ja turvallisesti. Kaupunki on kohdistanut lisärahoitusta asuinalueille, esimerkiksi Malmi, Mellunkylä ja Vuosaari, joissa palvelutarve on osoittautunut suurimmaksi. Näiden asuinalueiden uudistukset suunnitellaan yhteistyössä asukkaiden kanssa, ottaen huomioon eri alueiden ominaispiirteet. (Helsingin kaupunkistrategia 2021, 33.)

Sannemann toi esiin sen funktion, missä kaupunginosayhdistykset ovat aina loistavasti onnistuneet; se on yhdistysten resilienssi, joka näkyy nopeana ja notkeana reagointikykyä tilanteisiin ilman raskasta byrokratiaa. Hän kertoo esimerkin, kun turvapaikanhakijoille oli tarpeen kerätä lämpimiä vaatteita ja muuta tarpeellista, niin siinä missä kaupunki vasta suunnitteli aiheesta kokousta, niin kaupunginosayhdistys oli jopa tunneissa, tai ainakin alle vuorokaudessa kerännyt ison kokoelman puhtaita siistejä vaatteita lahjoitettavaksi. Siihen hän haluaa rohkaista yhdistyksiä vastaisuudessakin.

Pasi Mäenpää ja Maija Faehnle (2021, 259) toteavat neljännen sektorin toimintatapojen levinneen joihinkin kaupunginosayhdistyksiin, joissa on otettu harppauksia proaktiiviseen suuntaan. He mainitsevat myös pop up-vapaaehtoisuuden, joka on rantautunut yhdistystoiminnan kentälle, joissa opetellaan toimimaan ilmiön parissa. Mäenpää & Faehnle (mt., 260) jatkavat, että paras lopputulos syntyisi, jos vapaat, omaehtoiset liikkeet ja yhdistystoimijat tekisivät enemmän yhteistyötä keskenään, sillä molempia tarvitaan. Kolmannen ja neljännen sektorin yhteistoiminnan kehittämiseen vetosivat myös Hapuoja ja Sannemann puheenvuoroissaan paneelin aikana.

Toivottavaa Sannemannin mielestä olisi, että yhdistykset voisivat tulevaisuudessa rohkeasti tarjota resursseja yhteisölliseen toimintaan alustataloustyyppisesti. Ideana olisi tarjota tiloja asukkaiden omaehtoiseen toiminnan käyttöön pop up -tyyppisesti; nuorillekin toimijoille ja neljännelle sektorille eli tahoille, jotka muodostavat toimintaa yhden asian ympärille ilman yhdistysten jäsenyyttä. Hän ottaa esille termin psykologiasta; itseohjautuvuusteorian, josta hän kertoo esimerkein, kuinka vastuun antaminen lisää vastuun kantamisen kykyä ja sisäistä motivaatiota ihmisissä. Hän haluaisi rohkaista yhdistyksiä luottamaan ihmisiin ja jakamaan vastuuta, sillä

kaikkea toimintaa ei tarvitse itse järjestää. Nuoret kenties mielellään itse järjestäisivät toimintaa toisilleen ja nimenomaan sitouttamalla heitä vastuun kautta, heidän vastuunsa ja välittämisensä aluetta kohtaan kasvaksi. (Deci & Olafsen & Ryan 2017.)

Lopuksi Wise ilahdutti muistelemalla lukemaansa Siviksen tutkimusta koskien vapaaehtoistoimijuuden ja osallisuuden tutkimusta, jossa oli löydös, että 60 %: a suomalaisista ei ole koskaan kutsuttu tai he eivät koe tulleen kutsutuiksi mihinkään yhteiskunnalliseen toimintaan, mutta heitä kiinnostaisi osallistua, jos kutsuttaisiin. Eli todellakin suorilla kutsuilla on tosi paljon vaikutusta, hän toteaa. Marion Fields (2024) viittaa blogikirjoituksessaan samaan Wisen mainitsemaan Vapaaehtoistyö Suomessa -tutkimukseen, joka on toteutettu vuonna 2021, ja jonka tuloksista me kerroimme tarkemmin luvussa 2.3. Fields muistuttaa kohtaamisen tärkeydestä, sillä henkilökohtaisesti kutsuttuna iso joukko ihmisiä voisi innostua lähtemään mukaan vapaaehtoistoimintaan. ”Toiminnan houkuttelevuuteen vaikuttaa myös se, miten meidät kohdataan ja nähdään ihmisinä”, jatkaa Fields.

Paneelin innovatiiviset vinkit voisi tiivistää kolmeen pointtiin:

- toivotaan tulevaisuudessa kasvavaa monikanavaisuutta,
- kehitetään tilaa alustataloudelle,
- kutsutaan ihmiset mukaan toimintaan, sillä he odottavat kutsua.

Noiden kolmen vinkin pohjalta kävimme myöhemmin vielä epävirallista keskustelua kevätkouksen osallistujien kanssa kaupunginosayhdistysten mahdollisuuksista tulevaisuuden toiminnassa. Heiltä saimme hyviä ideoita lopputuotoksemme sisältöä varten.

6.3 Aineiston yhteenveto & johtopäätökset

Aineistossamme kysely ja osallistava paneeli olivat jo alun perin ryhmitelty teemojen alle, joten ne molemmat jäsenyivät sen pohjalta automaattisesti. Niiden lisäksi kävimme satunnaisotannalla lukuisia keskusteluja ja teimme vapaamuotoista havainnointia, mikä kulkee työssämme mukana läpi tekstin. Meidän tehtäväksemme jäi synteisin muodostaminen aineistosta ja kerätyn tiedon tulkinta, johon hermeneuttinen sisällönanalyysi antoi reilusti tilaa. Hermeneuttista analyysia voi toteuttaa joustavasti ja se tarjoaa kuitenkin riittävän väljän teoreettisen viitekehyksen, mikä sopii ihmisten toiminnan kuvaamiseen. (Vilkkä 2015, 182–183; Tuomi & Sara-

järvi 2018, 115.) Koska tämä työ on toimijälähtöistä toiminnan tutkimusta ja kokemusten kartoitusta, jossa kehittämiskohteet on löydetty yhdessä kohderyhmän ihmisten kanssa, niin analyysin teoreettinen vapaus on perusteltua.

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään ainoastaan siihen asti, kun aiheen ja määrittelyn kehittämistehtävän kannalta on tarpeellista. Saturaatiopiste eli kylläntymispiste ei ole helposti määriteltävä, mutta arvioimme sen tapahtuneen meille huhtikuun 2024 viimeisellä viikolla, kun analysoimme aineistoa ja se alkoi tuottaa toistuvasti samoja huomioita. Vaikka-kin hermeneuttisesti analysointia tehdessä sitä toistoa toivotaankin tapahtuvan, kun on tarkoitus tutkia aineistoa monelta eri kannalta ja pyrkiä syventymään aineistosta hienovaraisestikin esiin nouseviin sisältöihin. Vaikka meillä oli käsissämme suhteellisen suppea aineisto, niin koimme voivamme tehdä siitä yleistäviä päätelmiä kaupunginosayhdistysten toiminnasta, sillä tiesimme mitä aineistosta etsimme. Tietyissä pisteissä aineisto ei enää tuottanut uusia näkökulmia tai tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 99–100; Eskola & Suoranta 1998, 62–64.)

Hermeneuttinen analyysi valikoitui meille analyysin tukirungoksi, koska kehämäinen työskentely aiheen käsitteiden ja ilmiöiden kanssa oli alusta asti toimintatapamme. Tätä työtä tehdessä me olemme kuin spiraalissa sukeltaneet kaupunginosayhdistysten maailmaan. Olemme syvenyneet aiheen teoriataustaan, yhdistysten nykytilaan, tulevaisuuden toiveisiin ja rakentaviin tulevaisuuden kehittämisen ehdotuksiin. Siihen perustuen me katsomme voivamme tehdä päätelmiä niistä risteävistä asioista, jotka toistuvat kokoamassamme aineistossa.

Tekemämme analyysin perusteella voimme todeta, että kyselyvastaukset ovat tuottaneet arvokasta tietoa tilaajalle kaupunginosayhdistysten monipuolisesta toiminnasta ja niiden onnistumisista sekä haasteista. Vastauksissa korostuu pitkäjänteisen työn merkitys ja tiivis yhteistyö muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Viestinnän ja vaikuttamisen merkitystä pidetään tärkeänä ja aineistossa korostuu kaupunginosayhdistysten aktiivinen viestijän rooli, esimerkiksi kaavoitusasioista tiedottaessa alueen asukkaille. Kaupunginosayhdistykset pyrkivät vaikuttamaan alueensa kehitykseen ja säilyttämään alueen omaleimaisuuden. Vapaaehtoisten rekrytointiin ja sitouttamiseen liittyviä haasteita nousi esiin, mutta niissä on myös koettu onnistumisia. Aineisto muistuttaa, että vapaaehtoisten palkitseminen on tärkeää ja yhteisöllisyyden kokemuksen syntyminen toimii sidoksena, joka saa ihmiset osallistumaan.

Kaupunginosayhdistykset kohtaavat mielestämme aivan samanlaisia haasteita kuin muutkin yhdistyskentän toimijat. Yksi haasteista liittyy kaupunginosien monimuotoisuuden huomioimiseen. Monet kaupunginosat kohtaavat sosiaalisia, taloudellisia ja kulttuurisia muutoksia, joten on tärkeää, että kaikki asukkaat saavat tuntea kuuluvansa osaksi yhteisöä. Tämä edellyttää yhdistyksiltä aktiivisesti pyrkimystä tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistämiseen sekä kaikkien alueen asukkaiden kuulemiseen ja osallistamiseen. Myös digitalisaatio mahdollistaa uusilla tavoilla osallistumisen, mutta myös haastaa yhdistyksiä tulevaisuudessa. Se voi helpottaa tiedon jakamista ja vuorovaikutusta, mutta toisaalta se voi myös lisätä eriarvoisuutta, sillä kaikilla ei välttämättä ole mahdollisuutta tai osaamista ottaa digitaalisia laitteita käyttöönsä. Yhdistysten toivotaan kuitenkin lisäävän tulevaisuudessa viestinnän monikanavaisuutta lisäämällä sosiaalisen median käyttöä perinteisiä kommunikointikanavia ja kohtaamisen tärkeyttä unohtamatta.

Työn tietoperustassa totesimme vapaaehtoistoiminnan kiinnostavan ihmisiä ja siihen on tullut uusia muotoja. Saimme vahvistusta niin kyselyn kuin paneelikeskustelunkin aineistossa sille, että vapaaehtoistoiminta edelleen kiinnostaa kansalaisia, kunhan vain tehtäviä olisi monenlaisiin elämäntilanteisiin, myös kertaluontoisena tai pop up –tyyppisenä. Kaikkein tärkeintä olisi, että ihmisiä pyydetäisiin mukaan suorilla kutsuilla, sillä kynnyks lähteä mukaan yhdistyksen toimintaan ilman pyyntöä saatetaan kokea edelleen liian korkeaksi. Kaupunginosayhdistykset ja niiden aktiivit ovat alueellaan tärkeitä toimijoita, joten he voivat toimia merkittävässä roolissa alueen asukkaiden koollekutsujina ja yhteisölliseen toimintaan osallistajina. Helsinkiin muuttaa vuosittain tuhansittain uusia asukkaita, joiden juurtuminen kaupunkiin on toivottavaa. Aktiivinen lähitoiminta saattaa auttaa myös alueelle muuttavien, uusien asukkaiden kotoutumista ja sitoutumista asuinalueeseensa. (Onnela 2013, 19.)

Aktiiviset kaupunginosayhdistykset palvelevat alueen asukkaita ja myös koko kaupunkia lisäämällä asuin ympäristön vetovoimaa ja kaupunkilaisten hyvinvointia. Ne järjestävät alueellista toimintaa sekä pieniä ja suuria tapahtumia, jotka tuovat ihmisiä yhteen sekä vaikuttavat oman alueensa kehittämiseen ja päätöksentekoon. Myös yhteistyön tiivistäminen viranomaisten, järjestöjen ja alueella toimivien yritysten kanssa voi synnyttää uusia näkökulmia ja vahvistaa yhdistyksen ääntä kaupungin päätöksenteossa.

Kaupunginosayhdistysten tulevaisuus riippuu monesta tekijästä; esimerkiksi rahoituksen jatkuvuudesta, yhteisön tarpeista, asukkaiden aktiivisuudesta ja vapaaehtoisten sitoutumisesta toi-

mintaan. Yhdistykset voivat jatkaa merkittävää työtään alueidensa kehittäjinä ja yhteisöllisyyden edistäjinä, mikäli ne pysyvät kiinni ajassa ja heidän toimintamahdollisuutensa motivoivat asukkaita osallisuuteen. Omasta yhdistyksestä on kuitenkin voinut muodostua pienen aktiivisen porukan kotipesä, jonka sisällä uusia tulijoita saatetaan jopa vierastaa, eikä toimintaan olekaan niin helppoa sujahtaa mukaan.

6.4 Tuotos: Tulevaisuuden vinkit kaupunginosayhdistysten toimintaan

Opinnäytetyön tietoperustan ja valitsemiemme menetelmien tuottamien tulosten pohjalta syntyi julkaisu: “Tulevaisuuden vinkit kaupunginosayhdistysten toimintaan” ja se löytyy opinnäytetyömme liitteestä neljä. Lopputuotos on laadittu Canva-ohjelmalla ja tullaan julkaisemaan PDF-muotoisena tilaajan verkkosivuilla. Se myös jalkautetaan Helkan syyskokouksen yhteydessä syyskuussa 2024.

Siihen on koottu helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten tulevaisuuden visioita ja innovatiivisia yhteistyön muotoja. Julkaisu tarjoaa konkreettisia uusia näkökulmia ja ideoita toteuttaa asukas- tai kaupunginosayhdistystoimintaa. Olemme poimineet aineistostamme kaupunginosayhdistysten toiminnan kuvauksia sekä tulevaisuuteen luotsaavia ehdotuksia ja ideoita. Julkaisu on haluttu pitää sisällöltään ja rakenteeltaan tiiviinä sekä selkeälukuisena. Se kuljettaa lukijaa johdannosta viiden eri teeman kautta loppusanoihin asti ja se sisältää osiot:

- Viesti rohkeasti
- Kutsu mukaan
- Anna vastuuta
- Innosta yhteisössä
- Toimi monipuolisesti

Kävimme tuotoksen läpi opinnäytetyön Helkan toiminnanjohtajan kanssa ja saimme kommentteja, joiden pohjalta vielä muokkasimme julkaisua. Hänen mukaansa julkaisu on hyvä tiivistelmä erittäin laajasta aiheesta. Se tarjoaa uusia näkökulmia ja innovaatiota yhdistystoiminnan järjestämiseksi eri alueilla. Lopputuotoksesta voivat hyötyä muutkin kuin Helsingin kaupunginosayhdistykset, kuten eri puolilla Suomea toimivat kaupunkien ja asuinalueiden yhdistykset ja erilaiset vapaamuotoiset ryhmittymät. Jokainen kaupunginosayhdistys on omanlaisensa, ei-

vätkä kaikki tulevaisuuden vinkit sovi kaikkien yhdistysten toimintaan. Julkaisusta voi kuitenkin saada uusia ideoita siihen, miten yhdistystoimintaa voisi toteuttaa ja virkistää. Niistä voi ottaa ne käyttöön keinot, jotka sopivat omaan toimintaympäristöön parhaiten.

7 EVALUOINTI JA JATKOKEHITTÄMINEN

Tässä luvussa kerromme työstämme syntyneet loppupäätelmät ja ideamme jatkokehittämistä varten. Arvioimme myös työmme onnistumista ja pohdimme työmme merkitystä tilaajalle, tärkeyttä ammattialalle sekä yleistä hyödynnettävyyttä muillekin toimijoille. Kerromme myös, miten työtämme tullaan jatkossa hyödyntämään tilaajan toimesta. Päämäärämme oli tarkastella helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten toimivia käytäntöjä ja koota jo vuosia kerääntynyttä hiljaista tietoa ja pitkäjänteisen työn saavutuksia. Lisäksi tarve oli innovoida uusia tapoja virkistää toimintaa tulevaisuudessa. Löysimme aineistosta sellaisia toimintoja, onnistumisia ja ideoita, joiden vakiinnuttaminen yhdistystoimintaan ja valtakunnalliseen käyttöön olisi hyödyllistä muillekin yhdistystoimijoille – jopa ympäri Suomen.

7.1 Opinnäytetyön evaluointi ja työn haasteet

Tutkimustyön onnistumisen evaluoinnissa käytetään termejä validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti tarkoittaa luotettavuutta ja reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa tulosten pysyvyyttä eli toistettavuutta. Laadullisen tutkimuksen validiteetti on saanut kritiikkiä, sillä tutkija tekee useimmiten siinä aineistosta subjektiivisia tulkintoja, joihin vaikuttavat hänen omat kokemuksensa ja näkemyksensä, jotka saattavat näin ollen vaikuttaa tutkimustuloksista tehtyyn analyysiin. (Kananen 2008, 124.) Koska teimme laadullista tutkimusta, emme pysty varmentamaan reliabiliteettia, jota arvioidaan enemmänkin määrällisessä tutkimuksessa.

Validiteetista meidän täytyy todeta, että valitsemamme tutkimusote ja tässä työssä käytetyt menetelmät kohdistuivat kaupunginosayhdistysten toimintaan sellaisella tarkkuudella, johon päätöksiä tehdessämme kykenimme. Pyrimme varmistamaan tutkimuksemme luotettavuuden noudattamalla jokaisessa prosessin vaiheessa tarkkuutta ja huolellisuutta sekä keskustelemaan rohkeasti omista tulkinnoistamme, joita aineistosta heräsi. Mikäli meillä olisi ollut aloitusvaiheessa se tieto, jota meillä nyt on, olisimme todennäköisesti lähestyneet menetelmien valintaa rohkeammin. Ymmärrämme nyt toimintaa ja siihen liittyviä lainalaisuuksia ja toivon mukaan osasimme avata kaikkea sitä tietoa myös lukijalle. (Hiltunen 2009; Omat havainnot SP & LW 2024.)

Tilaajalla oli selkeä tarve tälle kartoitus- ja kehittämistyölle, jossa lähdimme selvittämään kaupunginosayhdistysten toimintaa, tehtäviä ja roolia. Halusimme kuulla heidän onnistumisistaan ja haasteistaan sekä ruohonjuurityöstään oman kaupunginosansa hyväksi. Tilaaja toivoi, että

opinnäytetyömme voisi toimia kannustimena ja kiitoksena hyvin tehdystä työstä, jota kaupunginosayhdistyksissä tehdään sekä rohkaisuna tulevan toiminnan suunnitteluun. Keräsimme runsaasti hyviä kokemuksia ja saimme koottua dataa saavutuksista, joita Helkan jäsenyhdistyksissä on tehty. Etenkin hiljaisen tiedon ja saavutusten tallentaminen oli tärkeä tehtävämme. Hiljaisen tiedon kerääminen ei ole lainkaan ongelmaton, sillä toiminnassa pitkään mukana olleet eivät välttämättä osaa itse arvostaa omaa toimintaansa. Oma aktiivisuus voi näyttäytyä heille tavanomaisena, vaikka se näin ulkoapäin katsottuna on erityistä. Mielestämme onnistuimme tavoittamaan sitä äänetöntä ja näkymätöntä tietoa kaupunginosayhdistysten käytänteistä ja toiminnoista.

Joillakin alueilla toiminta on hiipuvaa, mutta monissa kaupunginosayhdistyksissä toiminta näyttäytyi erittäin vireänä jo nyt. Siihen ei voi kuitenkaan tuudittautua, vaan tulevaisuutta olisi hyvä ennakoida. Kaikenikäisiä alueen asukkaita kannattaa rohkeasti kutsua mukaan osallistumaan oman asuinalueen kotoisuuden ja elinvoiman kehittämiseen. Tulevaisuuden innovointi vaatii organisaation asennoitumista uudistumiseen ja se ei ole välttämättä helppoa. Erittäin tärkeä huomio työssämme oli neljännen sektorin aktiivisuus, joka on tullut yhdistystoiminnan rinnalle. Yhdistystoimijoiden olisi hyvä pysähtyä miettimään, olisiko jonkinlainen koheesio neljännen sektorin kanssa jo aivan välttämätöntä alueen kaupunginosayhdistysten elinvoiman säilyttämiseksi.

Kyselyn vastauksista meille vahvistui tietoa niistä kaupunginosayhdistysten toiminnan haasteista, joita vapaamuotoisissa keskusteluissa olimme jo työn alusta lähtien yhdistyskentällä kuulleet. Kaikkein merkittävin haaste toiminnassa on vapaaehtoisten tavoittaminen ja heidän sitouttamisensa mukaan toimintaan. Siihen panelistien ja kevätkokouksen osallistujien kanssa yhteistyössä kehitimme toteuttamiskelpoisia ideoita elävöittämään alueosallisuutta uusin toimintatavoin. Keinoiksi ehdotettiin muun muassa alustatalouden kehittämistä ja yhteistyön tiivistämistä koulujen ja nuorisotalojen kanssa. Niitä joillakin alueilla jo aivan upeasti toteutetaan.

Yhtenä työmme haasteena oli saadun kyselyaineiston koko, sillä vastausprosentti jäi 30%:iin. Arviomme mukaan vähäiseen palautettujen vastausten määrään saattoi vaikuttaa, että lähestulkoon koko kyselymme oli rakennettu avointen kysymysten varaan. Tosin niin luulimme saavamme parhaita kuvailuja toiminnasta ja kokemuksista. Kyselyämme kuitenkin muutamissa vastauksissa myös kritisoitiin. Se koettiin liian suppeaksi ja sen me huomasimme kyselyä purkaessa itsekkin. Monivalintakysymykset tai skaalattavat kysymykset olisivat voineet madaltaa

kynnystä vastata kyselyyn ja innostaa heitäkin vastaamaan, jotka eivät halunneet kertoa toiminnastaan omin sanoin.

Kyselymme olisi voinut myös olla syväluotaavampi, mutta keskityimme vain jäsenyhdistysten onnistumisten kokemuksien ja saavutuksien kokoamiseen sekä tulevaisuuden visiointiin. Yhdistysten jäsenten tai hallitusten edustajien haastatteluilla olisimme voineet saada enemmän tietoa, sillä kyselyn vastaukset olivat odotettua lyhyempiä. Mietimme kevään 2024 aikana paljonkin sitä, olivatko tutkimuskysymyksemme oikeat. Näin jälkiviisaina voimme todeta, että meidän olisi pitänyt muokata niitä lisää – ainakin ennen kyselyn lähettämistä.

Kyselyn vastauksia purkaessamme me vasta huomasimme, ettemme muistaneet kysyä sitä, mikä vastaajat saa kaupunginosayhdistyksen toimintaan kiinnittymään. Se olisi tuonut herkulisen ja syventävän lisän tähän työhömmе. Haasteena koimme myös tähän työhön sijoitettavan ajan ja energian täysiaikaisten päivätöidemme ohessa. Aihe kuitenkin kiinnosti ja toi kaipaa-maamme vaihtelua työtehtäviimme nähden.

Oli ilo työstää tätä opinnäytetyötä yhdessä työparin kanssa ja työparityöskentelyä voimme lämpimästi suositella muillekin. Opimme toisiltamme ja haastoimme toisiamme lukuisissa viestitelyissämme ja keskusteluissamme, mutta vielä enemmän opimme uutta kaupunginosayhdistysten toiminnasta. Myös tilaajan ja opinnäytetyömme ohjaajan kanssa vietetyt rakentavat keskustelutuokiot olivat antoisia, sillä meitä oli kaksi kuulemassa keskusteluja, joiden aiheisiin toistamisiin palattiin. Heille molemmille lämmin kiitos sopivasti haastavasta, mutta inhimillisestä otteesta työmme ohjauksessa.

7.2 Työn hyödynnettävyys ja jatkokehittämisideat

Meidän näkemyksemme mukaan kaupunginosayhdistysten toiminta saattaa näyttäytyä vaatimattoman talkoohenkiseltä, mutta todellisuudessa se on vaativaa, toimivaa, vapaasti hengittävää, aktiivista ja systemaattista toimintaa. Se tuottaa sellaista yhteisöllisyyttä, jota ilman vapaaehtoisuuden tuomaa väljää ulottuvuutta alueelle ei välttämättä syntyisi. Havaintomme oli, että monissa helsinkiläisissä kaupunginosayhdistyksissä aktiivisia ja vetovastuussa olevia ihmisiä on vain kourallinen, mutta silti he saavat näkyviä tuloksia aikaan.

Opinnäytetyömme tarjoaa Helkalle arvokasta tietoa jäsenyhdistystensä viime vuosien toiminnosta, onnistumisista ja innovatiivisista ideoista. Ennen kaikkea saimme kerättyä tilaajan pyytämää hiljaista tietoa ja ideoitua suuntia tulevaisuuteen, joita visioitiin konkreettisin tuloksien.

Tästä työstämme voi olla hyötyä tilaajaorganisaatiolle myös rahoitushakemusten näkökulmasta, kun on perusteltava toiminnan vaikuttavuutta, hyödyllisyyttä ja tarpeellisuutta.

Tilaaajan kanssa käydyn keskustelun mukaan opinnäytetyömme tulosten levittämiseksi laatiimme verkkojulkaisu ja kyselyn koonti käydään läpi yhdistyksen vertaisillassa syksyllä 2024. Lisäksi verkkojulkaisu tallennetaan tilaaajan verkkosivuille vapaasti ladattavaksi. Lopputuotoksemme on hyödynnettävissä kaupunginosayhdistystoiminnan tueksi muillakin alueilla. Parhaimmillaan tuotos rohkaisee kaupunginosatoimijoita ja alueyhdistystoimijoita eri puolella Suomea kehittämään omaa toimintaansa tai kenties jopa perustamaan oman uuden kaupunginosayhdistyksen alueelle, jossa sellaista ei vielä ole.

Tilaajamme kommentoi julkaisun olevan tarpeellinen uudemmille toimijoille. Erityisesti heille, jotka miettivät kaupunginosatoiminnan käynnistämistä. Myös hiipuvat yhdistykset voivat ottaa siitä käyttöönsä ajatuksia, jonka avulla voi suunnata tulevaisuuteen. Jatkossa voisi olla hyödyllistä jatkaa samankaltaisten teemojen tutkimista syvemmin ja selvittää esimerkiksi, miten yhteistyötä kaupungin kanssa voisi kehittää ja miten vapaaehtoisia voisi sitouttaa entistä tehokkaammin mukaan toimintaan ja millaista ennakointityötä tulevaisuuden visiointiin voisi tehdä.

Opinnäytetyöprosessimme synnytti useita kehittämissuhteita ja jatkotyöstöideoita, joista seuraavaksi kooste:

Viestintä historian näkökulmasta

Tämän työn tilaajalle Helkalle voisi kerätä kuvapankkia vuosien varrelta ja myös 60-vuotisen taipaleen kunniaksi historiikkaa. Koonti eri kaupunginosayhdistysten synnystä, kasvusta ja kehityksestä olisi kiinnostava ja informatiivinen tuotos.

Kaupunginosayhdistysten toiminnan veto- ja pitovoima

Voisi olla antoisaa tehdä selvitystyötä siitä, miten kaupunginosayhdistysten toimintaan tullaan mukaan ja mikä saa siinä pysymään mukana vuosikautia. Mikä on se sidos ja pitovoima, mikä kiinnittää nykyiset jäsenet kaupunginosayhdistykseen?

Nuorten jaostoja on jo käynnistetty joillakin alueilla, joten sen pilotointi voisi olla kiinnostava kehittämistyön paikka, erityisesti yhteisöpedagogille. Mielenkiintoinen kehittämistutkimuksen aihe olisi myös selvittää, miten saada nuoria mukaan, millaista toimintaa he itse järjestäisivät ja mikä motivoisi nuoria kiinnittymään kaupunginosayhdistyksen toimintaan?

Tulevaisuus

Joissain kaupunginosayhdistyksissä on innostuttu tulevaisuuden ennakoinnista ja pidetty muutamia työpajoja Helkan toimesta jo aiemmin. Paneelissa heränneiden uusien ajatusten ja tulevaisuusvisioinnin myötä voisi olla tilaisuus synnyttää uutta nostetta tulevaisuuden visioinnista. Paneelikeskustelussa esiin noussut alustatalous toiminnan muotona on mielestämme suositeltavaa ja kokeilemisen arvoinen idea. Alustatalous tässä kontekstissa tarkoittaa sitä, että kolmas sektori kutsuu neljännen sektorin toimijoita mukaan toteuttamaan aktiviteettejä ja antaa heille toimintaansa varten tiloja tai alueita käyttöönsä. Sen parissa voisi tehdä toimintatutkimusta. Toivomme, että näistä tämän luvun ideoista joku henkilö innostuisi tai että näistä olisi hyötyä tuleville opinnäytetyön tai gradun tekijöille.

LÄHTEET

- Ansala, Laura 2023. Helsingin sisäisen muuttoliikkeen valikoituminen. Helsingin kaupungin kaupunkitieto. Viitattu 18.4.2024. <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/helsingin-sisaisen-muuttoliikkeen-valikoituminen>
- Birck, Riitta 2022. Auta yhteisöllisyyttä syntymään ja elämään! Kansalaisyhteiskunta, verkkolehti 6/2022. Viitattu 27.4.2024. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/verkkolehti/auta-yhteisollisyytta-syntymaan-ja-elamaan/>
- Bourdieu, Pierre 1985. Sosiologian kysymyksiä. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Commu 2024, Popup -vapaaehtoisuuden kysyntä kasvanut valtakunnallisesti. Blogikirjoitus. Viitattu 1.2.2024. <https://commuapp.fi/blogi/popup-vapaaehtoisuus-haastaa-yhdistyksia-kehittamaan-toimintaansa/>
- Deci, Edward L., Olafsen, Anja H., & Ryan, Richard M. 2017. Self-Determination Theory in work organizations: The state of a science, 19–43. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 4. Viitattu 14.4.2024. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1146/annurev-orgpsych-032516-113108>
- Dufva, Mikko 2018. Megatrendien vaikutus vapaaehtoistoimintaan. Hirvonen, Sini & Puolitaival, Satu (toim.) Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2018. Viitattu 5.4.2024. <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>
- Dufva, Mikko 2021. Megatrendit ja vapaaehtoistyö. Millaiselta näyttää tulevaisuus, jossa vapaaehtoistyötä tehdään? Sitra. Luentomateriaali. Viitattu 5.4.2024. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/06/Megatrendit_Vapaaehtoistyö_Dufva_25052021.pdf
- Ertola, Terttu-Liisa ja Salo, Tuula 2004. Teoksessa Bäcklund, Pia (toim.) Kotipesänä Helsinki. Helsingin kaupunginosayhdistysten Liitto ry 40 vuotta. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino. Viitattu 29.4.2024.
- Fields, Marion 2024. Sivistyksen lupaus ja kohtaamisen taito. Blogikirjoitus. SVV:n Sivistorytori-blogisarja. Viitattu 23.4.2024. <https://www.vapausjavastuu.fi/marion-fields-sivistyksen-lupaus-ja-kohtaamisen-taito/>
- Fields, Marion 2021. Kenen harteilla on vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus Suomessa? Opintokeskus Sivis. Viitattu 20.4.2024. <https://www.opintokeskussi-vis.fi/app/uploads/2023/06/Kenen-harteilla-on-vapaaehtoistoiminnan-tulevaisuus-Suomessa.pdf>
- Forrest, Ray & Kearns, Ade. “Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood.” *Urban Studies* 38, no. 12 (2001): 2125–43. 24.3.2024. <http://www.jstor.org/stable/43198190>.
- Hapuoja, Anni 2024. Osallistava paneelikeskustelu 27.3.2024. Helkan kevätkokous 2024. Helsinki. Viitattu 5.-7.4.2024.

- Harju, Aaro 2020. Vapaaehtoistoiminnan merkitys kasvaa. Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 12.4.2024. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/vapaaehtoistoiminnan-merkitys-kasvaa/>
- Haukijärvi, Noora & Kangas, Anna & Knuutila, Henna & Leino-Richter, Ellinoora & Teirasvuo, Nina 2014. Tavoitteena aktiivinen ja työelämälähtöinen oppiminen. Käytännön opetusmenetelmiä opiskelija- ja työelämälähtöiseen opetukseen ja koulutukseen. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Haverinen, Risto 2016. Turun kaupunginosien naapurustohenki. Turun kaupunki, kaupungintutkimusohjelma. Tutkimusraportteja 1/2016. Viitattu 2.3.2024. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/tutkimusraportteja_1-2016.pdf
- Helka 2004a. Helkan tärkeimpiä yhteistyökumppaneita. Helkan verkkosivut. Viitattu 1.2.2024. <https://kaupunginosat.fi/helka/yhteistyö/>
- Helka 2004b. Jäsenmaksut vuodelle 2023. Helkan verkkosivut. Viitattu 1.2.2024. <https://kaupunginosat.fi/helka/jäsenmaksut/>
- Helka 2007. Yleistietoa. Helkan verkkosivut. Viitattu 28.12.2023. <https://kaupunginosat.fi/helka/tietoa-helkasta/>
- Helka 2008. Aineistoja ja vinkkejä kaupunginosayhdistys- ja kaupunginosatoiminnan kehittämiseen. Helkan verkkosivut. Viitattu 28.12.2023. <https://kaupunginosat.fi/helka/vinkkejayhdistystoimintaan/>
- Helka 2017. Helsingin kaupunginosayhdistykset ry:n viestintäsuunnitelma. Viitattu 2.2.2024. https://kaupunginosat.fi/helka/wp-content/uploads/sites/5/2017/04/tiedostot_helka_ry_viestintasuunnitelma_2017_final.pdf
- Helka 2024. Tietoa Helsingin avustuksista kaupunginosatapahtumiin 2024. Viitattu 31.3.2024. <https://kaupunginosat.fi/helka/tietoa-helsingin-avustuksista-kaupunginosatapahtumiin-2024/>
- Helkan strategia 2016. Helkan strategia. Viitattu 2.2.2024. <https://kaupunginosat.fi/helka/helkan-strategia/>
- Helkan toimintakertomus 2023. Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka. Viitattu 13.3.2024. https://kaupunginosat.fi/helka/wp-content/uploads/sites/5/2024/03/Helkan_toimintakertomus-2023_kevatkokoukselle-2024.pdf
- Helkan toimintasuunnitelma 2024. Helsingin kaupunginosayhdistykset ry:n toimintasuunnitelma 2024. Viitattu 9.3.2024. https://kaupunginosat.fi/helka/wp-content/uploads/sites/5/2023/11/Helkan_toimintasuunnitelma-2024_syyskokoukselle_2023.pdf
- Helsingin kaupungin hallintosääntö 2019. <https://stplattaproduct.blob.core.windows.net/strategiatalousprod/hgin-hallintosaanto-2019-10-09.pdf>
- Helsingin kaupunki 2023. Kaupunginhallitus myönsi avustuksia vuodelle 2024. Helsingin kaupungin uutiset. Viitattu 3.1.2024. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/kaupunginhallitus-myynsi-avustuksia-vuodelle-2024>

- Helsingin kaupunki 2024. Asukasosallisuuden avustukset. Helsingin kaupunki, avustusasiointi. Viitattu 2.2.2024. <https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/asukasosallisuuden-avustukset>
- Helsingin kaupunkistrategia 2021. Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025. Grano Oy. © Helsingin kaupunki. Viitattu 10.3.2024. <https://stplattaproduct.blob.core.windows.net/strategiatalousprod/Helsingin%20kaupunkistrategia%20Kasvun%20paikka.pdf>
- Helsingin toimintaympäristöanalyysi 2024. Väestö ja elinolot. Helsingin kaupunki. Viitattu 29.2.2024. <https://toimintaymparisto.hel.fi/fi/vaesto-ja-elinolot>
- Hiltunen, Leena 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. Power Point -esitelmä. Graduryhmä 2009. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 21.4.2024. http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf
- Hirsijärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hong, Mui 2019. Soluessee: tutkimuskysymysten luominen ja niiden oikeaoppinen analysointi. Proakatemia essee pankki. Viitattu 27.4.2024. <https://proakatemia-essiepankki.tuni.fi/soluessee-tutkimuskysymysten-luominen-ja-niiden-oikeaoppinen-analysointi/>
- Hotulainen, Risto 2024. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Helsingin yliopisto. Viitattu 4.4.2024. <https://www.mv.helsinki.fi/home/hotulain/Tilasto/Kyselomakeohjeet.htm>
- Humalto, Jaana 2018. Hiljaisen tiedon avulla uudistumista ja avoimuutta yhdistykseen. Laatu-blogi. Viitattu 28.4.2024. <https://finfamiliaatu.fi/hiljaisen-tiedon-avulla-uudistumista-ja-avoimuutta-yhdistykseen/>
- Ilvonen, Anne & Skippari, Virpi 2022. Yhdistykset ovat tärkeä väylä liittyä osaksi yhteiskuntaa. Blogikirjoitus, Opintokeskukset ry. Viitattu 16.3.2024. <https://www.opintokeskukset.fi/blogi/uutiset/yhdistykset-ovat-tarkea-vayla-liitt/>
- Juhila, Kirsi 2021. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Junnilainen, Lotta 2019. Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.
- Kajanoja, Jouko 2019. Vapaaehtoistoiminta ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Hirvonen, Sini & Puolitaival, Satu (toim.): Vapaaehtoistoiminnan arvo. Kansalaisareena julkaisuja 2/2019. Viitattu 17.3.2024. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan_arvo_PageView_WEB.pdf
- Kallio, Aku 2021. Litterointi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/litterointi/>

- Kalliokoski, Taina & Niskanen, Niina 2020. Yhteisöllisyys syntyy yhteisen hyvän tavoittelusta. Artikkelit. Helsingin yliopiston julkaisuja. Viitattu 25.4.2024. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/kulttuuri/yhteisollisyys-syntyy-yhteisen-hyvan-tavoittelusta>
- Kananen, Jorma 2008. KVALI. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 93.
- Kansalaisareena 2022. Mitä on vapaaehtoistoiminta? Aloittavan vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin opas. Viitattu 10.3.2024. <https://kansalaisareena.fi/aloittavan-vapaaehtoistoiminnan-koordinaattorin-opas/mita-on-vapaaehtoistoiminta/>
- Karreinen, Lari & Halonen, Maria & Tennilä, Meri (toim.) 2017. 10 askelta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry & tekijät.
- Kaupunkitieto 2020. Minne jäädään, missä vain käydään. Viitattu 22.4.2024. <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/minne-jaadaan-missa-vain-kaydaan-asukkaiden-vaihtuvuus-ja-asumisajat-helsingin-asuinalueilla>
- Keskinen, Vesa & Pyyhtiä, Eija & Lehtelä, Petronella 2020. Turvallista ja rauhallista. Helsingin turvallisuustutkimus 2018. Helsinki: Helsingin kaupunki.
- Koppa 2021. Tutkimusprosessi. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 12.3.2024. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi>
- Kuntaliitto 2024. Hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys korostuvat tulevaisuudessa. Viitattu 28.4.2024. <https://www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/verkkojulkaisut/uusien-kestavien-kuntien-roolit/2-4-hyvinvointi-osallisuus-yhteisollisyys>
- Kumpulainen, Kristiina & Krokfors, Leena & Lipponen, Lasse & Tissari, Varpu, Hilppö, Jaakko & Rajala, Antti 2010. Oppimisen sillat, Kohti osallistavia oppimisympäristöjä. CI-CERO Learning. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kundrik Leh, Sandra & Sharon M. Melincavage 2012. Panel Discussion: Creating a Spirit of Inquiry in the Classroom. *Journal of College Teaching & Learning*. Vol. 9, No 2/2012, 153–158. Viitattu 6.3.2024. <http://cluteinstitute.com/ojs/index.php/TLC/article/view/6911/6986>
- Kuntalaki 2015/410. 10.4.2015/410. Finlex. Viitattu 20.4.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
- Kuula, Arja 2015. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.
- Kurki, Leena 1998. Sosiokulttuurinen innostaminen 2000-luvun Suomessa. Litteroitu esitelmä Setlementtiliiton 80-vuotisjuhlaseminaarissa Helsingissä 05.11.1998. (Viitattu 10.5.2024.)
- Lahdenperä, Sini 2023. Vapaaehtoistoimintaa vahvistamalla kohti ikääntyvän yhteiskunnan mahdollisuuksia. Vapaa! - Fri! –hankkeen toimenpideraportti. Oikeusministeriö Helsinki 2023. Viitattu 7.3.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164545/OM_2023_1.pdf
- Lahti, Tanja & Laine, Markus (2013) Kaupungin toiminta tutummaksi ja vuorovaikutus vahvemmaksi. Helsingiläisten näkemyksiä kaupungin toiminnasta ja päätöksenteosta vuonna 2012. Tutkimuskatsauksia 2013:2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. Viitattu

- 21.2.2024. https://kaupunginosat.fi/wp-content/uploads/2013/03/www.hel2_.fi_tietokeskus_julkaisut_pdf_13_03_14_Tutkimuskatsauksia_2_Lahti.pdf
- Lindholm, Arto 2023. YAMK-opinnäytetyö on osoitus työelämän kehittämistaidoista. Teoksessa Kiuru, Hanna (toim.) *Opinnäytetöiden vuosikirja 2023 – Yhteisöpedagogi YAMK*. Viitattu 5.4.2024. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2024/01/opinnaytetoiden-vuosikirja-2023.pdf>
- Lindholm, Arto 2015. Omaehtoisen kulttuurin tuottaminen. Teoksessa Lindholm, Arto (toim.) *Ei-kävijästä osalliseksi – osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla*. Viitattu 5.4.2024. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/11/Arto-Lindholm-ei-kavijasta-osalliseksi.pdf>
- Martela, Frank 2019. *A pragmatist inquiry into the art of living: Seeking reasonable and life-enhancing values within the fallible human condition*. Academic dissertation. Faculty of Social Sciences. University of Helsinki. Viitattu 12.5.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/ce61ed0f-fd37-4e29-a856-fea68f1c7990/content>
- Matthies, Aila-Leena 2003. Asukastoiminta sosiaalisena pääomana – käsitteen operationalisointia. Hänninen, Sakari & Kangas, Anita & Siisiäinen, Martti (toim.) 2003. *Mitä yhdistykset välittävät*. Tutkimuskohteena kolmas sektori, 150–166. Jyväskylä: Ateena Kustannus Oy.
- Merimaa, Maija (2007): *Yhteishengen festivaalit*. Teoksessa Silvanto, Satu (toim.): *Festivaalien Helsinki: urbaaniin festivaalikulttuurin kehitys, tekijät ja kokijat*, 110–117. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.
- MLL Yhdistysnetti. *Yhdistystoimintaa koskevat lait*. Viitattu 20.4.2024. <https://vapaaehtoisnetti.mll.fi/toimiva-yhdistys/yhdistyshallinnon-tietopankki/saannot-lait-ja-hyva-hallintotapa/yhdistystoimintaa-koskevat-lait>
- Mäenpää, Pasi & Faehnle, Maija 2021. *Neljäs sektori – Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa*. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. *Sosiaalipedagogiikka*, 14, 9–41. Viitattu 16.3.2024. <https://doi.org/10.30675/sa.122317>
- OmaStadi 2024. *Helsingin kaupunki*. Viitattu 1.2.2024. <https://omastadi.hel.fi/?locale=fi>
- Onnela Satu 2013. *Joukkuepeliä paikallistasolla. Kaupunginosatoimijoiden verkostoituminen. Vyyhti-verkostot. Raportti*. Viitattu 1.2.2024. https://kaupunginosat.fi/helka/wp-content/uploads/sites/5/2008/12/vyyhti_vyyhti_onnela_raportti_verkko_04102013.pdf
- Paananen, Veera 2020. *Helsingin Sanomat* 17.10.2020. *Asuinalueesta on tullut helsinkiläisen keskiluokan käyntikortti, sanoo tutkija – Laskuri näyttää, mistä kotikaupunginosaasi muuttetaan ja mihin sieltä lähdetään*. Viitattu 16.3.2024. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006672549.html>
- Pehk, Teele & Ait, Jaanika 2014. *Tallinn neighbourhood associations as the experts of local living*. *Yhdyskuntasuunnittelu* 2014:2, VOL 52, 68–72. *Kulttuurin ja muotoilun arvo kaupunkien kehittämisessä*.

- Pihlaja, Ritva & Sandberg, Siv 2012. Alueellista demokratiaa? Lähidemokratian toimintamallit Suomen kunnissa. 19–26. Valtiovarainministeriön julkaisuja 27/2012. Suomen Yliopistopaino Oy, Juvenes. Print, 2012. Viitattu 8.2.2024. https://vm.fi/documents/10623/307637/Alueellista_demokratia927605808.pdf/2b79ece8-e589-4099-b953-1cc788de0ee0
- Piipponen, Sirkka-Liisa & Kurikka, Päivi 2020. Opas kuntalaisten osallistumisen arviointiin. Kuntaliitto. Viitattu 27.4.2024. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2059-opas-kuntalaisten-osallistumisen-arviointiin>
- Rahkonen, Juha 2021. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Tutkimusraportti. Kansalaisareena & Taloustutkimus Oy. Viitattu 7.5.2024. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vapaaehtoistyö_tutkimusraportti_2021.pdf.
- Rask, Mikko & Ertiö, Titiana & Tuominen, Pekka & Ahonen, Veronica. 2020. Helsingin kaupungin osallistuvan budjetoinnin loppuarviointi. OmaStadi 2018–2020. Helsingin yliopisto: Strateginen tutkimus. Viitattu 9.2.2024. https://bibu.fi/wp/wp-content/uploads/2021/05/Bibu_OmaStadi_DIGI2.pdf
- Rask, Mikko & Ertiö, Titiana 2019. Yhteisluomisen tutka: malli osallisuustoiminnan kokonaisvaltaiseen arviointiin. Kansalaisuuden kuilut ja kuplat = BIBU policy paper. Viitattu 27.4.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/fe5b06dd-0f52-44ef-bad5-e1dc8fb882c3/content>
- Rikkonen, Kaisa 2022. Viisi vinkkiä nuorten vapaaehtoistoimintaan. Kansalaisyhteiskunta, verkkolehti 4/2022. Viitattu 22.4.2024. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/verkkolehti/viisi-vinkkia-nuorten-vapaaehtoistoimintaan/>
- Rosengren, Pirjo & Törrönen, Anneliina 2008. Yhdistystoiminnan avaimet. Vantaa: Kansan Sivistystyön Liitto KSL. Viitattu 20.4.2024. <https://kotiseutuliiitto.fi/wp-content/uploads/2018/03/yhdistystoiminnan-avaimet-ilovepdf-compressed.pdf>
- Ryynänen, Sanna 2020. Kaupunkiaktiivisilla parannetaan omaa elinympäristöä. Kansalaisyhteiskunta, Tietopankki. Viitattu 22.4.2024. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/kaupunkiaktiivisilla-parannetaan-omaa-elinymparistoa/>
- Saarinen, Liisa 2023. Sosiaalinen kestävyys kotiseututyössä. Vapaaehtoistoiminnan polkuja ja osallistumisen mahdollisuuksia Suomen Kotiseutuliiiton jäsenkunnassa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Yhteisöpedagogi AMK-opinnäytetyö. Viitattu 7.4.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/806175/Saarinen_Liisa.pdf?sequence=5
- Salonen Arto O. 2022. Mitä jos pitääaktivismista tulee valtavirtaa? Arto O. Salonen Blogi 18.1.2022. Viitattu 10.5.2024. <https://artosalonon.com/mita-jos-pitajaaktivismista-tulee-valtavirtaa/>
- Sannemann, Christian 2019. Asukastilat Helsingissä 2019. Katsaus Helsingin asukastalojen ja -tilojen tilanteeseen. Helsinki: Helka ry julkaisuja. Viitattu 1.1.2024. https://kaupunginosat.fi/helka/wp-content/uploads/sites/5/2019/07/Asukastilat-Hgissa-2019_Selvitys_versio-5-12-2019.pdf

- Sannemann, Christian 2024. Puhelinkeskustelu 29.2.2024 & osallistava paneelikeskustelu 27.3.2024. Helkan kevätkokous 2024. Helsinki. Viitattu 7.4.2024.
- Siisiäinen, Martti 2010. Osallistumisen ongelma. Kansalaisyhteiskunta, 1(1), 8–40. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston julkaisuja. Viitattu 23.4.2024. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/51749/ky20101artsiisiainenkorjattu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sipilä, Maija 2005. Mahdollisuuksien pääkaupunkiseutu. Helsinki: Helsingin Kaupungin-osayhdistysten Liitto ry. Viitattu 23.4.2024.
- SivisNYT 2021. Vapaaehtoistyö piti pintansa koronavuonna. Opintokeskus Sivis. Uutissivusto. Viitattu 10.4.2024. https://www.sivisnyt.fi/vapaaehtoistyö-piti-pintansa-koronavuonna/?fbclid=IwAR3nA2BYsbOygo0GquPU8M_F-Qk0fPa9y0T8NpLIPCly3Q9K7t1LxpBH0qs
- SivisNYT 2023. Tulevaisuustyö pitää järjestön elinvoimaisena. Opintokeskus Sivis. Uutissivusto. Viitattu 10.4.2024. <https://www.sivisnyt.fi/tulevaisuustyö-pitaa-jarjeston-elinvoimaisena-tulevaisuustyolla-jarjesto-pysyy-elinvoimaisena/>
- Sjöblom, Jonas K. 2014. Lähidemokratiapilotti. Bacchilainen tapaustutkimus suoran osallistumisen kehittämisestä Arabian alueella Helsingissä. Helsingin yliopisto Valtiotieteellinen tiedekunta Yhteiskuntapolitiikka Pro gradu –tutkielma.
- Snellman, Susanna 2012. Pelaamalla yhteistoiminnallisuutta. Kansalaisaktiivisuuden nousu Helsingin kaupunginosissa. Metropolia ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö YAMK, kulttuuri- tuotannon koulutusohjelma. Viitattu 1.2.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43598/Susanna_Snellman_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Strandell, Anna & Strandell, Carita. 2002. Elinympäristön seurannan kehittäminen. Työryhmän raportti. HELSINKI 2002. Viitattu 1.3.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/02394320-b05f-42ec-bf3d-68956215332d/content>
- TENK 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Viitattu 29.2.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- TENK 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023 Viitattu 29.2.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, THL 2024. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 27.4.2024. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. Viitattu 13.4.2024.
- Toivoa & toimintaa 2024. Paneelikeskustelu oppimisen ja vaikuttamisen välineenä. Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry. Toivoa & toimintaa-hankkeen verkkosivusto. Viitattu 20.4.2024. <https://toivoajatoimintaa.fi/paneelikeskustelu/>

- Tulikukka, Pirjo 2014. Uuden ajan kaupunginosatoimintaa Helsingissä. 50 vuotta helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten yhteistyötä. 43–45. Kotiseutu-vuosikirja 2014. Suomen Kotiseutuliiton julkaisuja A 29. Viitattu 1.2.2024. https://drive.google.com/file/d/12oVTZZ-DLh8eiDQ-EEHvK-B_vqIVQv2VA/view
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018, uudistettu laitos. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. Viitattu 20.3. ja 29.4.2024.
- Tuomi, Ilkka 2005. Yhteisöllisyyden paluu tietoyhteiskuntaan. Teoksessa Hautamäki, Antti & Lehtonen, Tommi & Sihvola, Juha & Tuomi, Ilkka & Vaaranen, Heli & Veijola, Soile (toim.) Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamus.
- Turunen Mikko Tapio 2016. Väriä seinään ja väkeä kaduille – kaupunginosaliikkeiden toiminta ja tavoitteet. Pro gradu -tutkielma. Sosiologia, valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Viitattu 18.2.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/8202a381-ee4a-4424-8658-5f353d163dfa/content>
- Valtiovarainministeriö 2024. Kuntalainsäädäntö. Viitattu 16.3.2024. <https://vm.fi/kunta/kuntalainsaadanto>
- Vehkalahti, Kimmo 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Viitattu 6.2.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content>
- Vesterinen, Veli-Matti 2024. Tutkimusmenetelmät ja -aineisto. Kehittämiskeskus Opinkirjo. Viitattu 17.3.2024. <https://tiedelukutaito.mooc.fi/part-3/2-tutkimuskysymyksen-valinta>
- Virtanen, Aila & Näsi, Salme 2003. Aatteesta ja rahasta – näkökulmia yhdistysten toimintaan ja talouteen. Hänninen, Sakari & Kangas, Anita & Siisiäinen, Martti (toim.) 2003. Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. S.157–159. Viitattu 25.4.2024.
- Vuori, Jaana 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 15.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>
- Willberg, Elina 2015. Vapaaehtoistoiminnasta iloa monille. Hyvinvointia tukevan vapaaehtoistyön vastuut ja käytännöt. Sitran selvityksiä 93.
- Wise, Anyara 2024. Osallistava paneelikeskustelu 27.3.2024. Helkan kevätkokous 2024. Helsinki. Viitattu 7.-9.4.2024.

LIITTEET

Liite 1. Kyselyn saatekirje.

Saatekirje kyselyn vastaanottajalle
25.3.2024

Onnistu, innostu ja kukoista kaupunginosayhdistystoiminnassa

Hei!

Olemme kaksi sosiaalipedagogiikan YAMK-opiskelijaa Humanistisesta ammattikorkeakoulusta ja teemme osana lopputyötämme Helkalle kyselyn, johon toivomme runsaasti vastauksia.

Mielestämme on tärkeää tuoda esiin kaupunginosatoiminnan onnistumisia ja visioita, koska yhdistystoiminta ja sen säilyminen vireänä myös tulevaisuudessa on lähiyhteisöllisyyden tärkeimpiä kulmakiviä. Teillä on alueellanne monenlaista omaleimaista toimintaa, josta haluaisimme nyt kuulla lisää. Niin isot kuin pienetkin onnistumiset kiinnostavat meitä.

Kyselyssä on yksi monivalinta ja kuusi avointa kysymystä, sekä viimeinen vastauskenttä, jossa sana on täysin vapaa. Kysymykset ovat avoimia, jotta saisimme mahdollisimman monipuolisen kuvauksen erilaisista toiminnan muodoista. Voitte kuvata omin sanoin yhdistyksenne toimintaa, onnistumisia ja tulevia näkymiä. Kysely toteutetaan anonyymisti.

Toivomme yhtä vastausta per kaupunginosayhdistys. Voitte täyttää kyselyn yhdessä tai valita keskuudestanne vastaajan. Huomioikaa, että vastaukset tallentuvat vasta lähettämisen jälkeen.

Toivomme vastauksia **10.4.2024** mennessä.

Linkki kyselyyn: <https://link.webropol.com/s/onhelka2024>

Lämmin kiitos jo etukäteen!

Mikäli tulee kysyttävää, niin voitte olla yhteydessä meihin.

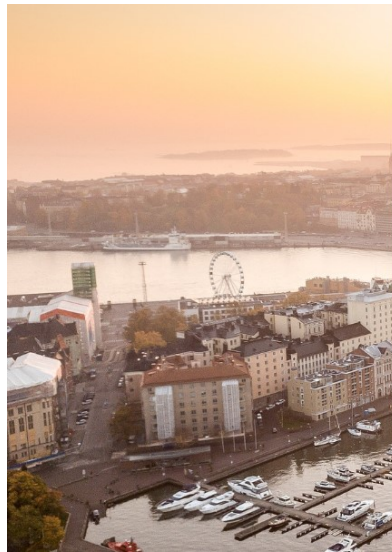
Ystävällisin terveisin

<p>Sari Peltola 041 448 0299 sari.s.peltola@humak.fi</p>	<p>Leni Willman 040 414 0707 leni.willman@humak.fi</p>
---	---

Osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja kyselyn vastaamisen voi keskeyttää milloin tahansa. Jo kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Liite 2. Kyselylomake.

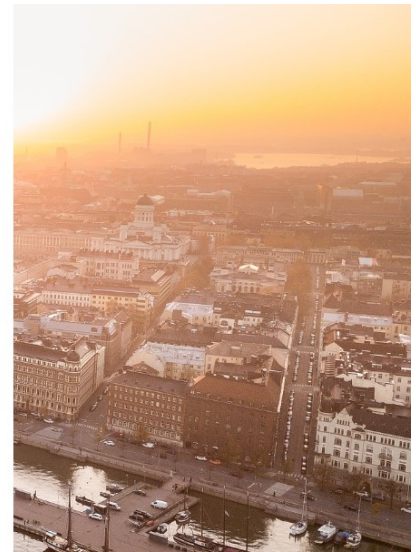
HUMAK^o

Kysely kaupunginosayhdistyksille

Olemme kaksi sosiaalipedagogikan YAMK-opiskelijaa Humanistisesta ammattikorkeakoulusta. Osaana loppuyölämme toteutamme 60 vuotta täyttävälle Helkalle kyselyn, jonka tarkoituksena on kerätä helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten onnistumisia ja tulevaisuuden visioita.

Onnistumiset esiin

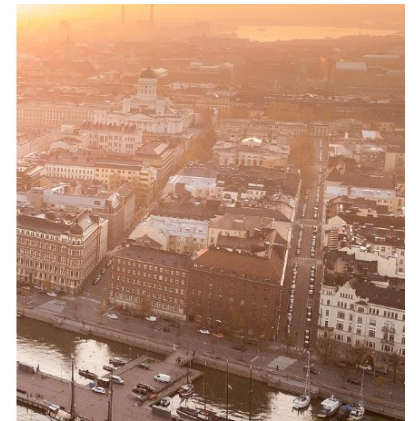
1. Mikä tai mitkä ovat yhdistyksenne lähivuosien parhaat onnistumiset ja/tai saavutukset?

2. Miten onnistumiset tai saavutukset tehtiin / toteutettiin?

Seuraava

20% Valmis

HUMAK^o

Viestintä & vaikuttaminen

3. Mitä viestintäkanavia käytätte?

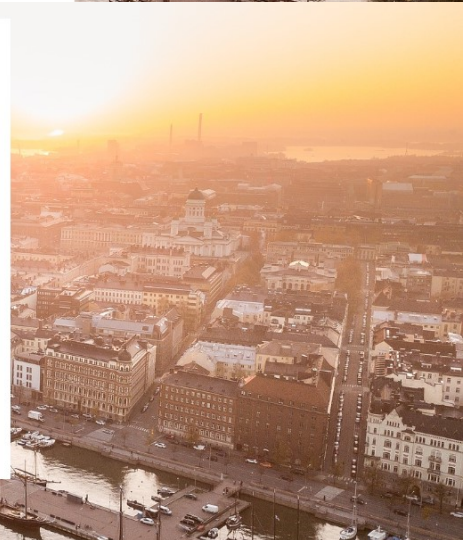
- Yhdistyksen kotisivut
- Sähköposti
- Ilmoitukset
- Facebook
- Instagram
- X (ent. Twitter)
- TikTok
- YouTube
- Lehdistöväestöt
- Puhelinväestöt
- Joku muu, mikä?

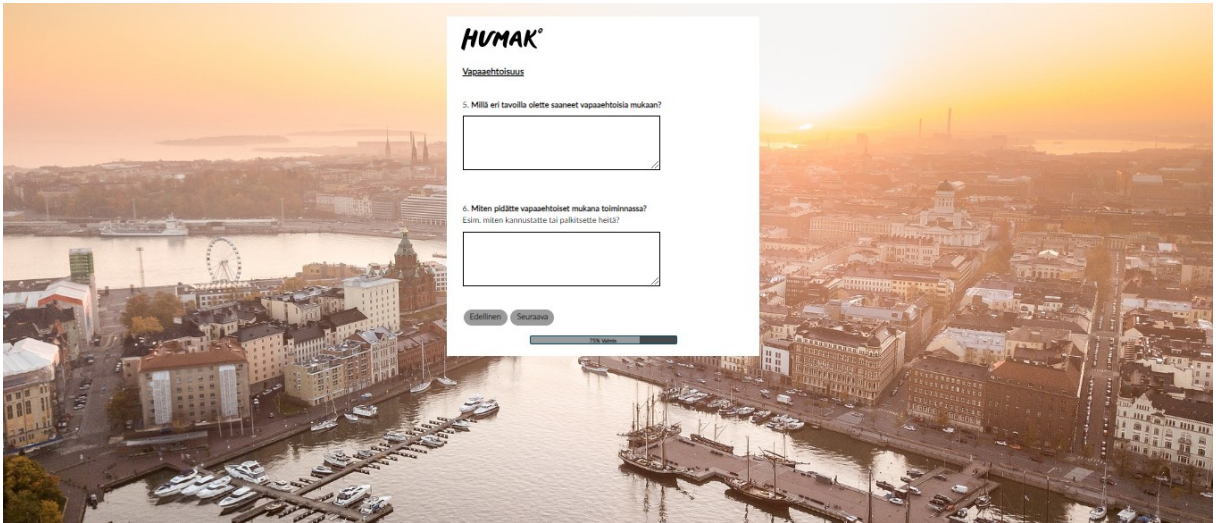
4. Miten vaikuttaa kaupunginosanne asioihin?

Esiin: alueen palvelut, kaavoitus, viestintä.

Edellinen Seuraava

20% Valmis

HUMAK®

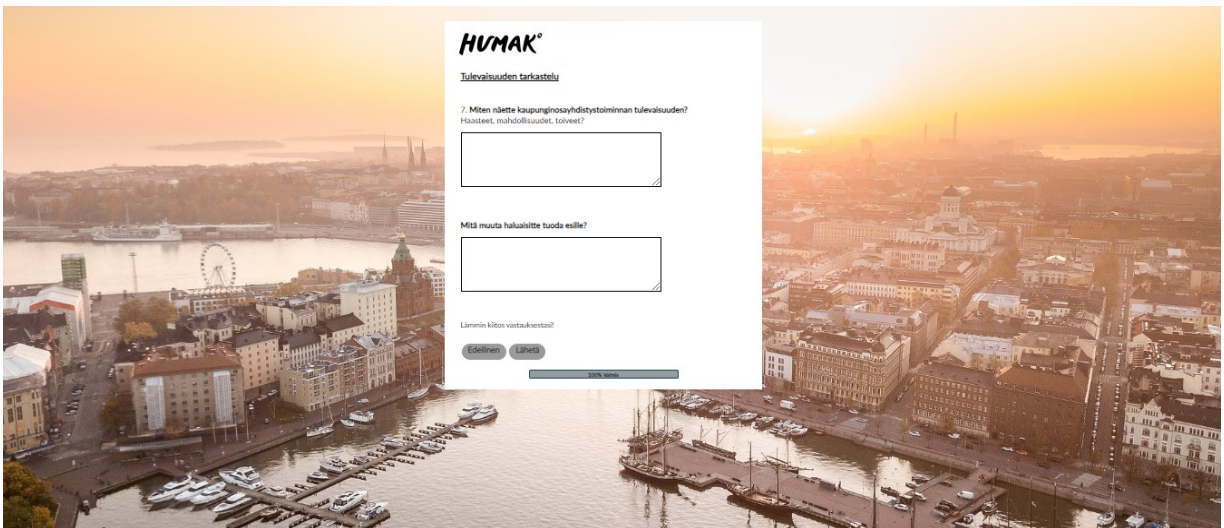
Vapaaehtoisuus

5. Millä eri tavalla olette saaneet vapaaehtoisia mukaan?

6. Miten piditte vapaaehtoiset mukana toiminnassa?
Esim. miten kannustatte tai palkistette heitä?

Edellinen

75% Valmis

HUMAK®

Tulevaisuuden tarkastelu

7. Miten näette kaupunginosayhdistystöiminnan tulevaisuuden?
Haasteet, mahdollisuudet, toiveet?

Mitä muuta haluaisitte tuoda esille?

Lämmin kiitos vastauksestasi!

Edellinen

100% Valmis

Liite 3. Kutsukirje paneeliin.

Info paneellista
12.3.2024

HUMAK'

Onnistu, innostu ja kukoista kaupunginosayhdistystoiminnassa!

Lämpimästi tervetuloa osallistamaan asiantuntijapaneeliin 27.3.2024

Paneelin aikataulu klo 17.10–17.50. Kahvitteilu alkaa klo 16.45, johon olette lämpimästi tervetulleita.

Panelistit

Christian Sannemann, kestävän kaupunkikulttuurin asiantuntija
Anyara Wise, asiantuntija, Kohti tulevaa -hanke, Kansalaisareena
Anni Hapuoja, kaupunkitutkija (Et May Oy) ja Helkan hallituksen asiantuntijajäsen

Teemat

Muutuva ja arvokas yhdistystoiminta
Uudistuva vapaaehtoisuus ja monipuolinen toimijuus
Toivottava ja kestävä tulevaisuus

Sijainti

Hietsun Paviljonki, Hiekkarannantie 9, 00100 Helsinki.
Saapumisohjeet: <https://www.hietsunpaviljonki.fi/vhveys>

Ystävällisin terveisin

Sari Peltola,
041 448 0299
sari.s.peltola@humak.fi

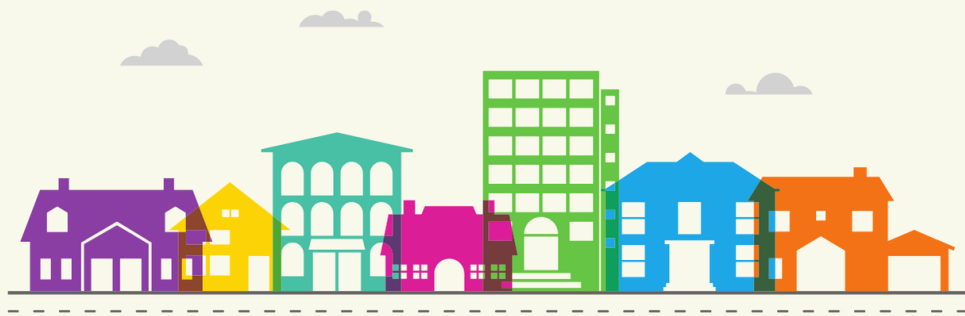
Leni Willman
040 414 0707
leni.willman@gmail.com

INNOSTU, ONNISTU & KUKOISTA!

Tulevaisuuden vinkit
kaupunginosayhdistysten
toimintaan

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	3
2.	VIESTI ROHKEASTI	4
3.	KUTSU MUKAAN	5
4.	ANNA VASTUUTA	6
5.	INNOSTA YHTEISÖSSÄ	7
6.	TOIMI MONIPUOLISESTI	8
7.	LOPUKSI	9

1. JOHDANTO

Lukijalle,

tervetuloa **Onnistu, innostu & kukoista** -julkaisun pariin!

Tähän on koottu helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten tulevaisuuden ideoita ja innovatiivisia yhteistyön muotoja. Julkaisu tarjoaa konkreettisia vinkkejä tiiviissä muodossa sekä uusia ideoita toteuttaa asukas- tai kaupunginosa-yhdistystoimintaa.

Julkaisu on tehty osana Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogin YAMK-opinnäytetyötä, jossa tilaajana on Helsingin kaupunginosayhdistykset ry, Helka. Heillä on tänä vuonna toiminnan 60-vuotisjuhlavuosi, jonka kunniaksi he ovat halunneet kerätä jäsenyhdistystensä onnistuneita toimintatapoja viime vuosien varrelta ja tulevaisuuden visioita.

Antoisia lukuhetkiä!

Ystävällisin terveisin

Sari & Leni

Helsingissä 30.5.2024

2. VIESTI ROHKEASTI!

- Huomioi viestintäkanavien monet mahdollisuudet kohderyhmien tavoittamiseksi
  - ulkomainokset,
  - kotisivut,
  - sosiaalinen media: Facebook, X, Instagram, TikTok,
  - alueen oma lehti ja mainos alueen lehdessä.
- Päivitä ja pidä verkkosivut ajan tasalla
  - kutsuva etusivu ja selkeät siirtymät,
  - vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien esittely,
  - yhteystiedot näkyväksi.
- Muista saavutettavuus
  - tekstin tulee olla selkeää ja kirjoitettu ymmärrettävästi,
  - käytä helposti luettavaa fonttia,
  - huomioi värimaailma.

Viestinnän monikanavaisuus on tätä päivää ja tulevaisuutta. Myös yhdistysten tulee viestiä toiminnasta ja tapahtumista niissä viestintäkanavissa, joissa ihmisetkin liikkuvat. Eri ikäryhmät seuraavat eri kanavia, minkä takia perinteisiä printtimedioitakaan ei voida unohtaa, mutta on suositeltavaa lisätä sosiaalisen median monipuolista käyttöä.

3. KUTSU MUKAAN!

- Ihmiset odottavat kutsua yhteisölliseen toimintaan
  - älä unohda nuoria,
  - tutustu naapureihisi,
  - rakenna siltoja eri verkostoissa.
- Yhteistyö alueen toimijoiden kanssa:
  - koulut, nuorisotalot, kirjastot ja seurakunnat,
  - yritykset,
  - muut yhdistykset,
  - neljännen sektorin toimijat.

Nuoretkin innostuvat vapaaehtoistoiminnasta, jos heidät pyydetään mukaan ja heille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua toimintoihin, jotka vastaavat heidän kiinnostuksen kohteitaan.

Nuoret voivat järjestää itselleen ja ikätovereilleen mieluisaa toimintaa, jos yhdistys tarjoaa tiloja nuorten käyttöön.

4. ANNA VASTUUTA!

- Asukkaita voi osallistaa työryhmien kautta, joita on perustettu alueille eri teemojen ympärille:
  - kaavavaikuttamisen tiimi
  - puutarhatiimi,
  - lehden toimitustiimi,
  - tapahtumatiimi.
- Alustatalous, jossa toimintaan luodaan mahdollisuuksia neljännen sektorin toimijoille antamalla:
  - tiloja,
  - aikaa,
  - yhteistyön resursseja.

Jokainen meistä haluaa tuntea kuuluvansa johonkin ja olla osa ryhmää ja tulla siinä hyväksytyksi. Hyvinvointia lisää, kun ihmiset kokevat olevansa tärkeitä toimijoita yhteisössä. Kiva ja kannustava ilmapiiri, jossa vastuuta jaetaan, saa ihmiset kukoistamaan ja motivoitumaan. Luottamus kasvattaa vastuuta ja itseohjautuvuutta.

5. INNOSTA YHTEISÖSSÄ!

- Herätä asukkaiden kiinnostus omaa asuinalueetta ja sen kehittämistä kohtaan.
  - Kutsu erilaisia ihmisiä mukaan tapahtumien suunnitteluun.
  - Kysele ja kuuntele.
  - Luo tilaa kehittämiseksi ja ideoille.
  - Ole innostaja.
  - Luota prosessiin.

Toimintatapojen muutokset, verkostot ja uudet yhteistyökuviot vaativat aikaa muodostuakseen ja rakentuvat pikkuhiljaa. Tavoitteena on löytää ja motivoida niitä alueen ihmisiä, jotka haluavat tuoda omat taitonsa ja kykynsä mukaan yhteisön toimintaan. Se hyödyttää lopulta sosiaalisen aktiivisuuden kasvaessa kaikkia osapuolia.

6. TOIMI MONIPUOLISESTI

- Järjestä innostavia tapahtumia.
  - Hyödynnä eri vuodenaajat tapahtumasuunnittelussa, esimerkiksi talvella laskiaisrieha, keväällä kulttuurijuhlat ja loppukesästä venetsialaiset.
  - Suosituimmat tapahtumat saattavat muodostua perinteiksi, joita asukkaat odottavat vuosittain.
- Organisoி toimintaa, jossa on huomioitu moninaisesti eri kohderyhmät.
  - Monipuolinen kerho- ja harrastustoiminta alueella tavoittaa eri-ikäisiä ja houkuttelee mukaan toimintaan.

Yhdistyksen monipuolinen tapahtumatarjonta mahdollistaa aktiivisten asukkaiden osallistumisen ympäri vuoden. Alueella järjestettävät tapahtumat saavat aikaan hyvää sosiaalista nostetta ja ne yhdistävät ihmisiä. Tapahtumat myös toimivat ikään kuin käyntikortteina, sillä niihin osallistuu usein myös muitakin kuin oman tai lähialueiden asukkaita.

7. LOPUKSI

Helsinki on täynnä upeita ja erityislaatuisia asuinalueita, joissa nykyiset kaupunginosayhdistykset tekevät pitkäjänteistä alueen elinvoimaa ja viihtyisyyttä kehittävää toimintaa. Niissä on toiminnan mahdollisuuksia kaikenikäisille.

Aktiivisuuden asteita on useita; monenlaisiin elämäntilanteisiin ja ikäryhmiin sopivia, minkä vuoksi juuri kaupunginosayhdistysten toiminta ja sen tarjoamat aktiviteetit ovat Helsingin kaikilla alueilla tulevaisuudessakin tärkeitä.

Helkan kuvituskuva. (Heidi Majdahl 2024 / Helka ry:n Facebook-sivusto)

Julkaisun kuvat: Canva.com
Tekijät: Peltola, Sari & Willman, Leni 2024.

